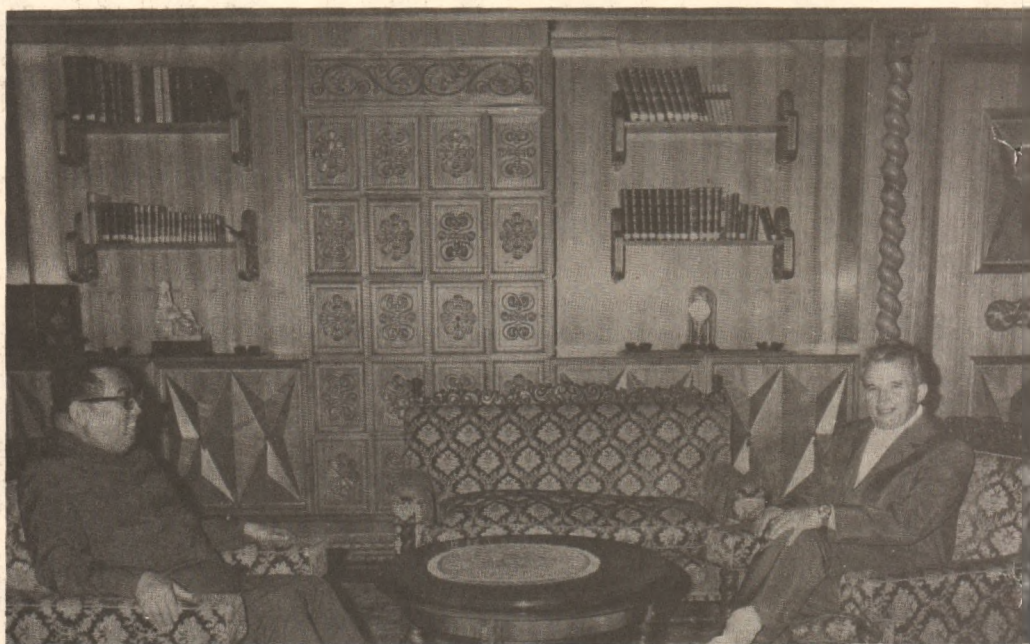

**VIZITA
ÎN ȚARA NOASTRĂ
A TOVARĂȘULUI**

KIM IR SEN,
secretar general al Comitetului
Central al Partidului
Muncii din Coreea,
președintele R. P. D. Coreene

**TOVARĂȘUL
HUA GUOFENG,**
președintele Comitetului
Central al Partidului
Comunist Chinez, premierul
Consiliului de Stat
al R. P. Chineze,
a făcut o scurtă vizită
în țara noastră

**VIZITA
ÎN ȚARA NOASTRĂ
A TOVARĂȘULUI
AHMED SEKOU TOURÉ,**
secretar general al Partidului
Democrat din Guinea,
președintele Republicii
Populare Revoluționare
Guinea

LUCRĂRILE CONSFĂTURII COMITETULUI POLITIC CONSULTATIV AL STATELOR PARTICIPANTE LA TRATATUL DE LA VARȘOVIA

Pe aeroportul din Varșovia

Cerințe ale realizării sarcinilor de plan

REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE ȘI SPORIREA PRODUCȚIEI NETE

ECONOMISIREA și valorificarea superioară a resurselor materiale este de o stringentă actualitate pentru dezvoltarea dinamică și eficiență a economiei naționale, pentru reducerea sistematică a cheltuielilor de producție, îndeosebi a celor materiale pe fiecare produs. În același timp, prin utilizarea superioară a resurselor materiale se înglobează în produse o cantitate mai mare de muncă de înaltă complexitate, care dă o valoare mult mai mare producției, deci se realizează un plus de venit net, ceea ce pe ansamblul economiei înseamnă un venit național mai ridicat — baza creșterii nivelului de trai material și spiritual al poporului. În legătură cu aceste probleme, la marea adunare populară din Capitală din 6 martie 1980, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia: „O atenție deosebită va trebui acordată creșterii eficienței întregii activități economice, realizării producției nete, reducerii cheltuielilor de producție, îndeosebi a cheltuielilor materiale”.

Pe prim plan — mișcarea normelor de consum

ÎNTEPRINDEREA de mașini agricole „Semănătoarea” din București, unitate producătoare de mijloace pentru mecanizarea agriculturii, a obținut în decursul anilor, rezultate importante în reducerea cheltuielilor materiale, prin gospodărirea și valorificarea superioară a metalului care, în acest an, de pildă, are o pondere de 72% în totalul costurilor materiale. Introducerea din a doua jumătate a anului 1978 a indicatorului producției nete a imprimat, la toate nivelele și în toate sectoarele — concepție, proiectare, execuție — o optică economică nouă, a mobilizat mai larg energiile creatoare, pentru găsirea de metode și soluții care să ducă la o mai intensă valorificare a resurselor materiale și, în primul rând, a metalului. În grafic, sînt prezentate cîteva date semnificative pentru ridicarea calitativă a întregii activități economice.

La baza acestor realizări a stat, în primul rînd, preocuparea pentru reducerea normelor de consum și sporirea coeficientului de utilizare a metalului prin mai buna gospodărire și valorificare a acestuia. Printr-un sistem exact de evidență a consumurilor, bazat pe mijloace electronice de calcul, întreprinderea este în măsură să urmărească atent evoluția acestora și să intervină operativ atunci cînd se constată abateri de la normele de consum planificate. Așa se explică faptul că, în perioada actualului cincinal, normele de consum la principalele pro-

duse au cunoscut o scădere simțitoare și, odată cu aceasta, a crescut coeficientul de utilizare a metalului (tabelul). Numai prin reducerea normelor de

● prin reproiectarea sistemului de echilibrare a masei de tăiere de la aceeași combină se realizează încă o economie de 6 kg metal pe mașină.

Evoluția normelor de consum și a coeficientului de utilizare a metalului — tone/mașină —

Produsul		1977	1978	1979	1980 (trim. I)
Combina pentru pante	n.c. *)	9,750	9,517	9,038	8,933
C.P. 12	c.u.**)	0,820	0,840	0,855	0,859
Combina autopropulsată	n.c.	7,136	7,045	6,549	6,421
C. 12 R	c.u.	0,851	0,853	0,859	0,865
Culegător de știuleți	n.c.	2,210	2,181	2,105	—
C.S. 4 M	c.u.	0,837	0,848	0,850	—
Echipament de depănușare	n.c.	1,978	1,763	1,751	1,746
E.D.R.	c.u.	0,783	0,822	0,828	0,830
Echipament pentru floarea soarelui R.I.F.S.	n.c.	1,243	1,231	1,223	1,181
	c.u.	0,824	0,832	0,838	0,867

*) n.c. = norma de consum realizată.

**) c.u. = coeficientul de utilizare a metalului.

consum s-a putut realiza, în primul trimestru al acestui an, o economie de metal de 94 tone.

Reducerea normelor de consum la principalele produse a influențat pozitiv reducerea cheltuielilor materiale în primul trimestru al acestui an cu 2,2 lei la 1000 lei producție-marfă. În același timp, a crescut valoarea producției obținută dintr-o tonă de metal. Dacă în 1976, de pildă, s-a realizat dintr-o tonă de metal o valoare a producției de 30 875 lei, în primul trimestrul din 1980, din aceeași cantitate de metal, s-a realizat o producție în valoare de 38 178 lei.

Aportul creației tehnice

CEA MAI IMPORTANTĂ cale de reducere a cheltuielilor materiale și, deci, de sporire a valorii nou create, a constituit-o promovarea largă a progresului tehnic, pe baza stimulării puternice a efortului propriu de creație, a implementării ideilor novatoare ale specialiștilor din compartimentele de concepție și ale specialiștilor și muncitorilor din sectoarele de producție. A fost pus un accent deosebit pe modernizarea produselor pe baza diferitelor soluții constructive și tehnologiilor avansate de fabricație, deoarece numai prin realizarea de produse cu parametri înalți tehnico-funcționali și calitativi se creează premise favorabile pentru obținerea din aceeași cantitate de metal a unui volum sporit de produse, care să încorporeze o cantitate mai mare de inteligență tehnică. Iată, în acest sens, cîteva din măsurile întreprinse:

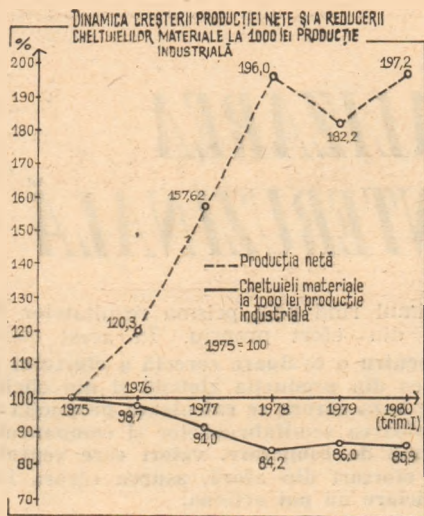
● prin reproiectarea corpului ca dru de la puntea din față a combinei și prin adoptarea de soluții tehnologice mai ușoare și cu un consum de metal mai mic, se economisesc circa 8 kg metal pe mașină;

Introducerea de tehnologii avansate de turnare a avut și are o înrîurire pozitivă atît asupra calității pieselor, cît și asupra consumului de metal, prin reducerea adaosului de prelucrare, ca de exemplu:

● degetele aparatelor de tăiere de la combine și cositori se realizează în prezent prin turnare de precizie. Piese respective sînt mai suplă, mai rezistente, asigurînd astfel condiții mai bune de exploatare a mașinilor respective; în plus, prin aplicarea acestui procedeu de turnare se economisesc aproximativ 25 tone de metal anual;

● prin extinderea execuției unor piese din elemente sudate, în loc de laminate pline sau forjate, se realizează o economie de metal de 30 tone. Totodată, se elimină adaosurile de prelucrare și se înlătură în acest fel unele cheltuieli inutile, cum ar fi: uzajul mașinilor și al sculelor, cheltuieli de regie și de energie electrică etc.

În acțiunea de gospodărire și valorificarea într-un grad mai înalt a metalului — ca factor important de sporire a producției nete — au fost readuse în circuitul productiv importante cantități de resurse refolosibile care, cu mulți ani în urmă, luau calea retopirii. Se poate spune că, ținînd seama de acuitatea și actualitatea problemei valorificării cu o mai mare eficiență a resurselor refolosibile, la „Semănătoarea” procesul tehnologic este astfel gîndit și elaborat încît conține și mijloace necesare valorificării acestora. De exemplu, în prezent se execută un număr de 51 de repere din straihuri și căzături de tablă, rezultînd o economie de 42 kg pe combină. De altfel, toate reperele din tablă se debitează potrivit planurilor de croire combinată.

Obiective prioritare

LA RECENTA VIZITĂ DE LUCRU făcută în întreprindere, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a accentuat din nou necesitatea și a indicat ca specialiștii, întregul colectiv, cu sprijinul Institutului de cercetări, proiectări și inginerie tehnologică pentru mecanizarea agriculturii, să-și orienteze eforturile spre sporirea preocupărilor pentru creșterea complexității produselor, mărirea parametrilor funcționali și ridicarea gradului de valorificare a metalului. Firește, orice efort de gândire creativă și de organizare se reflectă direct în sporirea producției din aceeași cantitate de metal și, prin aceasta, în mărirea valorii nou create cu cheltuieli reduse. Acest lucru este de altfel atestat de următorul calcul :

reducerea cu numai 1% a consumului de metal, ar echivala cu materia primă necesară fabricării în acest an a circa 80 combine C-12 R sau 27 combine de pantă CP-12.

Din investigația întreprinsă și din dialogul purtat cu unii specialiști din întreprindere, au rezultat numeroase direcții în care se cer orientate, în continuare, eforturile întregului colectiv :

- **recondiționarea în mai mare măsură a unor piese cu abateri față de documentația de execuție**, în vederea reutilizării acestora în locul rețopirii lor. În acest scop s-au prevăzut măsuri pentru micșorarea coeficientului de piese din fontă și din fontă cenușie turnate necorespunzător, prin revizuirea periodică a ramelor de turnare, îmbunătățirea și respectarea tehnologiilor de fabricație și asigurarea unei calități corespunzătoare a materialelor de turnare ;

- **o mai eficientă utilizare a materialelor refolosibile**. Pe baza unor studii și experimente au fost prevăzute noi măsuri pentru reutilizarea pe scară mai largă decât pînă în prezent a unor componente de la matricele de ștanțat, de la sculele așchietoare uzate etc. care, toate, sînt executate din oțeluri speciale, costisitoare. În acest fel, se vor realiza mari economii de metal care, nu de puține ori, provine din import ;

- **crearea unor condiții corespunzătoare pentru depozitarea și conservarea materiilor prime**. În prezent sînt situații cînd unele materiale (bare trase, tablă decapată, electrozi, țevi speciale pentru instalația hidraulică de la mașinile

agricole etc.), datorită depozitării lor necorespunzătoare, se oxidează sau se degradează. De aceea, vor fi luate măsuri pentru eliminarea acestui neajuns, prin crearea de spații corespunzătoare de depozitare, astfel ca toate materialele să aibă condiții optime de conservare și manipulare ;

- **organizarea mai bună a relațiilor de colaborare și cooperare**. „Semănătoarea” întîmpină în prezent serioase neajunsuri în executarea lamelor cuțit de la aparatele de tăiere ale mașinilor agricole, din cauză că banda care sosește de la întreprinderea „Oțelul Roșu” prezintă abateri de la grosime, de la planeitate etc., necesitînd operații suplimentare de rectificarea acestor piese.

Specialiștii de la „Semănătoarea” apreciază că prin cheltuielile care se fac în 4 ani cu aceste remanieri, s-ar putea amortiza investiția de la „Oțelul Roșu” pentru ca ea să poată realiza banda respectivă în mod corespunzător și fac această sugestie factorilor în drept.

TOATE ACESTE MĂSURI, ca și intensificarea preocupărilor pe linie de concepție pentru creșterea complexității produselor, mărirea parametrilor funcționali și sporirea gradului de valorificare a metalului, vor permite colectivului întreprinderii să-și realizeze în cele mai bune condițiuni angajamentul luat în întrecerea socialistă de a realiza în acest an o economie de 500 tone de metal.

L. ȚĂRANU

NOTE

Economie de energie prin evitarea mersului în gol a mașinilor

LA MAȘINILE-UNELTE, în marea majoritate a cazurilor, există un timp de mers în gol tehnologic în care motorul, învîrtindu-se singur sau antrenînd și o parte a mașinii, consumă energie electrică fără să producă. Consumul respectiv variază în funcție de tipul motorului și de valoarea cuplului rezistent în limitele unor valori cuprinse între 15 și 30% din curentul absorbit la plină sarcină, fapt ce conduce la o încărcare nerațională a rețelei de transport și la pierderi însemnate de energie electrică. Adesea aceste pierderi devin mai mari de o pătrime din consumul total de energie electrică al motoarelor calculat pe un anumit interval de timp (o lună sau un an).

În cazurile amintite reducerea consumului de energie electrică se poate obține prin folosirea de deconectoare (limitatoare de mers în gol). Utilizarea lor este, în general, eficientă atunci cînd perioadele de mers în gol între operații sînt cel puțin de ordinul a 10 secunde. Temporizarea trebuie să aibă în vedere timpul minim permis de procesul tehnologic, dar chiar o temporizare de 30 secunde conduce la reducerea cu circa 50% a energiei consumate la mersul în gol.

În unele întreprinderi din țara noastră au fost făcute o serie de experimente în privința realizării și utilizării unor deconectoare soldate cu bune rezultate. Specialiștii de la întreprinderea „Autobuzul” — București au realizat, de pildă, 3 scheme

de astfel de limitatoare pentru aparate de sudură și mașinile, pe care le folosesc cu deplin succes. După unele calcule se apreciază că dacă aceste deconectoare ar fi utilizate în toate unitățile din țară care dispun de aparate de sudură și mașini-unelte s-ar putea obține într-un an economii de peste 500 de milioane kWh energie electrică. Desigur, acestea nu epuizează vastul domeniu în care asemenea limitatoare pot contribui la diminuarea consumului de energie electrică (avem în vedere motoarele care pun în mișcare războaiele de țesut, ringurile și alte utilaje din industria ușoară și alte ramuri).

Pentru a se ajunge la asemenea rezultate este însă necesar ca specialiștii din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini să analizeze tipurile de limitatoare realizate în diferitele unități și să dispună omologarea și fabricarea în serie a celor ce se dovedesc de cea mai mare eficiență — în funcție de utilajul pe care vor fi aplicate. Este adevărat că în ultima vreme la întreprinderea „Electroaparataj” — București s-a trecut la proiectarea și execuția unor tipuri de deconectoare pentru mașinile-unelte. Operațiunea se desfășoară însă anevoios și fără a cuprinde diversitatea tipurilor de utilaje și instalații. Întrucît cerințele pentru diversele mașini, utilaje și instalații sînt numeroase, ar trebui găsite noi posibilități prin antrenarea și altor unități în execuția unor tipuri de limitatoare. Ar fi totodată necesar să se ia măsuri pentru ca unitățile Centralei industriale de mașini-unelte să fie obligate de a nu mai livra la beneficiarii utilaje și mașini noi care nu au fost prevăzute cu deconectoare.

Interesele întreprinderilor, ale economiei naționale în ansamblu, impun rezolvarea cit mai rapidă a problemei — de ea depinzînd economisirea unor mari cantități de energie electrică pentru producerea căreia se consumă anual milioane de tone de combustibil convențional.

B. VASILE

Pirghii ale creșterii eficienței-economice

PRODUCȚIA NETĂ, SPECIALIZAREA PRODUCȚIEI ȘI COOPERAREA INTERUZINALĂ

PRVIT PRIN PRISMA specializării producției și cooperării dintre întreprinderi, noul mecanism economico-financiar creează, prin intermediul indicatorilor valorice și fizici, dar mai ales prin cel al producției nete, condiții favorabile de adâncire și lărgire a acestor procese, întrucât între producția netă ca indicator principal de plan și gradul mai mare sau mai mic de specializare și cooperare există o relație de intercondiționare reciprocă. Ceva mai mult, prin intermediul producției nete se creează condiții favorabile așezării pe principii economice a specializării și cooperării, în opoziție cu indicatorul producției globale care se afla la baza vechiului mecanism, indicator care stimula în mod artificial procesul de specializare și cooperare pe baza unei eficiențe aparente, mai mult scriptice decât economice.

Factori acceleratori ai procesului specializare — cooperare

AȘA CUM ESTE BINECUNOSCUT, în condițiile vechiului mecanism economic principalul indicator de plan fiind producția globală, întreprinderile erau tentate să apeleze la cooperare deoarece, prin aceasta, își majorau fără prea mare efort valoarea cheltuielilor materiale, atât prin creșterea volumului cooperărilor, cât și pe seama prețului — de cele mai multe ori mai ridicat — al componentelor achiziționate din afară față de costul celor produse în unitatea proprie. Datorită umflării cheltuielilor materiale, sporeau artificial toate costurile de producție prin aplicarea cotelor de regie la valori absolute mai mari, iar pe această bază, aplicarea cotelor de beneficii ducea la includerea în prețuri a unor valori mai mari de venituri nete.

Aceste fenomene negative sînt înlăturate în condițiile aplicării corecte a prevederilor noului mecanism economico-financiar: producția netă deschide calea pentru stimularea largă a specializării și cooperării pe fundamente economice. Desigur, datorită avantajelor economice incontestabile ale specializării și cooperării, în mod normal ar trebui ca, odată cu extinderea gradului de specializare și cooperare, să crească producția netă și invers. Or, așa cum rezultă din practica a două centrale industriale constructoare de mașini — Centrala industrială de utilaj tehnologic și material rulant (C.I.U.T.M.R.) București și Centrala industrială de tractoare de mașini agricole (C.I.T.M.A.) Brașov — indicatorul producției nete utilizat în condițiile vechiului mecanism nu stimulează specializarea și cooperarea, acestea manifestînd tendința de scădere. Aceasta înseamnă că la ambele nivele (centrale și întreprinderi) s-a manifestat prudentă față de lărgirea cooperărilor, ele preferînd să execute în unități proprii orice piesă sau subansamblu pentru care au condiții tehnice și economice create.

La nivelul C.I.U.T.M.R., spre exemplu, la o scădere cu 11,7% a gradului de specializare și cooperare în 1978 comparativ cu 1976, a corespuns o creștere a producției nete cu 65,7%. Același fenomen s-a manifestat și la nivelul întreprinderilor din cadrul centralei cu excepția întreprinderii de vagoane Caracal, la care a crescut atât gradul de specializare și cooperare, cât și producția netă. În ceea ce privește Centrala industrială de tractoare și mașini agricole Brașov, pe ansamblu, tendința producției nete a fost de creștere continuă (cu 49,5% în 1977 și cu 50,6% în 1978 comparativ cu 1976). În timp ce evoluția gradului de specializare și cooperare a fost diferită, de scădere cu 3,2% în 1977 comparativ cu 1976 și de creștere cu 1,3% în 1978. Același fenomen de creștere a producției nete și de oscilație a gradului de specializare și cooperare s-a manifestat și la nivelul întreprinderilor din cadrul centralei, cu excepția întreprinderii mecanice Codlea, unde la o creștere a gradului de specializare cu 25,1% a avut loc o scădere a producției nete cu 17,6%.

Punînd pe primul plan producția netă, noul mecanism economico-financiar a fundamentat, totodată, necesitatea aprecierii

producției nete în primul rînd prin prisma rezultatelor obținute de întreprinderi din efort propriu. În acest context,

considerăm că pentru o evaluare corectă a efortului propriu, ar trebui ca din producția globală și din cheltuielile materiale pe baza cărora se calculează producția netă să se elimine valoarea semifabricatelor și componentelor primite sub formă de cooperare, valori care reprezintă rezultatul unor eforturi din afară, asupra cărora întreprinderile beneficiare nu pot acționa.

Așa cum practica însăși o demonstrează, în aplicarea acestui indicator apar și anumite deficiențe care se răsfrîng și asupra specializării și cooperării în producție și care sînt corelate, în special, cu unele particularități ale sistemului de prețuri practicat la livrarea componentelor produsului final. În acest context apreciem că, în vederea aplicării cu bune rezultate a indicatorului producției nete în industria constructoare de mașini, să se ia anumite măsuri care să țină seama de specificul proceselor economice, pentru a se evita dificultățile ce ar putea rezulta dintr-o aplicare mecanică. În esență, avem în vedere următoarele:

1) prin eliminarea din valoarea producției globale a valorii cheltuielilor materiale, sursa principală de creștere a producției nete rămîne sporirea producției fizice. Acest fapt orientează întreprinderile către asimilarea în producția proprie a cît mai multe componente, cu scopul de a putea însuma în valoarea producției nete partea de producție netă cuprinsă în valoarea acestor componente. Problema care se pune este de

a aplica în așa fel indicatorul valoarea producției nete încît întreprinderea să-și mențină nealterat și chiar să-și sporească interesul pentru specializare, iar mărirea continuă a producției fizice să aibă loc pe baza produselor de profil, sau cît mai apropiate;

2) reducerea accentuată a cheltuielilor materiale. Ca urmare, întreprinderile ar putea fi determinate să integreze în producția proprie cît mai multe componente, pe de o parte pentru că costul de producție al acestora în unitatea beneficiară este adeseori mai redus decît prețul de livrare al subfurnizorilor, iar pe de altă parte pentru că reducerea componentelor în fabricația proprie permite să se acționeze cu forțe proprii pentru reducerea cheltuielilor materiale. În acest caz, se pune problema de

a utiliza în așa fel pirghiile noului mecanism economico-financiar — în primul rînd prețurile de livrare ale componentelor — încît achiziționarea acestora prin cooperare să fie mai avantajoasă decît integrarea lor în producția proprie, cheltuielile materiale reducîndu-se tocmai pe baza cooperării și nu împotriva ei.

O pirghie stimulatorie — dimensionarea prețurilor de livrare a componentelor

TENDINȚA unor întreprinderi de reducere a gradului de specializare și cooperare în favoarea extinderii procesului de integrare, cu implicații directe asupra indicatorului producției nete, a fost generată în principal de faptul că subansamblele și produsele din cooperare se livrează la prețuri care, de multe ori, depășesc pe cele realizate în cazul în care produsele respective s-ar realiza în întreprinderile care asamblează produsul final. În legătură cu această problemă menționăm că în condițiile noului mecanism economico-financiar toate unitățile sînt obligate să dea beneficii și să opteze pentru soluțiile de maximă valorificare a resurselor de care dispun. În aceste condiții, **problema prețurilor la componentele procurate prin cooperare capătă un caracter decisiv pentru opțiunea furnizorului principal.** Alegerea unor soluții de reducere a gradului de integrare și de folosire a cooperării în producție este în prezent posibilă din punct de vedere economic numai dacă prețul de procurare a componentelor de la subfurnizori este mai mic sau cel mult egal cu costul de producție al ace-

lorași componente realizate în regia proprie a furnizorului principal. Dacă dimpotrivă, o piesă costă mai scump cînd este procurată prin cooperare, furnizorul principal nu poate — în spiritul și litera mecanismului perfecționat — să opteze pentru o soluție mai costisitoare decît integrarea în producția sa proprie și astfel procesul de adîncire a specializării și cooperării în producție este frînat. Iată de ce considerăm că **una din problemele esențiale care se pun în fața reglementării prețurilor la produsele construcțiilor de mașini, este stabilirea măsurilor menite să ducă la un astfel de nivel al prețului de livrare la componente, care să facă din cooperare o soluție mai avantajoasă decît producția integrată** — cum de altfel și este în realitate, dacă producția de componente este specializată și concentrată în întreprinderi dotate în mod corespunzător. Față de aceste cerințe, situația de fapt se prezintă în linii generale astfel:

a) există încă **unități subfurnizoare ale căror condiții obiective de producție și dotare nu le permit să livreze componentele produse la prețuri avantajoase pentru beneficiarii lor, deoarece înseși costurile de producție la subfurnizori sînt mai mari decît cele ale producției integrate.** Spre exemplu, întreprinderea „Tractorul”-Brașov produce reperul „batiu superior” la costul de producție de 173,5 lei, în timp ce subfurnizorul său specializat îl produce la 229,0 lei; pentru repere „disc II” — nivelurile de costuri sînt 44,5 și respectiv 79,3 lei; pentru reperul „carter II” — 1 346,6 și respectiv 2 029,7 lei etc. În asemenea cazuri, se simte **nevoia unei reglementări mai concrete a acțiunilor pe care ministerul de resort, centralele și întreprinderile respective trebuie să le întreprindă pentru mai buna dotare a unităților subfurnizoare de componente, pentru specializarea profilului lor în vederea trecerii la producere pe scară mare, și pentru modernizarea tehnologiilor lor, în așa fel încît acestea să-și poată reduce cheltuielile de producție;**

b) **sînt dese cazurile cînd prețurile de livrare ale componentelor sînt ridicate nu atît din cauza costurilor care le stau la bază, cît mai ales datorită modului lor de determinare, adică a sistemului de prețuri.** Este vorba, în primul rînd, de faptul că prețurile la componente sînt prea mult timp fixe, în timp ce condițiile de producție ale multor subfurnizori se îmbunătățesc an de an, costurile lor scad, iar rezultatele lor financiare cresc, datorită prețurilor de livrare fixate. Astfel, reperul „carter” este produs de întreprinderea de tractoare și mașini agricole Craiova la costul de 1 574,3 lei, mai ieftin decît în producția integrată a întreprinderii „Tractorul” Brașov, care îl realizează la 1 661,2 lei. Cu toate acestea, prețul de livrare al acestui reper este de 2 230,0 lei, reprezentînd o rentabilitate calculată ca raport între beneficiul brut și costul total al producției, de aproape 42%; reperul „bazin interior” este produs de subfurnizorul I.M. Buzău la costul de lei 250,4 față de 260,0 lei în producția integrată a întreprinderii „Tractorul”-Brașov, în timp ce prețul de livrare a rămas 636,0 lei, cu o rentabilitate nefirească de circa 146% etc.

c) **prețurile de livrare conțin rentabilități mari chiar și la unele din ansamblele cu costuri mai ridicate la subfurnizori (decît în producția integrată), punînd astfel mai bine în evidență faptul că nu numai costurile de producție explică prețurile ridicate ale componentelor, ci și sistemul de determinare a prețului de livrare.** Ca urmare, furnizorii principali de produse finale care apelază la cooperare suportă prețuri de livrare foarte mari, datorate în parte unor costuri ridicate la subfurnizori. Astfel, la reperul „carter II”, care are un cost de producție la subfurnizor de 2 024,75 lei bucata, este livrat întreprinderii „Tractorul”-Brașov cu 2 875 lei bucata, iar reperul „bazin superior”, față de costul său de producție de 229,07 lei bucata, este livrat la un preț aproape dublu (443,05 lei bucata). În același timp, sînt destul de numeroase cazurile în care la costurile ridicate ale subfurnizorilor se adaugă cote de rentabilitate nejustificate de mari, ajungînd pînă la 98,4% la reperul „disc” la 93,0% la reperul „bazin superior”, 70,2% la reperul „roată” etc.

Costul produsului final — barometru în așezarea prețurilor de livrare a semifabricatelor

PROBLEMA PREȚURILOR la componentele de mașini se pune deopotrivă pe două planuri: al costurilor efective la subfurnizori și al sistemului propriu-zis de determinare a prețurilor de livrare. În reglementarea actuală a prețurilor la produsele industriei construcțiilor de mașini (Decretul nr. 200/1975) se reflectă ambele laturi ale problemei. Cu toate acestea, dat fiind faptul că decretul amintit a fost elaborat cu circa trei ani înainte de intrarea în vigoare a noului mecanism economico-financiar, el nu a putut avea în vedere toate cerințele mecanismului perfecționat și ca atare se impun unele adaptări. Astfel:

1 În privința acțiunilor necesare pentru reducerea costurilor de producție în unele unități producătoare de componente în cooperare decretul prevede că: „Programele de cooperare și specializare în producție vor asigura executarea produselor în condiții tehnologice și de costuri mai avantajoase decît în cadrul fabricării acestora în unități nespecializate” (art. 11). Apreciem că în mod just decretul 200/1975 consacră principiul că **elementele componente procurate prin cooperare, trebuie să coste mai ieftin decît în cazul producției lor integrate și acest principiu trebuie menținut, ca o condiție indispensabilă pentru activitatea unităților integrate în favoarea specializării și cooperării.** În același timp însă, sintem de părere că **textul citat este prea general și redă doar obiectivul de realizat, iar subiectul sarcinii respective este determinat vag prin „programele de cooperare”.**

Credem că eficiența decretului ar crește dacă textul ar prescrie totodată și unele **măsuri concrete**, precum și **organe responsabile pentru întărirea unităților subfurnizoare**, cum ar fi: priorități în repartizarea fondurilor de investiții pentru crearea și modernizarea de capacități la subfurnizori, sprijinirea acestora din urmă în procurarea și formarea de cadre, asigurarea aprovizionării lor tehnico-materiale cu sprijinul centralelor sau al unităților beneficiare, sarcini ale ministerului de resort în privința profilării în perspectivă a ramurii în așa fel încît să crească în mod corespunzător capacitățile de producție de elemente componente etc.

2 Apreciem că ar fi important ca sistemul de prețuri să fie orientat spre stimularea interesului pentru cooperare al furnizorului final, deoarece aceasta este organul care ia decizia de opțiune între cooperare sau integrare. În actualul decret însă (art. 10) se prevede că subfurnizorul final trebuie să-și determine prețurile de producție și de livrare fără a calcula cota de beneficii asupra produselor aprovizionate prin cooperare. Conform acestei prevederi, unitățile subfurnizoare își încasează integral beneficiile cuvenite (adeseori exagerate, cum s-a arătat), dar furnizorul final — tocmai veriga asupra căreia prețul ar trebui să acționeze ca un stimulent — își vede reduce beneficiile, prin aplicarea cotei legale la valori mai mici decît valorile pe care le-a suportat în realitate. După părerea noastră, **ar fi necesar ca sistemul de prețuri să evite umflarea prin beneficii a prețurilor de livrare la unitățile subfurnizoare, contribuind astfel la ieftinirea componentelor și la stimularea comenzilor în cooperare, ceea ce ar duce în final la creșterea reală a eficienței și la acumulări reale.** În acest scop se cere acționat în următoarele direcții:

- pentru ca sporirea anuală a productivității muncii și reducerea costurilor de producție la subfurnizori să se reflecte corespunzător asupra prețului de livrare al componentelor, ar trebui legiferat principiul reducerii periodice obligatorii a acestor prețuri de livrare, într-o proporție apropiată de sarcina planificată de reducere a costului de producție sau de sarcina realizată, dacă aceasta o depășește pe cea dintîi;

- pentru a evita umflarea prețurilor de livrare ale componentelor care se prelucurează succesiv de către mai mulți subfurnizori, ar putea fi legiferat principiul ca fiecare subfurnizor să aplice cota sa de beneficiu numai la valoarea adăugată prin activitatea sa proprie (valoarea nou creată plus amortizările aferente produsului), nu și la întreaga valoare a produsului achiziționat de la subfurnizorul precedent (ceea ce ar implica calcularea de beneficii la beneficii);

- cotele de beneficii luate în calcul la stabilirea prețurilor de livrare ale componentelor ar putea avea ca limită maximă rata medie a rentabilității pe ramură sau departament;

- prevederile referitoare la reducerea prețurilor la componentele livrate în cooperare să nu se limiteze la o listă redusă de componente mari, deoarece în costul unui produs complex intră un număr important de repere de valori mici și mijlocii, care însumate reprezintă ponderi importante în volumul cheltuielilor materiale și al căror preț de livrare conține adesea rate ridicate de acumulări;

- evoluția prețurilor de livrare a semifabricatelor din cooperare să fie privită prin prisma eficienței produsului final, iar planificarea reducerii costurilor la produsul final să se facă prin intermediul reducerii prețurilor la semifabricatele și piesele componente furnizate în cadrul cooperării;

- la cooperările care reprezintă numai lucrări cu materialul beneficiarului, să se practice un sistem de prețuri și tarife din care să fie exclusă valoarea materialului;

- la acele piese sau semifabricate la care cooperarea deține o pondere mai mare de 30% din cheltuielile materiale, sarcina de reducere a costurilor de producție netă și de beneficii să se dea numai la efortul propriu.

Grigore CORLĂN

cercetător științific principal
Institutul de Economie Socialistă

CHIMIZAREA

factor esențial al sporirii producției agricole

LUMEA CONTEMPORANĂ este confruntată cu una din cele mai acute probleme ale existenței sale, asigurarea hranei necesare unei populații în continuă creștere. Acest obiectiv este considerat de numeroși factori de decizie, instituții internaționale și savanți de renume, drept o prioritate stringentă a epocii actuale, înfăptuirea sa avînd drept prim scop să elimine foametea și malnutriția care au cuprins o bună parte a globului pămîntesc.

În pofida unor afirmații pesimiste, actuala situație agricolă și alimentară în lume nu trebuie privită ca o fatalitate a zilelor noastre. Mulți savanți contemporani afirmă cu argumente că pînă la sfîrșitul acestui mileniu nu va fi necesar să se apeleze la rezervele terestre și marine nefolosite, pentru că există încă posibilități mari de intensificare a producției agricole, care ea singură poate asigura o hrană îndestulătoare. În acest scop, utilizarea rațională a fondului funciar, organizarea unor programe de irigații și hidroameliorații, dezvoltarea chimizării și mecanizării, crearea de noi soiuri de plante și rase de animale etc. atît la scară mondială, cît și în cadrul fiecărei țări, sînt numai cîteva din orientările de bază în creșterea producției agricole și rezolvarea problemei alimentare.

În ansamblul măsurilor menite să contribuie la intensificarea producției agricole, chimizarea prezintă un loc de primă dimensiune, așa cum o dovedește și politica agrară a partidului și statului nostru. În anii construcției socialiste, au fost alocate fonduri însemnate pentru dezvoltarea industriei producătoare de îngrășăminte chimice și alte produse chimice destinate agriculturii. Numai în ultimul deceniu au fost alocate în acest scop circa un sfert din totalul investițiilor destinate industriei chimice, asigurîndu-se astfel creșterea continuă a producției și a consumului de substanțe chimice pentru agricultură. În acest context, cea mai rapidă creștere a cunoscut-o producția de îngrășăminte chimice, ca bază indispensabilă pentru creșterea consumului intern de asemenea produse, urmărindu-se și asigurarea unor excedente pentru export. Începînd cu anul 1961, balanța producție-consum, pe total îngrășăminte chimice, a devenit favorabilă producției, ceea ce a creat condiții pentru creșterea exportului de astfel de produse*).

Dacă în anul 1960 agricultura consuma 3.500 tone îngrășăminte chimice substanță activă în plus față de producția totală indigenă de îngrășăminte, în anul 1978 consumul total de îngrășăminte era de 1111,1 mii tone, adică doar 45% din volumul producției naționale de îngrășăminte chimice. (vezi tabelul).

Evoluția și structura producției și a consumului de îngrășăminte chimice

— mii tone substanță activă —

	1950	1960	1965	1970	1975	1978
Producție						
Total	0,6	71	293	895	1729	2461
din care:						
— cu azot	—	19	166	647	1292	1723
— cu fosfor	0,6	52	127	244	404	660
Consum pentru agricultură						
Total	5,9	74,5	266,4	594,3	928,7	1111,1
din care:						
— cu azot	0,6	24,7	144,5	366,9	571,8	632,8
— cu fosfor	1,6	46,8	110,1	203,2	314,4	398,0
— cu potasiu	1,7	3,0	11,8	24,2	42,5	80,3

Sursa : Anuarul statistic al R.S.R., DCS, 1979, p. 184—185, 247.

În legătură cu aceasta se pune problema unor analize complexe pentru a stabili dacă este mai avantajos, din punct de vedere economic, să se exporte intens îngrășăminte chimice, sau prin alocarea lor agriculturii să se obțină unele sporuri de produse agroalimentare destinate exportului. Desigur că participarea României la circuitul economic mondial de valori materiale este o necesitate obiectivă și în acest context vom continua exportul de îngrășăminte chimice și în viitor : totodată nu poate fi neglijată contribuția exportului acestui produs la echilibrarea balanței de plăți externe. **Credem însă că este necesară o analiză mai complexă și mai detaliată pentru o corelare mai judicioasă a exportului de îngrășăminte chimice cu necesitățile reale ale agriculturii, mai ales în etapa actuală.** În

primul rînd, nu trebuie să pierdem din vedere faptul că prețurile produselor agricole manifestă o tendință de creștere continuă pe piața mondială ca urmare a cererii crescînde de asemenea produse, fapt ce marchează necesitatea intensificării exportului nostru de produse agroalimentare.

În al doilea rînd, în domeniul producției mondiale de îngrășăminte chimice, mai ales la cele cu azot, în prezent se manifestă o tendință de utilizare incompletă a capacităților de producție sau chiar de desființare a unor capacități, datorită majorării costurilor de producție, majorări determinate în cea mai mare măsură de criza energetică. Această tendință determină oferte externe nu prea mari, apreciindu-se că multe țări, chiar cu industrie dezvoltată, vor importa în viitor cantități sporite de îngrășăminte chimice.**)

În al treilea rînd, după calculele noastre, folosirea îngrășămintelor de către agricultură, determină un aport valutar mai mare în raport cu exportul direct al acestor produse. Astfel, în timp ce pentru o tonă de îngrășăminte cu azot (100% substanță activă) se pot obține la export 140—150 dolari, valorificarea acestora de către agricultură poate determina sporuri de producție de 4—5 kg cereale pentru 1 kg substanță activă, ceea ce înseamnă 520—540 dolari pentru producția agricolă obținută cu respectiva tonă de îngrășăminte chimice.

CHIMIZAREA agriculturii are un rol important și în domeniul combaterii buruienilor, bolilor și dăunătorilor plantelor de cultură prin utilizarea pesticidelor. În ultimii ani, industria noastră chimică produce o gamă tot mai largă de produse chimice pentru protecția plantelor. În anul 1978, producția de antidăunători (100% substanță activă) a fost de peste 46,0 mii tone, față de numai 5,5 mii tone în 1950.

O dezvoltare puternică a cunoscut utilizarea în agricultură și a altor produse ale industriei chimice cum sînt : foliile de polietilenă, conducte din material plastic, diverse ambalaje etc. Aceste produse găsesc un deosebit importanță în agricultură, ele fiind folosite pentru dirijarea microclimatului, transportul produselor agricole, pentru irigații etc. și răspunzînd tot mai bine sub raport funcțional și economic cerințelor unei agriculturi moderne.

Pentru aprecierea gradului de chimizare a producției agricole sub raportul utilizării îngrășămintelor chimice, o importanță deosebită prezintă cantitatea de îngrășăminte ce revine la unitatea de suprafață :

Evoluția cantităților de îngrășăminte chimice (kg s.a.) ce revin la 1 ha suprafață agricolă

	1960	1965	1970	1975	1978
Total agricultură	5,1	18,0	40,4	62,1	74,2
din care : — I.A.S.	26,8	64,1	98,2	122,4	143,7
— C.A.P.	4,4	13,7	52,1	64,4	77,6

Sporirea producției de îngrășăminte chimice, a consumului acestora pe total agricultură, pe forme de proprietate și mai ales la unitatea de suprafață se manifestă ca o trăsătură caracteristică pentru țara noastră, demonstrînd capacitatea economiei românești de a produce și alocă mijloace cu rol hotărîtor în procesul complex de intensificare a producției agricole. Totuși, se remarcă diferențe încă mari în nivelul de chimizare pe cele două forme de proprietate, ceea ce impune luarea unor măsuri pentru reducerea acestui decalaj. În această ordine de idei **considerăm deosebit de oportună măsura recentă, de înființare a centrelor unice de chimizare în cadrul fiecărui consiliu unic agroindustrial, urmărind o mai rațională utilizare a produselor chimice destinate agriculturii, indiferent de forma de proprietate.**

conf. dr. Vidu BIDILEAN
Academia „Ștefan Gheorghiu“

(Continuare în pag. 20)

*) Pe sortimente, România este principalul exportator de îngrășăminte chimice cu azot din Europa. Țara noastră exportă, mai ales uree granulată (46% N₂), azotat de amoniu (33,3% N₂) și nitrocalcar (26—28% N₂). În țări ca : R.P. Chineză, Franța, R.F.G., Țările Scandinave, India, Egipt, Algeria ș.a.

**) Conjunctura economiei mondiale. București 1979, p. 282—287.

CREȘTEREA VENITURILOR DIN COMERȚUL INVIZIBIL (III)

OPERAȚIUNILE de comerț exterior și de cooperare industrială internațională înglobează întotdeauna o gamă mai mult sau mai puțin variată de servicii. Spre exemplu, o simplă operațiune de export presupune: servicii de transport și expediții internaționale, asigurări internaționale, control al mărfurilor, decontări internaționale, publicitate pe piața de destinație. În unele cazuri, la acestea se adaugă operațiuni de asistență tehnică la montaj, în exploatare, servicii, instruirea personalului beneficiarului, operațiuni de credit furnizor sau cumpărător, asigurarea creditului, forfaiting, switch, factoring.

În măsura în care o țară are capacitatea de a desfășura astfel de operațiuni, la nivelul cerut de comerțul său exterior, ea nu mai este obligată să plătească unor prestatori externi aceste servicii și poate să-și sporească corespunzător încasările valutare.

Din prețul de contract, care la prima vedere ar trebui încasat integral de exportator, în cazul în care acesta nu dispune de nave pentru transportul mărfii la destinație se deduce contravaloarea navului plătit casei străine de transporturi; în cazul în care nu poate realiza dispersia riscului între societățile de asigurare proprii, va apela la societăți străine, fapt ce va diminua din nou prețul obținut cu prima de asigurare; dacă în contract nu s-a prevăzut ca suportarea costurilor bancare la prezentarea și negocierea documentelor să se facă de către ambele părți, în mod echitabil, din prețul de contract se deduc și plățile pentru aceste servicii financiare. Dimpotrivă, în cazul în care contractul este corect încheiat, iar negocierea documentelor și, eventual, acordarea de credit cumpărătorului se fac printr-o societate bancară mixtă cu participare românească, operațiunea nu numai că nu va diminua încasările valutare, dar va contribui la creșterea veniturilor din servicii bancare prestate în străinătate. Iată de ce azi, în condițiile unui acces tot mai dificil la aprovizionarea cu materii prime, se ridică problema creșterii eficienței comerțului exterior prin desfășurarea cu forțe proprii a unei părți tot mai mari din serviciile de transport internațional, financiare, comerciale — inclusiv rețea de distribuție proprie, servicii, depozitare în străinătate, astfel ca încasările valutare să nu mai fie grevate de plata acestor servicii altor prestatori.

În același timp, dezvoltarea ofertei externe de astfel de servicii și, respectiv, creșterea încasărilor valutare din exportul invizibil se adaugă la încasările din exportul de mărfuri, contribuind la echilibrarea balanței de plăți a țării. Dezvoltarea cooperării economice internaționale presupune, de asemenea, transferul unei mari varietăți de servicii — începând cu transferul de know-how, engineering, asistență tehnică în producție, organizare, gestiune, marketing și pînă la transferul de licențe și tehnologii.

Forma concretă de cooperare industrială și/sau comercială, mergînd pînă la constituirea de societăți mixte, este aleasă în funcție de obiectivele strategice avute în vedere la un moment dat de parteneri. Protecția acestor „mărfuri” prin contractul de societate mixtă constituie o obligație a părților, după cum ele pot fi evaluate în însăși cota-parte de capital adusă de părți. De asemenea, în contractele externe, mai ales atunci cînd este vorba de livrări complexe, nu se face întotdeauna o suficientă diferențiere între livrările de mărfuri și livrările de servicii (know-how, engineering, consulting, asistență tehnică etc.) și, respectiv, nu sînt prevăzute ca poziții distincte în calculația prețului de contract.

Avînd în vedere caracteristicile acestei mărfi specifice — „inteligența”, valoarea și importanța sa tot mai mare în cadrul comerțului internațional, în cea de-a III-a parte a studiului privind comerțul invizibil al țării noastre*) ne propunem să analizăm posibilitățile și căile de intensificare a exportului de inteligență, direct sau în cadrul acțiunilor de cooperare industrială.

*) În primele două părți al acestui studiu (vezi R.E. nr. 40/1979 și nr. 8/1980) am analizat căile de creștere a veniturilor din comerțul invizibil prin dezvoltarea turismului internațional, a transportului și expedițiilor de mărfuri, a serviciilor financiare pentru comerțul exterior.

Exportul de tehnologii și echilibrul balanței tehnologice

EXPORTUL de inteligență constituie unul din domeniile ce pot cunoaște o anvergură deosebită în structura schimburilor economice ale României. Revoluția științifico-tehnică ce se desfășoară în zilele noastre generează o adevărată explozie a invențiilor. Pe plan mondial se înregistrează anual circa 400 000—450 000 de invenții, selecționate din circa 800 000 de cereri de brevet prezentate.

În țara noastră se primesc, anual, de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (O.S.I.M.) peste 3 000 de cereri de brevete de invenții. La sfîrșitul anului 1979 se aflau în vigoare 17 500 de invenții naționale, iar 5 000 de cereri de brevete erau în curs de soluționare. Un procent în creștere din portofoliul de invenții se aplică în cadrul economiei naționale — circa 40% în prezent, respectiv, 7 000 de invenții. Se ridică în mod firesc întrebarea: ce se întîmplă cu restul de 60%? Ideal ar fi să se realizeze o dezvoltare industrială în țară pentru un procent cît mai ridicat din fondul de invenții, ca un factor important de creștere a competitivității nomenclatorului de export — mai ales că de cele mai multe ori titulari de brevet sînt întreprinderi sau institute de stat. Totuși, faptul că descoperirile cu caracter de premieră mondială, străpungerile în frontul științei se pot face azi, în special, în domenii de vîrf ale științei, în care dezvoltarea și transpunerea lor industrială este foarte costisitoare, conduce la limitarea posibilităților de aplicare în țară.

Spre exemplu, portofoliul de invenții din catalogul O.S.I.M. are o structură pe domenii ale producției materiale de următoarea configurație: I. chimia, industria medicamentelor și maselor plastice — circa o treime; II. construcții de mașini — 28%; III. electronică și electrotehnică — 14%.

Pentru a valorifica integral acest potențial economic important, cu o durată de viață apreciată azi la numai 6—7 ani (pentru invenții), se impune o participare crescîndă la transferul de tehnici. De Solla Price a descoperit o corelație cu caracter de legitate statistică între avuția unei națiuni (exprimată ca pondere în produsul mondial brut) și dimensiunea efortului științific (exprimată prin numărul lucrărilor științifice originale publicate) — vezi tabelul — care demonstrează și sub

Corelația între avuția unei națiuni și dimensiunea efortului său științific

Țara	Cota parte din produsul mondial brut	Lucrări publ. în „Physics Abstracts” 0,0	Lucrări publ. în „Chemical Abstracts” 0,0	Cota parte din populația globului
S.U.A.	32,8	31,5	28,5	5,9
U.R.S.S.	15,6	15,6	20,7	7,0
R.F. Germania	5,2	6,3	6,3	1,8
R.D. Germană	0,8	6,2	2,2	0,5
Anglia	4,8	13,6	6,7	1,6
Franța	4,5	6,3	4,5	1,4
Japonia	3,6	7,8	7,3	2,9
Italia	2,6	3,4	2,7	1,5
Canada	2,2	1,1	2,0	0,6
India	2,2	1,8	2,2	14,4
Polonia	1,6	1,5	2,9	0,9
Australia	1,1	0,5	1,2	0,3
România	1,0	0,6	0,9	0,5
Spania	0,9	0,7	0,9	0,2
Suedia	0,9	0,7	0,9	0,2

Sursa: D. J. De Solla Price „Știință mică, știință mare” Ed. Științifică, Buc., 1971, pag. 191 (datele se referă la perioada 1961—1963).

aspect cantitativ contribuția științei, ca forță de producție, la creșterea economică.

Considerând prima caracteristică a fenomenului inovațional din zilele noastre — volumul mare al investițiilor necesare dezvoltării, ce acționează în sensul limitării, la nivelul unei economii naționale, a posibilităților de aplicare industrială a invențiilor, și cea de-a doua caracteristică, și anume accelerarea ritmului înnoirii produselor și tehnologiilor (de exemplu: scurtarea progresivă a ciclului de viață al generațiilor de calculatoare electronice), se impune o extrem de mare mobilitate și profesionalism în comercializarea drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de forma concretă de realizare a acesteia.

Organizarea și planificarea exportului de invenții

PORNIND de la aceste cerințe ale promovării exportului de tehnologie începând cu anul 1967 exportul de licențe este planificat în U.R.S.S. Propuneri pentru proiectul de plan de export sînt formulate de grupuri științifice și industriale, centre de cercetări, birouri de studii, universități, întreprinderi. Comitetul de stat pentru invenții și descoperiri al U.R.S.S. examinează propunerile primite prin ministere și departamente și în urma analizei Comitetului de stat pentru știință și tehnică și Ministerului Comerțului Exterior prezintă proiectul de plan Comitetului de Stat al Planificării.

Controlul și analiza îndeplinirii planului de stat de vânzare de licențe sovietice în străinătate se efectuează anual de către Comitetul de stat pentru invenții și descoperiri al U.R.S.S. contribuind astfel la promovarea exporturilor de asemenea produse intelectuale. În ultimul timp responsabilitățile ministerelor pentru calitatea și oportunitatea ofertei de invenții pentru export ca și pentru luarea tuturor măsurilor necesare executării planului au fost sporite. Prin fondarea Centralei de comerț exterior specializate Licensintorg s-a dat un puternic impuls promovării comerțului sovietic cu licențe.

Înțelegerea specificului comerțului cu licențe a condus, în Anglia, la crearea — prin Legea de dezvoltare a invențiilor din 1948 — a Societății naționale de dezvoltare a cercetării (National Research Development Corporation — N.R.D.C.). Aceasta acționează ca firmă independentă de finanțare a cercetării-dezvoltării acoperindu-și cheltuielile pe baza încasărilor din vânzări de licențe și redevențe. Obiectul său de activitate îl constituie dezvoltarea invențiilor create în universități și institute de cercetări guvernamentale pînă la un stadiu comercial viabil, sprijinirea financiară a firmelor britanice în aplicarea propriilor invenții sau a invențiilor N.R.D.C., în realizarea de proiecte de dezvoltare, a unor noi produse și tehnologii. În Ungaria, societatea cu răspundere limitată pentru dezvoltarea și comercializarea invențiilor Novex funcționează ca societate pe acțiuni, avînd ca acționari întreprinderi de stat ungare interesate în activități de cercetare-dezvoltare și transfer de tehnologii din și spre Ungaria. Obiectivul principal al întreprinderii este facilitarea contactului dintre produsele activității de cercetare-dezvoltare din diferite ramuri și beneficiarii săi potențiali din țară sau din străinătate. În același timp, firma preia de pe umerii inventatorilor sarcinile dificile privind afirmarea drepturilor de proprietate intelectuală, canalizîndu-le energia exclusiv spre activități de creație tehnico-științifică. Unitățile de cercetare și industriale, acționari ai Novex, în special din domeniul construcțiilor de mașini semnează cu firma contracte vizînd un singur proiect sau contracte de cooperare pe termen lung privind valorificarea rezultatelor cercetării-dezvoltării, realizarea industrială a invențiilor, contribuind astfel la transpunerea lor cît mai rapidă în practică, prin profesionalism în organizarea atestării, selecției și îmbunătățirii invențiilor și proceselor tehnologice noi, pînă la stadiul de brevet valorificabil industrial.

Exemplele menționate, la care s-ar putea adăuga multe altele, evidențiază necesitatea existenței unei întreprinderi specializate în dezvoltarea și comercializarea invențiilor. Multe idei tehnico-științifice nu se pot desăvîrși altfel, pînă la faza apariției interesului industrial sau comercial, prin forțele proprii ale autorului — sau sînt recunoscute prin brevete

abia după apariția uzurii morale, din lipsa unui cadru organizatoric de genul celui mai sus prezentat. De asemenea, sînt cazuri în care apar idei tehnice originale în unități ce nu le pot dezvolta tehnic. În aceste cazuri, societatea poate prelua sarcina de a oferi suportul material și tehnic perfecționării succesive a inovației, pînă la structurarea elementelor necesare recunoașterii prin brevet ca invenție. Practica internațională dovedește că toate aceste întreprinderi sînt viabile și rentabile, cu un impact important asupra accelerării inovației tehnice în întreaga economie națională și asupra potențialului de export de inteligență.

Funcționarea unor asemenea structuri în valorificarea potențialului tehnico-științific a permis ca în Ungaria firma de import-export produse intelectuale Licencia, să realizeze o rată anuală a exportului de 5—7% din totalul licențelor înregistrate. De asemenea, în U.R.S.S. trecerea la planificarea exportului de invenții și funcționarea unei centrale specializate „Licenzintorg” a condus la dublarea ofertei de invenții în cursul celui de-al 9-lea cincinal și la triplarea exportului.

Dispersia preocupărilor de export-import de licențe între diferite întreprinderi de exporturi-importuri complexe, includerea lor în valoarea totală a livrărilor face să nu se poată urmări în prezent o balanță tehnologică clară la nivelul economiei naționale, cu influențe negative asupra politicii de brevete.

Pentru fiecare brevet de invenție trebuie efectuată o cercetare de piață, pentru a identifica și selecta piețele pe care acestea pot face obiect de export și unde, în consecință, trebuie protejate. Această activitate trebuie văzută în dinamică, permanetizată, în sensul eliminării concomitente de pe lista brevetelor protejate a celor care au intrat în uzură morală și nu mai justifică plata taxelor respective. În același timp, protecția pe piețele externe a brevetelor de invenții fără o politică de comercializare activă, bine organizată, de genul celei desfășurate de Incest-București, se poate solda cu minusuri în balanța de plăți.

În cincinalul viitor, fondurile pentru finanțarea activității de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică vor fi majorate cu circa 50 la sută comparativ cu cincinalul 1976—1980, astfel încît cercetarea să poată rezolva integral nu numai problemele concepției tehnologice, ci și pe cele legate de introducerea în producție a rezultatelor cercetării. Printre principalele rezultate ale acestui nou mod de abordare a problemelor cercetării-dezvoltării se vor înscrie introducerea și extinderea a 1300 de tehnologii avansate în economie. Iată un potențial extraordinar ce se creează și pentru extinderea exportului de inteligență.

Prețul la care poate fi valorificată o invenție crește cu cît aceasta este oferită într-un stadiu mai avansat de dezvoltare, respectiv fază de laborator, stație pilot, exploatare semiindustrială sau industrială, întrucît riscul licențiatului se reduce în mod proporțional. Iată de ce posibilitatea de a oferi la export tehnologii verificate industrial constituie un potențial economic cu atît mai valoros, care se cere corespunzător comercializat pe piața externă.

În prezent, conform Decretului nr. 276/1979 privind unele măsuri pentru îmbunătățirea activității de comerț exterior, toate întreprinderile specializate pentru comerț exterior în domeniul construcțiilor de mașini — în număr de 14 — au primit atribuții pe linia exportului și importului de licențe, studii, proiecte know-how, engineering și alte servicii ingineresti.

Asemenea atribuții au: în domeniul agriculturii și industriei alimentare, I.C.E. Romagrimex; în domeniul minelor, petrolului și geologiei, întreprinderile de cooperare economică cu străinătatea „Geomîn” și „Rompetro”; în domeniul economiei forestiere și materialelor de construcții, „Forexim”; în domeniul energiei electrice, „Romelectro”; pentru lucrări de construcții-montaj și instalații în domeniul transporturilor și telecomunicațiilor, „Contransimex”; în domeniul construcțiilor industriale și civile, „Arcom” — la care se adaugă activitatea Institutului Român de Consulting.

În fața acestor unități stă sarcina de a desfășura o politică activă de promovare a potențialului de export de inteligență de care dispun ramurile economice respective, în vederea realizării unei balanțe tehnologice cît mai echilibrate a țării.

dr. Ioan GEORGESCU

Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență

Puncte
de vedere

BUGETUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI AL MAISTRULUI ÎN CONSTRUCȚII

UNUL DIN INSTRUMENTELE DE BAZĂ utilizate pentru înfăptuirea autogestiei economico-financiare și urmărirea eficienței activității de construcții-montaj este **bugetul de venituri și cheltuieli**. Acesta se întocmește anual de către centrale, trusturi și întreprinderi de construcții-montaj organizate pe principiile gestiunii economice, cu personalitate juridică, cu defalcare pe trimestre.

Structuraț în trei capitole, bugetul de venituri și cheltuieli asigură cunoașterea pe de o parte a veniturilor și cheltuielilor întreprinderii, iar pe de altă parte a fondurilor întreprinderii pe destinații (producție, investiții, introducerea tehnicii noi), precum și a indicatorilor de eficiență (beneficii la 1 000 lei mijloace fixe totale, beneficii la 1 000 lei mijloace totale de producție, rata rentabilității, viteza de rotație a mijloacelor circulante în zile).

În primul capitol sînt stabilite veniturile organizației de construcții-montaj din realizarea producției și alte activități și cheltuielile planificate în limita cărora trebuie realizată producția planificată și beneficiu ca rezultată între venituri și cheltuieli. Bugetul de venituri și cheltuieli întocmindu-se numai la nivelul organizației de construcții-montaj cu personalitate juridică, atît veniturile cît și cheltuielile cuprinse în capitolul întii al acestuia nu întotdeauna sînt defalcate pe subunități (grupuri de șantiere, șantiere, loturi, secții de producție auxiliare etc.). Din această cauză, în activitatea de fundamentare a indicatorilor economici nu sînt atrași cei care organizează, coordonează și conduc efectiv execuția lucrărilor de construcții-montaj. Planificarea, evidența și urmărirea costurilor producției de construcții-montaj se face **numai pînă la nivel de lucrare și nu și pe responsabili ai executării lucrărilor**, respectiv ai îndeplinirii planului de producție în anumite condiții de efort.

Evidența și urmărirea costurilor pe locuri consumatoare

PRACTICA a demonstrat că planificarea și urmărirea costurilor producției de construcții-montaj pe obiecte sau lucrări, loturi sau șantiere, prezintă multe inconveniente și neajunsuri, prin aceea că nu întotdeauna costurile efective pot fi delimitate și evidențiate în mod corect pe locurile consumatoare.

Pentru aceste considerente **propunem ca bugetele de venituri și cheltuieli în construcții-montaj (capitolul venituri și cheltuieli) să se întocmească pe sectoare de maștri**, respectiv pe responsabili de lucrări și nu pe obiecte, lucrări, loturi sau șantiere; **evidența și urmărirea costurilor să se facă pe responsabili de lucrări**; abaterile între costurile efective și cele planificate să fie stabilite în timp oportun pe responsabili și comunicate acestora precum și factorilor de decizie pentru inițierea măsurilor ce se impun.

Argumentăm această propunere și prin faptul că maistrul este acela care conduce și organizează formațiile de lucru, conduce și supraveghează procesele de execuție ale lucrărilor, de construcții, semnează și răspunde pentru consumul de materiale și prefabricate, răspunde de utilizarea mijloacelor de muncă; el este primul factor ce trebuie să asigure realizarea unui regim sever de economii, să contribuie la reducerea costurilor de producție. Aceste deziderate nu pot fi realizate fără întocmirea unui buget de venituri și cheltuieli la nivelul maistrului.

Pentru a fi posibilă întocmirea acestui buget, trebuie mai întii soluționate unele probleme de ordin organizatoric, cum ar fi: întocmirea listei lucrărilor repartizate fiecărui sector de lucrări din subordinea maistrului; codificarea lucrărilor repartizate și a maistrilor; stabilirea sarcinilor și atribuțiilor ce revin fiecărui responsabil al sectorului de lucrări cu privire la nivelul costurilor de producție, responsabilitățile organizatorice și materiale care le revin, precum și avantajele materiale în caz că se va reuși realizarea sau depășirea veniturilor (producției realizate) în limita cheltuielilor prevăzute în buget; defalcarea devizelor pe categorii de lucrări și a devizelor pe obiecte pe sectoare de maștri, în funcție de delimitarea zonelor de activitate;

Tabelul nr. 1
— în mii lei —

Denumirea lucrării	Valoarea devizului general	Denumirea obiectului din cadrul lucrării	Valoarea devizului pe obiect	Denumirea categoriei de lucrări din cadrul obiectului	Valoarea categoriei de lucrări	Responsabil executant
1	2	3	4	5	6	7
Fabrica de unelte și piese schimb	37 800	Hala nr. 1	10 800	Construcții	8 500	Maistrul A
				Inst. electrică	330	Maistrul B
				Inst. încălzire	470	Maistrul C
				Mont. utilaje	620	Maistrul D
				Izolații	350	Maistrul E
Hala nr. 2	7 800	Corp fabricație	14 500	Construcții	6 340	Maistrul A
				Inst. electrică	460	Maistrul B
				Inst. încălzire	350	Maistrul C
				Mont. utilaje	400	Maistrul D
				Izolații	250	Maistrul E
Atelier întreținere și magazie	2 800	Imprejmuiri drumuri și platforme	1 900	Construcții	11 860	Inginer F
				Inst. electrică	630	Maistrul B
				Inst. încălzire	520	Maistrul C
				Mont. utilaje	1 200	Maistrul D
				Izolații	240	Maistrul E
Extinderea uzinei mecanice	19 100	Secția prelucrări	19 100	Construcții	2 120	Inginer F
				Inst. electrică	310	Maistrul B
				Inst. încălzire	190	Maistrul C
				Mont. utilaje	180	Maistrul D
				Izolații	140	Maistrul E
Depozit legume-fructe	12 100	Depozit	10 300	Construcții	14 500	Maistrul G
				Inst. electrică	2 150	Maistrul B
				Inst. încălzire	400	Maistrul C
				Mont. utilaje	1 450	Maistrul D
				Izolații	200	Maistrul E
Corp administrativ	1 200	Imprejmuiri drumuri și platforme	600	Construcții	6 800	Inginer H
				Inst. electrică	750	Maistrul B
				Inst. sanitară și frigorifică	2 350	Maistrul C
				Izolații	400	Maistrul E
				Inst. încălzire	290	Maistrul C
Total șantier	69 000		69 000		6 800	Inginer H
					750	Maistrul B

organizarea contabilității și postcalculului pe sectoare de maștri; asigurarea prelucrării datelor cu mijloace moderne de calcul; asigurarea stabilității pe șantiere a personalului de supraveghere, coordonare, organizare și conducere a lucrărilor, de la începutul și pînă la terminarea acestora; adaptarea unui sistem informațional și chiar și a organigramei întreprinderii la necesitățile specifice aplicării bugetului de venituri și cheltuieli produs.

În cele ce urmează vom încerca să prezentăm sintetic posibilitățile aplicării practice a metodei de întocmire a bugetului de venituri și cheltuieli al maistrului în construcții-montaj.

Delimitarea valorilor de deviz

PRIVITOR LA DETERMINAREA VENITURILOR DIN BUGETUL MAISTRULUI, o primă problemă privește delimitarea valorilor de deviz pentru lucrările din sectorul de activitate al maistrului.

Să considerăm că în cadrul unui șantier se execută lucrările prevăzute în tabelul nr. 1. Din datele tabelului rezultă

Tabelul nr. 2

— în mii lei —

Sectorul de maștri			Lucrările ce se execută în cadrul sectorului		
Cod	Denumire	Venit de realizat total	Cod	Denumire	Valoare
1	2	3	4	5	6
100	Maistrul A	16 600	10010	Fabrica de unelte și piese schimb	
			100101	— Construcție Hala 1	8 500
			100102	— Construcție Hala 2	6 340
			100103	— Construcție împrejmuiri și drumuri	1 760
200	Maistrul B	5 280	20010	— Fabrica de unelte și piese schimb	
			200101	— Instalație electrică Hala 1	830
			200102	— Instalație electrică Hala 2	460
			200103	— Instalație electrică Corp fabricație	680
			200104	— Instalație electrică atelier întreținere și magazine	310
			20020	— Extinderea uzinei mecanice	
			20030	— Instalație electrică Depozit legume-fructe	2 150
			200301	— Instalație electrică Depozit	750
			200302	— Instalație electrică corp administrativ	100
600	Inginerul F	13 980	60010	Fabrica de unelte și piese schimb	
			600101	Construcții la corp fabricație	11 860
			600102	Construcții la atelier întreținere și magazine	2 120

că lucrările de construcții-montaj ce se execută de către șantierul luat în exemplul nostru au fost repartizate la un număr

Factori cu influență asupra cheltuielilor planificate

ÎN CONTINUARE, se procedează la determinarea cheltuielilor planificate în limita cărora trebuie să se realizeze producția din sectorul fiecărui maștru.

Pe baza devizelor pe categorii de lucrări se determină costurile de deviz pe articole de calculație, influențate apoi cu economiile predeterminate din reducerea consumurilor specifice, îmbunătățirea sistemelor constructive și a altor căi de reducere a costurilor stabilite prin programele de măsuri tehnico-organizatorice.

Spre exemplificare, vom determina costurile planificate pentru lucrările din sectorul maistrului A, întocmind tabelul nr. 3. Pentru verificare se urmărește ca totalul costurilor planificate să fie echivalent cu prețul de deviz (16 600 mii lei), din care se deduc economiile prevăzute a se realiza (2 295 mii lei) și beneficiul de deviz (167 mii lei) adică :

$$14\,138 = 16\,600 - (2\,295 + 167)$$

La nivelul sectorului de maștri, costurile indirecte de deviz au fost diminuate corespunzător cu cota de cheltuieli ce se realizează la șantier sau întreprindere. Volumul cheltuielilor indirecte al sectorului de maștri se poate determina, în practică, cu certitudine prin însumarea tuturor elementelor de cheltuieli indirecte ce se ocazionează de sector (cheltuieli cu protecția muncii, întreținerea și amenajarea șantierului, retribuțiile suplimentare ale muncitorilor direct productivi din cadrul sectorului, impozitul și CAS asupra acestor retribuții, cheltuieli în legătură cu predarea lucrărilor etc.). De asemenea, în exemplul nostru, au fost reduse în totalitate cheltuielile prevăzute în deviz pentru cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic, considerând că acestea se efectuează numai la nivel de întreprindere.

După delimitarea lucrărilor ce urmează a se executa în sectorul unui maștru și fundamentarea costurilor în limita cărora se realizează aceste lucrări, se procedează la întocmirea „Buge-tului de venituri și cheltuieli al maistrului”, în cazul nostru maistrul „A”. Acesta poate fi prezentat sub forma unui tablou în care să se înscrie la venituri producția la preț de deviz ce urmează a se realiza, iar la cheltuieli costurile planificate cu defalcare pe articole de calculație, precum și beneficiul total (ca rezultată între volumul realizărilor și costuri), producția netă și cheltuieli la 1 000 lei producție în prețuri de deviz.

Tabelul nr. 3

— în mii lei —

Cod atribuit	Specificația Denumirea categoriei de lucrări	Valoarea totală de deviz*	Materiale	Manoperă	Utilaje	Cheltuieli indirecte	Cheltuieli pentru introducerea tehnicii noi	Beneficii	Valoarea producției nete**)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10 010	Fabrica de unelte și piese de schimb								
100 101	— Construcții Hala 1	8 500	4 845	1 360	850	1 275	85	85	1 645
100 102	— Construcții Hala 2	6 340	3 614	1 014	634	951	63	64	1 263
100 103	— Construcții împrejmuiri și drumuri	1 760	1 003	282	176	264	17	18	417
*	Total preț de deviz	16 600	9 462	2 656	1 660	2 490	165	167	3 325
	Se scad economiile prevăzute a se realiza prin :								
	— Folosirea unor materiale mai ieftine și a prefabricatelor	-340	-240	-100				+ 340	+ 340
	— Utilizarea unor noi procedee de execuție	-200	- 50	-200	+ 100	- 50		+ 200	+ 200
	— Economii ce se vor obține prin aplicarea altor măsuri	-340	-180	- 50	-100	-10		+ 340	+ 340
	— Cheltuieli ce se efectuează de șantier sau întreprindere	-1 415				-1 250	-165	+ 1 415	+ 1 415
*	Total economii	-2 295	-470	-350		-1 310	-165	+ 2 295	+ 2 295
	Total costuri planificate	14 138	8 992	2 306	1 660	1 180		*	*

*) Se înscrie valoarea deviz pe categorii de lucrări întocmit conf. Normativ indicativ P 90-77 aprobat cu decizia nr. 106/12 aug. 1977 a Institutului Central de Cercetare, Proiectare și Directivare în Construcții.

**) Valoarea producției nete stabilită de proiectant în devizul pe categorii de lucrări.

de 8 responsabili simbolizați cu inițialele A la H. Producția totală ce urmează a fi realizată de fiecare din aceștia se identifică cu veniturile din bugetul de venituri și cheltuieli al fiecăruia.

Spre exemplificare, determinăm producția ce urmează a fi realizată de către maștrii A, B și F (inginerii F și H conduc în acest caz procesul de execuție substituind activitatea maistrului), întocmind în acest scop tabelul nr. 2.

În tabelul nr. 4 prezentăm sub formă de machetă acest buget, utilizând datele din tabelul nr. 3.

În macheta bugetului am introdus și indicatorul producția

ec. N. SCORȚARIU
Timișoara

(Continuare în pag. 20)

SELECȚIA ȘI ORIENTAREA PROFESIONALĂ

cale însemnată de ridicare a eficienței utilizării forței de muncă

PROGRESUL neîntrerupt al economiei socialiste românești — marcat an de an de semnificative realizări în planul creației materiale, al valorilor spirituale —, afirmarea sa tot mai viguroasă și activă pe arena mondială au la bază dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție. Un rol deosebit în acest proces de dimensiuni istorice revine forței de muncă, factorul hotărâtor al forțelor de producție. Descătușind talentul și forța creativă a maselor largi populare, socialismul a creat condiții stimulante pentru ridicarea nivelului de cultură și a competenței profesionale a fiecărui om al muncii, deopotrivă cu valorificarea acestui potențial, practic inepuizabil, în folosul societății, al creșterii avuției acesteia.

Efecte de amploare ale creșterii cantitative și calitative a forței de muncă

FORȚA DE MUNCĂ, respectiv creșterea sa în plan cantitativ și calitativ, structura demografică, nivelul pregătirii profesionale, evantaiul profesiunilor practicate, repartizarea judicioasă în teritoriu și pe domenii de activitate, utilizarea eficientă în economie etc. — s-au situat statornic în centrul strategiei dezvoltării elaborată de Partidul Comunist Român. Înfrățirea obiectivelor economico-sociale, tot mai complexe cu fiecare nouă etapă a construcției socialiste, a fost condiționată în mod obiectiv de posibilitatea de a asigura necesarul de forță de muncă, ca volum și structură. Semnificativ pentru acest proces de amploare este evoluția creșterii numărului locurilor de muncă create în economia națională: în perioada 1950—1978, de exemplu, au fost create aproape 5 milioane noi locuri de muncă, din care aproape 2 milioane în industrie, în timp ce pentru cincinalul viitor se prevede o sporire cu circa un milion a numărului de locuri de muncă pe economie.

Evoluțiile menționate — rezultat nemijlocit al numeroaselor obiective de investiții finalizate în acești ani — au impus și impun asigurarea unui volum corespunzător de forță de muncă. În această direcție un rol important revine politicii demografice pronataliste promovată de partidul și statul nostru, măsurilor de atragere largă în activitatea productivă a persoanelor apte de muncă, deopotrivă cu alte acțiuni inițiate atât pe ansamblul economiei cît și la nivel local. Tocmai în aceste condiții s-au concretizat sporurile însemnate ale populației ocupate: de la 8337,2 mii persoane în anul 1950 la 9875,0 în anul 1970 și la 10 290,0 în 1978. Orientate cu prioritate spre industrie și construcții (o creștere de 3,5 ori și respectiv 5 ori), sporurile respective au înregistrat valori semnificative, practic în toate domeniile vieții economico-sociale (desigur, cu excepția agriculturii, unde creșterea productivității muncii a permis reducerea relativă a populației ocupate în această ramură): 617,6% în circulația mărfurilor, 276% în transporturi, 499% în sectorul științei și al deservirii științei, 218% în învățămînt, cultură și artă, 304% în domeniul ocrotirii sănătății. Sînt date care ilustrează convingător dezvoltarea impetuoasă economico-socială a țării, prefigurată de partidul nostru și transpusă în practică prin eforturile întregului popor.

Remarcăm, totodată, că forța de muncă este implicată funciar în sporirea productivității muncii, și, ca atare, în creșterea pe această cale a avuției naționale și a venitului național. În condițiile amplificării nivelului de înzestrare tehnică a muncii, a tehnicității utilajelor, ale mutațiilor de amploare intervenite în structura economiei etc. — forța de muncă participă, deci, activ la creșterea valorii nou create în societate. Pe un plan sintetic, acest proces este pus în evidență de corelațiile semnificative ce se stabilesc între creșterea numărului populației ocupate, dinamica numărului mediu al populației ocupate în industrie, dinamica creșterii productivității muncii și a venitului național (vezi tabelul).

Alături de sporirea considerabilă a numărului de personal, analiza datelor cuprinse în tabel ne permite să detașăm elemente importante, reflectînd tocmai aportul însemnat al amplificării dimensiunilor calitative ale forței de muncă pentru progresul economico-social al țării. Astfel, în perioada

Dinamica unor indicatori ai forței de muncă și ai dezvoltării
1950 = 100

Anii	1960	1965	1970	1975	1976	1977	1978
Populația ocupată	113,9	115,6	117,9	121,2	122,1	122,5	122,8
Număr mediu de personal muncitor în industrie	154	206	254	344	357	372	382
Productivitatea muncii în industrie	237	343	488	666	722	785	838
Venitul național	238	354	482	784	864	930	991

Sursa: Anuarul statistic al R.S.R., 1979, p. 27 și 112.

1960—1975 creșterilor însemnate ale productivității muncii în industrie și ale venitului național — de 2,7 ori în cazul primului indicator și de 3,02 ori în cazul celui de al doilea — le corespunde o creștere cu mult mai mică a populației ocupate (de numai 6%); mai departe, în primii trei ani ai actualului cincinal, populația ocupată a sporit nesemnificativ față de o creștere importantă a celorlalți doi indicatori — 16% la productivitate și 14% pentru venitul național. Evoluțiile respective, diferențiate pe etapele luate în calcul, vădesc accentuarea componentelor calitative ale forței de muncă — ridicarea gradului de calificare, repartizarea judicioasă a personalului și utilizarea superioară a timpului de lucru — comparativ cu o reducere relativă a creșterii în volum a persoanelor ocupate.

Factorul calitativ, după cum se subliniază în documentele programatice adoptate de Congresul al XII-lea al partidului, va constitui în viitorul cincinal elementul definitoriu al întregii activități economico-sociale. În acest cadru forța de muncă, prin calitatea pregătirii sale, adaptată noilor exigențe ale producției moderne, prin neseceatele rezerve de creativitate și inventivitate, prin însăși elementul conștient pe care îl susține în calitate sa de proprietar, producător și beneficiar al avuției socialiste, dobîndește hotărâtor rolul de factor intensiv al dezvoltării.

Înfrățirea obiectivelor de importanță istorică prevăzute pentru cincinalul 1981—1985, a cărui exprimare sintetică este reflectată de sporurile planificate la o serie de indicatori de bază ai dezvoltării — la productivitatea muncii în industrie se prevede un ritm mediu anual de creștere de 7,0—7,5, la venitul național de 6,7—7,4 etc. — impun noi exigențe în asigurarea pregătirii și utilizării cu eficiență ridicată a potențialului forței de muncă. Acest proces dobîndește în condițiile radicale noi în care se desfășoară activitatea de producție — progresul tehnic tot mai accentuat, criza mondială energetică, de materii prime, financiară etc. — un caracter tot mai complex, implică acțiunea de serie largi de factori de natură educațională, instructiv-formativă și organizațională. Între acești factori, apreciem că un rol tot mai însemnat urmează să-l joace selecția și orientarea profesională¹⁾, realizată și ca

¹⁾ Acțiunea de selecție și orientare profesională presupune două aspecte distincte: pe de o parte, determinarea solicitărilor specifice, pe care anumite meserii sau chiar anumite locuri de muncă le impun celui care efectuează munca respectivă; pe de altă parte, stabilirea, în urma unor examinări psihologice, a aptitudinilor și a principalelor trăsături de personalitate ale fiecărui individ. Scopul urmărit este de a realiza, pe cît posibil, o identitate între cele două seturi de valori.

urmare a utilizării unor criterii și a unor tehnici de natură psihologică. Vom căuta să expunem în continuare unele argumente privind oportunitatea utilizării în mai mare măsură a selecției și orientării profesionale în economie deopotrivă cu relevarea acelor căi de sporire a eficienței acestor metode, de adaptare, a lor rapidă la exigențele noi ce le ridică, în etapa actuală și în perspectivă, industria, utilizarea judicioasă, rațională și cu maximum de eficiență a forței de muncă.

Domenii prioritare în aplicarea tehnicilor de selecție

PRACTICA activității de selecție și orientare profesională din țara noastră²⁾ ca și din alte țări a detașat o serie de domenii în care acest gen de activitate se dovedește util, uneori chiar indispensabil. Un prim domeniu, primul și în ordine istorică, îl constituie selecția profesională în meserii care presupun un înalt grad de pericolozitate sau în care sînt gestionate instalații și utilaje costisitoare — șoferi, aviatori, lucrători la căile ferate, operatori etc. O altă sferă de activitate în care tehnicile psihologice s-au dovedit utile o constituie selecția cadrelor de conducere din întreprindere pe diferite niveluri, cu deosebire prin punerea în evidență a trăsăturilor de personalitate.

Domeniul cel mai fertil — și care oferă, totodată, cele mai largi posibilități de aplicare a metodelor psihologice — îl constituie însă învățămîntul, diferitele forme de pregătire și calificare a forței de muncă. Acest fapt este pe deplin explicabil dacă ne gândim la amploarea și complexitatea procesului de calificare, pe de o parte, iar pe de altă parte la valențele calitative ale acestui proces. Așa cum este cunoscut, în perspectivă, pornind de la realizările de pînă acum, ponderea personalului calificat în totalul personalului muncitor va crește, în perioada de plan cincinal 1981—1985, de la 82 la 86 la sută, iar a muncitorilor calificați de la 85 la circa 90 la sută; în ramurile de vîrf ale industriei aceasta va reprezenta peste 95%. Ori, partea covârșitoare a acestui personal va fi calificată prin procesul de învățămînt.

Oricum, este neîndoielnic că selecția și organizarea profesională completează la nivel micro-economic — și prin mijloacele specifice — planificarea forței de muncă ce se realizează pe plan macrosocial (considerăm oportun să subliniem faptul că elementele psihologice care fundamentează orientarea și selecția profesională nu trebuie contrapuse altor examene de selecție practicate curent în învățămînt — examenele de admitere, de exemplu — și care se bazează pe teste de cunoștințe; elementele menționate au un caracter complementar).

Ce avantaje aduce economiei naționale utilizarea criteriilor și tehnicilor psihologice în orientarea, selecția și pregătirea personalului muncitor? Trebuie subliniat din capul locului că determinarea aptitudinilor, a înclinațiilor, cunoașterea ansamblului de trăsături de personalitate deopotrivă cu aspirațiile și registrul atitudinal ale fiecărui individ integrat într-o formă sau alta de pregătire profesională, contribuie nemijlocit la ridicarea nivelului calitativ al procesului de instruire. Prin armonizarea calităților individuale cu cerințele viitoarei profesiuni se face un pas important în direcția valorificării cît mai depline a capacității de muncă, în direcția stimulării creativității. Aceste elemente, asigurînd un suport motivațional temeinic și reale satisfacții în muncă, influențează pozitiv însușirea cunoștințelor de specialitate și a deprinderilor practice, influențează însăși calitatea muncii ce va fi prestată pe parcursul unei îndelungate activități profesionale.

Să mai notăm un fapt. Realizîndu-se înaintea integrării într-o anumită formă de instruire, și la un cost social redus, investigația de tip psihologic sau psiho-sociologic asigură însemnate economii. O serie întregă de studii de specialitate întreprinse în țara noastră — ca și cele realizate în alte țări — arată că prin utilizarea selecției și orientării profesionale se reduc semnificativ cazurile de abandon școlar, sau de abandon al meseriei, se diminuează fluctuația forței de muncă în plan profesional; în cazul meseriilor care comportă riscuri de accidente sau a locurilor de muncă care gestionează importante bunuri și valori, criteriile psihologice de selecție și orientare au devenit, practic, indispensabile.

Repere ale unui amplu proces de perfecționare

AȘA CUM arătam, viitorul cincinal va consemna, ca urmare a sarcinilor stabilite de Congresul al XII-lea al partidului, importante transformări calitative în planul pregătirii forței de muncă, al utilizării sale cu maximă eficiență. Asigurarea

corelației optime între pregătirea profesională și meseria exercitată, între nivelul calificării lucrătorilor și gradul de complexitate al muncii, adaptarea rapidă a cunoștințelor și deprinderilor profesionale la procesul tot mai alert de modernizare a producției sub influența progresului tehnico-științific contemporan constituie puncte de vedere fundamentale pentru procesul de pregătire profesională în perspectivă. Este evident că între căile și metodele chemate să contribuie la transpunerea în practică a acestor proiecte se înscriu și tehnicile psihologice.

Pentru a răspunde cît mai bine sarcinilor viitorului considerăm că această activitate trebuie să cunoască, ea însăși, o înprospătare, un revirement. Acest fapt este impus de restructurările profunde pe care le va cunoaște „obiectul” său — profilul viitorului specialist pregătit multilateral, într-un registru de cunoștințe cît mai larg, capabil să se adapteze rapid și eficient la mutațiile ce se produc în sfera mijloacelor de muncă. Principiile de bază care orientează învățămîntul românesc — legarea organică cu practica, principiul politehnizării, al policalificării, al reciclării permanente a cunoștințelor profesionale — determină, din perspectiva selecției și orientării profesionale, o veritabilă reorientare metodologică: de la efortul depus în a distinge cît mai nuanțat particularitățile unei meserii sau a alteia — cum ar fi, în construcția de mașini, de exemplu, pe cea de strungar de cea de lăcătuș sau rectificator — instrumentarul psihologic va trebui să asigure cunoașterea complexă — în plan atitudinal, atitudinal cît și al trăsăturilor de personalitate a fiecărui individ. Aceste elemente ar putea constitui, după opinia noastră, o bază reală de fundamentare a procesului de pregătire profesională, urmîrindu-se formarea și cultivarea, în fiecare caz particular, a profilului lucrătorului modern, muncitorul de mîine. Mutații importante vor putea fi înregistrate, totodată, și în ce privește aria de cuprindere și aplicare a metodelor psihologice de selecție și orientare profesională; de la domeniul devenit tradițional al meseriilor industriale, la profesiuni mai complexe care încorporează în mai mare măsură activități intelectuale, de concepție, pentru personalul tehnic — ingineresc ca și pentru personalul de conducere.

O sarcină de care psihologia industrială s-a achitat numai în mică măsură, deși tehnicile sale, atît de selecție cît și de stimulare, de cultivare, au o importanță funciară, o reprezentanță determinarea potențialului creator al personalului la nivelul fiecărei unități industriale. Modificările structurale profunde ce se produc în economie, accentuarea exigențelor pe linia promovării progresului tehnic, al înnoirii rapide și eficiente a producției în vederea creșterii competitivității produselor românești atribuie măsurilor de stimulare a creativității, de valorificare a ideilor noi cît mai operativ în producție un caracter practic. Dobîndesc o tot mai mare însemnătate — alături de afirmarea în plan general, a potențialității creatoare — aplicarea unor metode științifice, în principal psihologice, care să permită, în cazul concret al fiecărui colectiv de muncă, depistarea indivizilor creativi deopotrivă cu orientarea, cultivarea și valorificarea acestui potențial, organizarea în fapt a ceea ce metaforic poate fi numită o „industrie de idei”.

Ne permitem, în finalul acestor considerații, să remarcăm, unele aspecte ce condiționează însăși eficiența activității de selecție și orientare profesională. Ele sînt în principal de natură organizatorică și privesc necesitatea elaborării unui cadru unitar de îndrumare — atît metodologică cît și organizatorică — a numeroaselor laboratoare de psihologie ce funcționează în economia națională, utilizarea eficientă a personalului de specialitate care acționează în acest domeniu³⁾.

prof. dr. Petre PUFAN

²⁾ În țara noastră, odată cu anul 1930 au fost instituite examenele psihologice regulate pentru conducătorii de vehicule și ulterior pentru acari, impiegați de mișcare și mecanicii de locomotivă. În perioada 1938—1940 au funcționat laboratoare psihologice pe lângă Uzinele Reșița, Astra-Română, Astra-Brașov etc. Activitatea de selecție și orientare profesională a debîndit însă un caracter organizat, autentic științific, în anii construcției socialiste — cînd au luat ființă un important număr de laboratoare psihologice în diferite ramuri ale industriei.

³⁾ Un rol deosebit revine în perspectiva amintită asigurării unei dotări corespunzătoare cu aparatură psihotehnică: pe un alt plan, o asemenea acțiune ar putea determina dezvoltarea unei producții indigene de aparatură de examinare psihologică, activitate care, așa cum o dovedeste experiența altor țări, este rentabilă.

CITITORII AU CUVÎNTUL

Indicator

RAPORTIND volumul cheltuielilor bugetare - ale unor localități - la numărul populației din colectivitatea respectivă am ajuns la constatarea că cheltuielile bugetare pe un locuitor sînt mult diferite la localități cu aproximativ același număr de locuitori (reamintim că din bugetele locale se efectuează cheltuielile social-culturale). Considerăm că diferența se datorește felului cum s-a soluționat problema competențelor pe trepte ale administrației locale. Sînt județe în care se manifestă o evidentă tendință de centralism excesiv, preluindu-se în competența județeană o diversitate de acțiuni și prin aceasta cea mai mare parte de mijloacele bugetare. O rezolvare cît mai uniformă a repartizării competențelor în sensul descentralizării va stimula inițiativa locale, folosirea cît mai eficientă a potențialului comunelor, precum și dezvoltarea capacității de organizare și a gândirii economice a cadrelor ce acționează în aceste unități administrativ-teritoriale.

Pentru a putea caracteriza nivelul de dezvoltare a unor localități, propunem folosirea indicatorului cheltuieli social-culturale pe un locuitor, care credem că exprimă mai bine acest proces, inclusiv creșterea nivelului de trai al locuitorilor respectivi pe seama fondurilor sociale, decît indicatorul utilizat în prezent - cheltuieli pe o familie. Luînd ca bază de raportare familia, rezultatele nu sînt destul de concludente, avînd în vedere că familia poate fi compusă dintr-un diferit număr de membri.

Ioan MUREȘAN
Cluj-Napoca

Garnituri

INTREȚINEREA unor mașini, utilaje, instalații întîmpină dificultăți datorită rezolvării necorespunzătoare a unei probleme doar aparent minore: aprovizionarea cu garnituri și semeringuri de etanșare. Pe de o parte, cantitățile fabricate - fie în întreprinderi specializate, fie în diferite cooperative meșteșugărești - sînt insuficiente, iar unele tipuri speciale, îndeosebi pentru utilaje din import, nici nu se produc. Pe de altă parte, calitatea lasă uneori de dorit, mai ales în cazul celor confecționate pe plan local. Ca urmare au loc pierderi importante de lubrifianți, gaze, fluide tehnologice, uzuri rapide și avarii, poluarea spațiului de lucru și a mediului. Este o risipă ce ar putea fi înlăturată prin asigurarea unor capacități de producție judicioase distribuite în teritoriu și dotate corespunzător, cărora să li se repartizeze spre fabricație tipurile de garnituri și semeringuri cuprinse într-un catalog general elaborat pe baza specificațiilor diferitelor ministere - asigurîndu-se și un stoc de rezervă, inclusiv pentru nevoile populației.

Vasile PENCIU
Constanța

Sondaj

VENIND în întîmpinarea cerințelor unui cerc larg de cumpărători, în cadrul librăriei „Dacia” din București, funcționează din acest an un birou de informare asupra titlurilor existente în librărie sau în curs de apariție. Scopul acestui nou serviciu de informare bibliografică, introdus

în librării este de a facilita informarea specialiștilor asupra ultimelor noutăți din știință și tehnică. Atît elevii liceelor de specialitate, cît și studenții și specialiștii din uzine sau institute de cercetare pot cunoaște exact lucrările de profil aflate în librărie. În afară de ultimele noutăți, informații se pot da și asupra lucrărilor existente în librărie care prin specificul lor pot fi încă utile, nefiind depășite din punct de vedere științific.

Interesul cu care a fost primit acest nou serviciu de către cititori ar justifica extinderea acestei inițiative, văzută ca un instrument de sondaj al cererii de carte.

M. TEODORESCU
București

ECOURI

Tehnologii

BAZAȚI pe o experiență îndelungată în promovarea sistemelor industrializate tipizate, dorim să ne exprimăm unele opinii în legătură cu articolul „Înfăptuirea integrală a programului de construcții de locuințe”, apărut în nr. 3 al „R.E.”.

În ceea ce privește ideea organizării combinatelor de case în care să se cuprindă și nuclee de cercetare și proiectare, menționăm că această măsură ar conduce la fărîmițarea și slăbirea forțelor de proiectare și cercetare. După părerea noastră, tipizarea consecventă se poate face în condiții de mai mare eficiență în unități centralizate, care bineînțeles și conlucreze foarte strîns cu tehnologii și cu producătorii.

Preocuparea pentru un grad mărit de industrializare al unor alte părți ale construcțiilor din elemente spațiale (fundatii, pereții subsolului și panourile de timpane) există și în institutul nostru. S-a dovedit însă că prefabricarea elementelor de subsol conduce la un spor de oțel și de ciment (în special la clădiri cu puține niveluri) peste limitele normate, necesită o investiție pentru o linie tehnologică specială în care se produc un număr relativ redus de elemente dar mai multe tipodimensiuni, și nu se realizează în aceeași măsură monolitismul infrastructurii necesare preluării eventualelor tasări diferențiate.

În legătură cu perfecționarea celorlalte tehnologii, în special generalizarea introducerii elementelor de fațadă complet finisate, a pereților despărțitori prefabricați din alte materiale decît beton sau b.c.a. (de exemplu din ipsos etc.), sîntem de aceeași părere cu autorul articolului. În ceea ce privește însă elementele din beton de granolit trebuie să arătăm că acesta este un material energo-intensiv, din această cauză aria de utilizare a acestuia s-a redus. Structura din elemente spațiale are avantajele ei arătate în articol, dar ca orice sistem are și unele dezavantaje în comparație cu sistemul din panouri mari prefabricate. Dat fiind faptul că sistemul cu elemente spațiale are multe avantaje prioritare, considerăm că poate să fie oportună studierea unor elemente de greutate redusă prin care se elimină o serie de dezavantaje.

F. LISSAI
M. DRIMER

Institutul de proiectare
pentru construcții tipizate —
București

Prețuri

ÎN LEGĂTURĂ cu articolul „Îndeplinirea ritmică, exemplară a planului la producția fizică și netă, din nr. 7 al „R.E.” în care se ridică și problema unificării prețurilor la unele motoare electrice arătăm că în urma verificării datelor care au stat la baza formării prețurilor la întreprinderile producătoare, a rezultat că acestea au fost stabilite conform Legii nr. 19/1971.

Potrivit precizărilor făcute de producători și confirmate de beneficiarul „Steaua Roșie”, rezultă că motoarele electrice fabricate de cele două întreprinderi diferă constructiv. De asemenea, din confirmarea și discuțiile cu beneficiarul a reieșit că aprovizionarea acestei întreprinderi cu motoarele respective a fost acceptată potrivit planificării făcute de M.I.C.M. în calitate de organ tutelar, întrucît la produsele finite în care se montează se pot utiliza tehnic ambele tipuri de motoare.

Față de cele arătate, considerăm că repartizarea la „Steaua Roșie” de motoare electrice în carcase diferite este o deficiență de planificare, a cărei eliminare trebuie avută în vedere pe viitor de M.I.C.M.

I. URSEA

șef serviciu
în Comitetul de stat pentru prețuri

Poliservire

ARTICOLUL „Extinderea poliservirii utilajelor - factor de bază în realizarea sarcinilor de plan”, apărut în R.E. nr. 5, aduce o contribuție pozitivă pe linia aplicării măsurilor de extindere a acestei metode de organizare a muncii. În cadrul M.I.C.M. sînt întreprinse măsurile necesare de asigurare a gamei de scule necesare industriei, noutățile din acest domeniu putînd fi aflate prin Centrul de cercetare și proiectare mecanică fină și scule București. Inexistența unor tehnologii corespunzătoare specifice unor repere complexe face ca exploatarea acestor produse să nu fie economică. În acest domeniu, a fost elaborat un nomenclator de piese care se pretează a fi realizate pe centre de prelucrare, nomenclator care ar putea fi consultat și de alte întreprinderi. Referindu-ne la folosirea mașinilor-unelte cu comandă numerică și la execuția pieselor mai mici, precizăm că integrarea acestor mașini în prelucrarea pieselor din toate domeniile se va face treptat pe baza experienței și în conformitate cu asigurarea unui service corespunzător de către întreprinderile specializate. De menționat este faptul că în prezent s-a constituit un colectiv care urmărește activitatea acestor genuri de mașini importate sau executate în țară (conform Ordinului M.I.C.M. nr. 89/1979).

Pe linia poliservirii, prin măsurile întreprinse, a fost creată baza de elemente și indicații care să permită aplicarea și extinderea acestei metode de organizare a muncii, printr-o abordare unitară de către toate întreprinderile.

Șerban TEODORESCU
director general în M.I.C.M.

Concluzii ale unei cercetări în 8 întreprinderi

Cerințe actuale în perfecționarea pregătirii maistrilor

POTRIVIT PREVEDERILOR Legii nr. 6/1977, maistrul este organizatorul și conducătorul nemijlocit al formației de lucru încredințate, răspunzând de realizarea sarcinilor de plan ale acesteia. Prin poziția sa în procesul de producție, maistrul reprezintă factorul-prim al organizării și conducerii activității productive; el este veriga care realizează legătura nemijlocită între colectivele de muncitori și conducerea întreprinderii, exercitând, la nivelul locului său de muncă, atribuțiile acesteia.

Ca atare, el trebuie să întrunească trăsături morale, calități politice și profesionale deosebite, să fie un bun organizator, să aibă un simț practic dezvoltat. Este necesar ca maistrul să cunoască toate aspectele tehnice și economice ale activității în sectorul său, poziția sa în ierarhia conducerii întreprinderii respective, de la cine primește și cui poate da dispoziții, care sînt limitele responsabilității sale; să-și cunoască subalternii, să știe să le cîștige încrederea în scopul de a-și asigura colaborarea lor atît în situații normale cît și excepționale, să aibă capacitatea de a le transmite corect, clar și precis dispozițiile, să manifeste interes pentru organizarea și perfecționarea muncii lor.

Un rol important în exercitarea de către maistri a competențelor și atribuțiilor lor revine conducerii întreprinderii, care este datoare să controleze îndeaproape modul în care sînt selecționați, pregătiți și mai ales felul cum se lucrează cu maistrilor, dacă aceștia sînt consultați în toate problemele care privesc formația lor de lucru și dacă se fac eforturi pentru a li se întări autoritatea și prestigiul în fața colaboratorilor.

PORNIND de la aceste considerații, în cele ce urmează dorim să evidențiem cîteva concluzii degajate dintr-o cercetare întreprinsă în unele întreprinderi ale industriei construcțiilor de mașini — la solicitarea organelor de partid și cu ajutorul acestora — asupra modului cum se aplică prevederile legii cu privire la rolul și atribuțiile maistrului în producție.

Avînd la bază un test care ținea seama de reglementările în vigoare, de cerințele mereu sporite ale activității de producție, cercetarea a urmărit să evidențieze: nivelul de pregătire și competența profesională a maistrului, gradul de cunoaștere a legislației care reglementează organizarea și funcționarea unităților economice și propriile sale sarcini, atribuții și responsabilități, locul pe care-l ocupă în ierarhia conducerii, stilul de muncă cu subordonații, gradul de încărcare cu sarcini obștești ș.a. Testul a fost aplicat în 8 întreprinderi din București și județul Constanța; concluziile formulate la această oră și pe care dorim să le comunicăm se bazează pe prelucrarea datelor unui eșanțion de 41 de maistri (dintr-un total de 350) și au în vedere răspunsurile la trei grupe de probleme:

— cunoașterea legislației care reglementează locul maistrului în ierarhia conducerii;

— cunoașterea competențelor și atribuțiilor;

— cunoștințe profesionale.

● Grupînd subiecții după valoarea răspunsurilor la întrebările legate de cunoașterea legislației, am înregistrat următoarele rezultate (punctajul maxim posibil fiind 21):

Nr. subiecților	Nr. de puncte obținute	În % față de punctajul posibil
6	19	90
11	17	80
5	15	71
7	13	61
1	12	57
2	11	50
5	10	47
2	9	42
1	8	38
1	7	33

Prima constatare: nici un subiect nu a realizat punctajul maxim posibil la aceste întrebări. Apreciind ca răspunsuri bune pe cele care au înrunit cel puțin 80% din acesta, se constată că într-o asemenea situație se află doar 17 subiecți din 41, ceea ce reprezintă 41%; 11 subiecți (26% din total) au realizat 50% și mai puțin din punctajul maxim posibil.

A doua constatare: mai mult de jumătate dintre maistrilor testați nu cunosc legislația care le reglementează atribuțiile și competențele. Astfel, numai 20% din subiecți (48%) au răspuns corect la întrebarea: cui îi este subordonat maistrul?, iar 17 (41%) la întrebarea: care sînt sancțiunile, prevăzute de Legea nr. 6/1977, pe care le poate da maistrul și cu cine trebuie să se consulte înainte de aplicarea lor?

● În legătură cu cunoașterea competențelor și atribuțiilor, rezultatele sînt cele din tabelul următor (punctajul maxim posibil fiind 23).

Și în acest caz, nici un subiect nu a realizat punctajul maxim; un singur maistrul, care a dat cele mai multe răspunsuri corecte, a realizat totuși numai 82% din acesta. În schimb, numărul celor care au înrunit doar 50% și mai puțin a fost de 14, adică 34% din totalul celor testați. Un rezultat ceva mai bun față de cel de la prima grupă de probleme, dar foarte slab, dacă ne gîndim că un maistrul nu poate desfășura

Nr. subiecților	Nr. de puncte obținute	În % față de punctajul posibil
1	19	82
7	17	73
17	15	65
2	14	60
5	13	56
1	11	47
5	10	43
1	9	39
1	7	30
1	5	21

o activitate rodnică dacă nu cunoaște limitele competențelor sale și atribuțiile ce-i revin. Întrebările cu cele mai puține răspunsuri corecte au fost: care este principala atribuție a maistrului în legătură cu organizarea locului de muncă? — la care a răspuns corect un singur subiect; ce trebuie să facă maistrul pentru întărirea ordinii și disciplinei la locul de muncă? — cu 3 răspunsuri corecte.

● Răspunsuri ceva mai bune s-au obținut la întrebările privind cunoștințele profesionale. Rezultatele sînt următoarele (punctajul maxim posibil fiind 51):

Nr. subiecților	Nr. de puncte obținute	În % față de punctajul posibil
3	51	100
1	47	92
9	43	84
1	40	78
8	39	76
2	36	70
5	35	68
3	32	62
1	28	54
4	27	52
3	24	47
1	10	19

Se constată că 3 subiecți au realizat punctajul maxim posibil (100%), iar alți 10 — peste 80% din punctajul posibil; în total 31%. Numărul celor care au înrunit 50% și mai puțin este ceva mai mic decît în primele două cazuri, respectiv, numai 8 din 41 de subiecți (19%). Dacă raportăm însă aceste rezultate la cerințele ce se pun în prezent în fața ramurii industriale la care ne referim, ele nu pot satisface.

MEDIA punctajului obținut pe fiecare grupă de probleme, în % din punctajul maxim posibil, este:

- cunoștințe profesionale: 71,72;
- cunoașterea legislației: 67,80;
- competențe, atribuții: 60,21.

Analizate global, aceste rezultate atestă un nivel mediu de pregătire a maistrilor testați la cele 3 grupe de probleme menționate.

Deși parțiale, ele pun în evidență cîteva concluzii ce pot constitui punctul de pornire în elaborarea, de către comitetele de partid și conducerile întreprinderilor respective, a unor măsuri care să ducă la îmbunătățirea situației.

Un nivel mediu de pregătire a maistrilor nu poate satisface cerințele sporite ce se pun în prezent industriei construcțiilor de mașini, în lumina documentelor Congresului al XII-lea al partidului, mai ales dacă ținem seama

de locul și rolul maestrului în procesul de producție.

Mulți dintre maeștrii testați au absolvit școlile cu peste 10 ani în urmă, fără ca în acest interval de timp să fi urmat vreun curs de reciclare. În exercitarea competențelor și atribuțiilor ce le revin, unii dintre ei se bazează mai mult pe rutină și experiență, decît pe legislația în vigoare și pe metodele moderne de organizare și conducere. Acest fapt subliniază un interes prea scăzut pentru perfecționarea maeștrilor, din partea conducătorilor întreprinderilor respective — care, sub pretextul urgențelor legate de realizarea sarcinilor de plan, nu acționează cu consecvență în direcția formării maeștrilor ca conducători moderni și direcți ai procesului de producție.

Referindu-se la necesitatea perfecționării proceselor de producție, întăririi ordinii și disciplinei și a rolului maestrului în producție, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, încă la Constătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din septembrie 1978, că este necesar „să asigurăm desfășurarea la cel mai înalt nivel a cursurilor de maeștri, a școlilor de maeștri, să organizăm în mod special reciclarea maeștrilor”. Cu acel prilej, secretarul general al partidului atrăgea atenția: „Dacă în cîțiva ani nu se va asigura înprospătarea cunoștințelor atît ale muncitorilor cît și ale maeștrilor și inginerilor, întreprinderile nu vor putea ține pasul cu tehnica nouă, cu exigențele ce se pun în domeniul calității produselor”.

Situația nesatisfăcătoare semnalată este și o consecință a structurii după vechime a corpului de maeștri din întreprinderile unde s-a făcut investigație. Aproape jumătate (18 din 41) dintre maeștrii testați au o vechime între 1 și 3 ani în această funcție, deci de un timp insuficient pentru o pătrundere de profunzime în tainele muncii specifice. Este meritorie promovarea cadrelor tinere; aspectul negativ al problemei constă, după opinia noastră, în faptul că nu pretutindeni se manifestă toată grija pentru ridicarea nivelului de cunoștințe al acestora — prin instruire,

schimburi de experiență, consfătuiri ș.a.

Desigur, nici eșantionul relativ restrîns al cercetării, nici situația reală pe ansamblul ramurii și al economiei nu justifică o generalizare a concluziilor menționate. Totuși, ele merită să fie luate în considerație chiar și acioi unde nu se regăsesc decît parțial.

MĂSURILE ce se impun rezultă cu claritate nu numai din aceste concluzii, ci și din sugestiile făcute de către unii maeștri, cu ocazia testării lor.

Menționăm cîteva dintre ele, cu convingerea că prin aplicarea lor vor crește nivelul de pregătire a maestrului, competența și contribuția lui la procesul de organizare și conducere a producției:

- organizarea de cursuri cu maeștrii, pentru reînprospătarea cunoștințelor lor profesionale și completarea celor de legislație;
- creșterea numărului de programe pentru maeștri, organizate direct în unități de către Centrul de perfecționare a lucrătorilor din industria construcțiilor de mașini;
- multiplicarea instructajelor cu caracter tehnic, în vederea informării maeștrilor asupra noutăților în domeniul lor de activitate;
- factorii ierarhici din întreprinderi să respecte autoritatea și atribuțiile maestrului la locul de muncă, să nu ia măsuri privind activitatea din sectorul acestora fără să-i consulte în prealabil;
- îmbunătățirea stilului de muncă cu maeștrii, al cadrelor de conducere de la nivelul sectoarelor, secțiilor, întreprinderilor;
- pregătirea politică a maeștrilor să fie astfel structurată în ce privește conținutul, încît să-i ajute să înțeleagă și să-și realizeze sarcinile ce le revin în folosirea optimă a potențialului uman, tehnic și material al întreprinderilor, ca o contribuție la creșterea eficienței economice, a venitului național.

dr. Radu LUNGU

Academia „Ștefan Gheorghiu”

Adaptări în relațiile om-muncă

STUDII psihofiziologice și sociologice efectuate în întreprinderi industriale din diferite țări au demonstrat că organizarea muncii, în condițiile producției mecanizate și automatizate, poate fi îmbunătățită în sensul reducerii tensiunii nervoase pe care o provoacă muncitorului executarea diferitelor operații, prin mai buna adaptare a omului la sarcina de producție și a sarcinii la om.

În cadrul unui amplu program privind „umanizarea muncii”, în Polonia au fost abordate teoretic și experimental problemele legate de adaptarea condiției de muncă — om, om — condiții de muncă și om — om. Aceste probleme sînt clasificate în două categorii: umanizarea „mare” — considerația ce se acordă oricărei munci ce creează valori pentru societate, atenuarea diferențelor privind caracterul muncii în diferite ramuri și sectoare ale economiei naționale, democratizarea mai accentuată a conducerii întreprinderilor, antrenarea oamenilor muncii la luarea deciziilor: umanizarea „mică” — îmbunătățirea condițiilor de lucru la locul de muncă, eliminarea factorilor care determină monotonia muncii, ameliorarea igienei, raționalizarea proceselor de producție, ridicarea nivelului de cultură al oamenilor muncii, respectarea principiilor de conviețuire. O importanță deosebită se acordă creșterii conținutului de creație al activității omului. Rezolvările privesc perfecționarea relațiilor om — tehnică și tehnologie, om — mediu fizic, om — condiții economice, om — organizare, om — condiții sociale, om — om.

Forme noi de organizare au apărut în Statele Unite și, ulterior, în Europa occidentală:

- rotația sarcinilor. Pentru reducerea monotoniei muncii, operatorii din cadrul unui grup de lucru sau de la o bandă (de montaj, de fabricație) își schimbă, periodic, între ei posturile. Avantajele sînt însă limitate, deoarece alternarea de sarcini simple și nemotivante nu este suficientă pentru a mări interesul față de muncă;

- lărgirea sarcinilor. Este vorba de o prelungire a timpului ciclului, fără a antrena și o modificare a naturii muncii de executat. Pe lângă diminuarea oboselei nervoase a operatorilor, se obține și micșorarea numărului de posturi. Dar, ca și în cazul rotației, însumarea de sarcini simple nu introduce un plus de motivație reală;

- îmbogățirea sarcinilor. Principiul este de a integra, în sarcinile de execuție, operații din amonte (pregătire: reglare, aprovizionare ș.a.) și din aval (control) ale fluxului tehnologic — deseori concomitent cu o nouă amenajare a spațiului și distribuire a posturilor de lucru, care ameliorează securitatea și confortul

muncitorilor. De regulă aceasta are ca efect o creștere a calificării, a retribuției; muncitorul este stimulat prin responsabilitatea sporită, prin măsura mai mare în care regăsește în produsul finit aportul muncii sale;

- echipe semiautone. Grupe de muncitori își asumă colectiv răspunderea pentru realizarea unei producții, avînd, în limite mai mult sau mai puțin largi, latitudinea de a-și stabili ei înșiși sarcinile individuale. Și în acest caz intervin condiții pentru un spor de calificare, pentru avantaje materiale. Lucrul în echipe semiautone — deși supus riscului de tensiuni și conflicte între echipe sau între echipe — respunde unor nevoi fundamentale ale omului în procesul muncii: inițiativă, responsabilitate, relații. Desigur însă, el necesită o pregătire destul de îndelungată — inclusiv selecția membrilor echipelor după criterii de afinitate — și se limitează la procese de producție ce permit constituirea unor astfel de formații cu componentă redusă.

ÎN FRANȚA, pornindu-se de la teoria comportamentului uman, a fost elaborată metoda analizei conceptuale a muncii. Pentru a se cunoaște constrîngerile psihice care intervin în activitatea operatorului, aceasta este descompusă în mișcări (apropie mina, apucă, deplasază, orientează, plasează, depune, menține, dă drumul etc.), iar fiecare mișcare este descompusă, la rîndul său, în concepte — semnalele necesare executării ei. Informațiile conceptuale — atît fizice, cît și psihice — din care se alimentează mișcarea sînt inventariate, atribuindu-li-se grade; pe această bază se poate calcula cu un grad ridicat de precizie timpul de lucru corespunzător sarcinii de lucru și încărcăturii mentale a acesteia. Aplicațiile sînt multiple, mergînd de la simpla clasificare a sarcinilor pe „nivele conceptuale” pînă la intervenții în probleme de pregătire profesională, de îmbunătățire a modului de lucru potrivit cerințelor psihomotricității.

La secția de forjă a uzinelor Peugeot, dotată cu utilaje avînd o cadență de 100 piese pe minut, sarcina mentală este legată de problema prinderii pieselor, dintre care unele cădeau într-o poziție ce-l obliga pe operator să-și modifice mișcarea. Diagnosticul și analiza teoretică au dus la o adaptare logică a sistemului de prindere și la o reamenajare a benzii, astfel încît piesa să se prezinte întotdeauna într-o poziție perpendiculară față de operator. La aceeași uzină, studierea cu ajutorul magnetoscopului a operației de vopsire cu pistolul a permis descompunerea diferitelor mișcări și elaborarea unei metode logice de însușire rapidă a gesturilor, folosită în instruirea noilor muncitori (traseul de vopsit este desenat pe un carton; ucenicul repetă mișcarea, în sală, pînă cînd și-o însușește — iar pistolul este prevăzut cu o lampă electrică ce se aprinde în momentul cînd mișcarea se abate de la logică, ori cînd nu se respectă unghiul și distanța de la care trebuie executată vopsirea).

Gîndirea economică contemporană cu privire la cuantificarea eficienței progresului tehnic (II)*

2) ABORDAREA MICROECONOMICĂ

Cuantificarea eficienței progresului tehnic la nivel microeconomic cunoaște multiple abordări prin prisma criteriilor de eficiență adoptate și a sferei de cuprindere a cheltuielilor și efectelor ocazionate de o schimbare tehnologică. Menționăm că unele metode pot fi utilizate și la nivel macroeconomic, față de funcțiile de producție ele avînd un caracter complementar în elucidarea problemelor cu care este confruntată cuantificarea eficienței progresului tehnic.

Expresia cantitativă cea mai generală a eficienței progresului tehnic la nivel microeconomic, este raportul între suma diferitelor categorii de rezultate (materiale, economice, informaționale) și a diferitelor categorii de cheltuieli (de muncă, de fonduri fixe, materiale, informaționale). În vederea transformării acestora în mărimi însumabile se propune ponderarea lor cu coeficienți de transformare.

În funcție de nevoile analizei economice efectuate la nivel de întreprindere, precum și de specificul progresului tehnic ce urmează a fi introdus, specialiștii propun pentru determinarea eficienței economice a tehnicii noi atît indicatori cu caracter mai general, cît și indicatori așa-zisi „parțiali”, care sînt chemați să pună în evidență unul sau altul din aspectele eficienței progresului tehnic și care, din punct de vedere al capacităților analitice, se pot completa reciproc.

În vederea cuantificării eficienței activității de cercetare științifică, se propune un indicator care exprimă raportul între creșterea producției nete (PN) pe seama utilizării rezultatelor cercetării științifice și suma cheltuielilor anuale pentru cercetare științifică, studii și asimilarea lor (SN), actualizate după formula: $SN(1 + ENT)^\tau$ în care ENT este coeficientul normativ al eficienței și τ este lagul între efectuarea cheltuielilor pentru știință și obținerea rezultatelor.

Formula propusă poate fi completată adăugîndu-se la numitor valoarea actualizată a investițiilor pentru înzestrarea tehnică suplimentară a muncii, în acest caz folosindu-se mărimea lagului investițiilor.

În locul indicatorului producției nete (PN) din raportul de eficiență a progresului tehnic se propune a fi introdusă suma creșterilor de beneficii (15) la întreprinderile producătoare și consumatoare de tehnică nouă.

În foarte multe cazuri la nivel microeconomic, efectul introducerii tehnicii noi (E) se calculează sub forma unei diferențe între cheltuielile implicate de

folosirea tehnicii în funcțiune și a mai multor variante de tehnică nouă (dacă este cazul), după următoarea formulă:

$$E = B_N [(I_b + E_N K_b) - (T_N + E_N K_b + Y_N)]$$

unde:

- B_N — volumul producției obținute cu tehnica nouă
- I_b, I_N — cheltuieli curente pentru exploatarea pe unitatea de producție;
- K_b, K_N — investiții suplimentare în fonduri fixe necesare producției în perioada de bază și după introducerea tehnicii noi;
- E_N — coeficientul normativ al eficienței economice a investițiilor;
- Y_b, Y_N — mărimea pierderilor de muncă vie și de materii prime datorită influențelor negative ale utilizării tehnicii de bază și a tehnicii noi.

Formula lui — E — este susceptibilă de modificări sau completări, în funcție de caracterul noilor mijloace de muncă, de folosință îndelungată sau cu termen de funcționare mai mic de 1 an, utilizate în producția intermediară sau în diferite sfere ale consumului.

Printre indicatorii parțiali propuși în literatura de specialitate, pentru determinarea efectelor introducerii tehnicii noi în întreprinderi, enumerăm: creșterea beneficiului, scăderea prețului de cost, reducerea necesarului de forță de muncă, economia de investiții, de materii prime și materiale, creșterea productivității muncii, reducerea importului, creșterea exportului etc.

Una din implicațiile economice ale introducerii tehnicii noi o reprezintă deci economia de investiții (Δk_c), care implicit, comparativ cu tehnica existentă, presupune o sporire a eficienței acestora. În acest scop se calculează:

$$\Delta k_c = \left(k_1 \cdot \frac{V_2}{V_1} - k \frac{2}{2} \right) A_2$$

unde: k_1 și k_2 — investiția specifică; V_1 și V_2 — volumul producției din perioada de bază și după introducerea tehnicii noi; A_2 — volumul producției în varianta tehnicii noi în unități naturale.

O metodă generală de calcul a eficienței unor proiecte economice, cu aplicabilitate și în domeniul progresului tehnic este analiza „cost-cîștig”, cunoscută în limba engleză sub denumirea de „Cost-Benefit Analysis”. În esență, este o metodă de determinare a eficienței bazate pe compararea rezultatelor față de cheltuieli, astfel definită: „Analiza cost-cîștig este o cale practică de a evalua dezirabilitatea proiectelor asupra cărora este important să existe atît o viziune pe termen lung (în sensul de a cunoaște re-

percusiunile în viitorul îndepărtat, ca și în cel apropiat), cît și o viziune largită în (sensul de a determina efecte parțiale de diferite tipuri asupra mai multor persoane, ramuri industriale, regiuni etc.) ceea ce implică enumerarea și evaluarea tuturor costurilor și cîștigurilor relevante” (16).

Scopul analizei „cost-cîștig” este de a maximiza valoarea actualizată a tuturor cîștigurilor din care s-au dedus toate costurile în expresie bănească, conform unor restricții specifice realizării unui anumit proiect. Un alt criteriu de maximizare poate fi stocul de capital. La efectuarea acestei analize se pun următoarele întrebări:

1. care sînt costurile și cîștigurile care trebuie să fie incluse?
2. cum trebuie să fie acestea evaluate?
3. cu ce rată a dobinzii trebuie acestea să fie actualizate?
4. care sînt restricțiile relevante?

Răspunsurile la aceste întrebări pot fi astfel sintetizate:

a) **Enumerarea costurilor și cîștigurilor** nu prezintă dificultăți deosebite acestea rezultînd, de regulă, din însuși conținutul proiectului. Influența schimbărilor de preț este eliminată, presupunîndu-se prețuri constante. Se ridică problema așa-numitelor „externalități” (efecte externe, efecte conexe). În acest context se face distincția între efecte tehnologice și cele pecuniare, luîndu-se în considerație numai efectele din prima categorie: efectele pecuniare sînt ignorate deoarece sînt cauzate de mișcarea prețurilor. De asemenea, cîștigurile de ordinul al doilea se preconizează să fie înlăturate din analiză.

Ciclul de viață al proiectului este o mărime care nu poate fi omisă.

b) **Evaluarea costurilor și cîștigurilor** se face pe baza prețurilor de piață. Dificultățile apar atunci cînd proiectele de investiții sînt de o asemenea amploare încît ele afectează aceste prețuri. Unele costuri și cîștiguri nu pot fi cuantificate, iar altele, deși pot fi cuantificate, nu pot fi evaluate în formă bănească (de pildă, o reducere în pierderile de vieți omenești); toate acestea au fost denumite costuri și cîștiguri **intangibile**. Întrucît aceste elemente nu pot fi incluse în aritmetica analizei „cost-cîștig”, se sugerează ca ele să fie prezentate factorului de decizie în textul care însoțește analiza.

c) **Alegerea ratei dobinzii** pentru proiectul cu caracter public ridică numeroase probleme. O rată a dobinzii determinată de piață nu este considerată, în general, acceptabilă. Așa-numita „rata de preferință a timpului social” este considerată superioară celei a timpului particular, deoarece indivizii sînt lipsiți de o preocupare pe termen lung, în timp ce organele de stat trebuie să acorde o pondere adecvată bunăstării generațiilor încă nenăscute. Există opinia ca rata socială de actuali-

*) Prima parte a acestui studiu a apărut în nr. 17 din 25 aprilie a.c.

zare să fie egală cu productivitatea marginală a investițiilor (17).

Introducerea incertitudinii în analiza „cost-cîștig” impune corectări în: 1) evaluările nivelului anuale ale costurilor și cîștigurilor; 2) ipotezele despre lungimea vieții proiectului; 3) nivelul ratei de actualizare.

d) În ceea ce privește restricțiile, s-a propus următoarea clasificare a lor (18).

1) restricții fizice; funcția de producție, care stabilește o relație între „input-urile” și „output-urile” fizice ale unui proiect este considerată forma cea mai generală a acestui tip de restricții;

2) restricții legale determinate de legislația în vigoare;

3) restricții administrative;

4) restricțiile care pot introduce incertitudinea în analiză;

5) restricții privind efecte nefavorabile asupra distribuției veniturilor;

6) restricții bugetare.

Selecționarea proiectelor care maximizează valoarea actualizată a tuturor cîștigurilor minus cea a tuturor costurilor poate fi exprimată în oricare din următoarele căi echivalente:

1) Selecționarea tuturor proiectelor la care valoarea actualizată a cîștigurilor depășește valoarea actualizată a costurilor;

2) Selecționarea tuturor proiectelor la care raportul dintre valoarea actualizată a cîștigurilor și valoarea actualizată a costurilor depășește unitatea;

3) Selecționarea tuturor proiectelor la care anuitatea constantă, cu aceeași valoare actualizată ca și cea a cîștigurilor, depășește anuitatea constantă (pe aceeași durată) cu aceeași valoare actualizată ca și cea a costurilor;

4) Selecționarea tuturor proiectelor la care rata internă a veniturilor depășește rata aleasă de actualizare.

În pofida limitelor sale, analiza „cost-cîștig” poate fi considerată ca o metodă utilă de evaluare a eficienței economice a unor proiecte. Ceea ce nu înseamnă a exagera adevărata ei valoare metodologică, cum face P. Hall (19).

Un mare avantaj al acestei analize constă în faptul că obligă factorii de decizie să cuantifice, pe cît este posibil, costurile și cîștigurile, în loc să se mulțumească cu judecăți calitative vagi sau intenții personale. Evident, orice informație este mai bună decît nimic. Chiar dacă analiza cost-cîștig nu poate da totdeauna un răspuns corect, ea poate îndeplini uneori un rol de negație, în sensul orientării spre selectarea proiectelor și respingerea aceluia care sînt în mod evident cele mai puțin promițătoare.

3) ABORDAREA NORMATIVĂ

Abordarea normativă a eficienței progresului tehnic (20) se bazează pe presupunția că activitatea de C și D^{*)} va avea loc într-o manieră optimă, coincidînd cu nevoile și obiectivele sociale. Problema constă, deci, în a formula o funcție obiectiv W avînd ca argumente o mulțime de nevoi x_i ($i = 1, \dots, n$) la sfîrșitul perioadei de plan, a căror satisfacere va depinde de o cheltuială specifică de C și D sau de programe

Y_j ($j = 1, \dots, m$) avînd loc în întreaga perioadă de plan în disciplina științifică j sau în categoria C și D.

Se presupune că y_j sînt cheltuieli de C și D, și că pentru perioada de plan este alocată de către factorii de decizie o cheltuială totală de Y pentru C și D, $\sum y_j \leq Y$. Atunci, în condițiile în care se pune accentul pe funcția obiectiv terminală W, problema de planificare se poate formula astfel:

Să se maximizeze funcția obiectiv:

$$W = w(x_1, \dots, x_i, \dots, x_n) \quad (a.)$$

supusă restricțiilor

$$g_i(y_1, \dots, y_m, x_i) = 0 \quad i = 1, \dots, n \quad (b.)$$

$$\sum y_j \leq Y \quad (c.)$$

$$y_j \geq 0 \quad j = 1, \dots, m \quad (d.)$$

manipulînd variabilele de decizie y_j . Atunci cînd restricțiile (b.) sînt de forma:

$$g_i(y_1, \dots, y_m) = x_i \quad i = 1, \dots, n \quad (b')$$

ele pot fi direct substituite în (a.) și atunci problema se reduce la o maximizarea funcția obiectiv:

$$W = w'(y_1, \dots, y_j, \dots, y_m) \quad (a')$$

supusă restricțiilor

$$\sum y_j \leq Y \quad (c')$$

$$y_j \geq 0 \quad j = 1, \dots, m \quad (d')$$

care este o problemă de programare nonliniară — sau poate liniară — cu o singură restricție și condiții de graniță.

În ultima formă, problema este pregătită pentru introducerea incertitudinii și a elementelor stohastice.

Factorii de decizie care exercită controlul asupra activității de C + D vor programa cheltuielile într-un astfel de mod încît să maximizeze o funcție obiectiv, supusă unei mulțimi de restricții tehnologice și, eventual, de cost implicînd activitatea de C + D ca un input exogen sistemului, precum și procese și produse care satisfac nevoile ca output-uri, în care ritmul de activitate științifică nu poate fi negativ. Această abordare presupune că, pe o bază globală, activitatea de C + D și progresul tehnologic se vor produce, de fapt, ca și cum ar fi fost programate în mod constient, în prealabil. În condițiile acestei abordări, este vorba despre o schimbare tehnologică planificată în care fiecare proiect de C + D este tratat întocmai ca o investiție iar tehnologia viitoare este determinată ca parte a unui program global de investiții.

Ecuatiile (a.) — (c.) definesc o problemă de programare matematică. Toate tehnicile normative pot fi exprimate sub forma programării matematice. Singura problemă reală de rezolvat aici este tehnica de programare specifică de utilizat, sau forma în care să se încadreze problema. Aceasta va depinde în special de calitatea datelor, și anume dacă ele permit un model complex sau un model relativ simplu.

Dificultățile care apar în specificarea unei funcții — obiectiv, ca și problemele care stau la baza determinării restricțiilor structurale sînt cunoscute. Ultimele probleme sînt îndeosebi supărătoare în contextul prezent deoarece nu există o bază empirică extinsă pentru stabilirea parametrilor în fiecare din ecuațiile structurale. Astfel, da-

tele istorice nu pot fi de regulă, utilizate pentru a determina o relație funcțională între diferiții y_j — activitatea științifică într-o disciplină dată — și un anumit nivel de satisfacere a nevoilor în categoria I a produsului sau procesului.

Este lipsit de sens să se combine un model matematic sofisticat cu date statistice ne semnificative. Abordările relativ simple ale problemei de programare sînt cel puțin tot atît de adecvate ca și alternativele mai complexe. De pildă, modelele simple de programare liniară sau în numere întregi precum și modelele de programare dinamică, ca și modelele care ordonează în mod simplu proiectele prospective pe baza unor criterii, cum sînt: rata estimativă a venitului sau valoare actualizată, sînt deseori utilizate pentru a prognoza tipurile de programe sau proiecte care vor fi transpuse în realitate. Totuși, deoarece datele sînt insuficiente, iar modelele dinamice complexe sînt dificil de rezolvat din punct de vedere matematic, aceste „previziuni” normative tind să fie prin însăși natura lor — pe termen scurt sau mediu.

În general, se poate constata că diferitele concepte și teorii privind eficiența progresului tehnic converg către ideea că determinarea cantitativă a acestei eficiențe trebuie să cuprindă întregul ansamblu de compartimente ale economiei naționale în care se creează, se experimentează și se aplică direct în producție sau alte domenii de activitate progresul tehnic și științific. Totodată, s-a detașat cu claritate necesitatea de a comensura efectele cu cheltuielile în procesul de producere și aplicare a unor tehnologii noi în comparație cu tehnologiile existente cu cei mai buni parametri tehnico-economici, atît pentru cazul producătorilor de progres tehnic cit și al consumatorilor acestuia.

M. HOROVITZ
Gh. ZAMAN
St. SANDU
M. CIUMARA
I. RESTEMAN
M. POP

*) C= cercetare; D= dezvoltare

15. V. Felzenbaum: „Determinarea efectului de plan al tehnicii noi” în *Voprosi ekonomiki*, 1/1978, p. 116.

16. A. R. Prest and P. Turvey, *Cost-benefit Analysis*: A. Survey, 11 — *Economic Journal*, december 1965, vol. LXXV, p. 663.

17. S. A. Marglin, *The Social Rate of Discount and Optimal Rate of Investment*, *Quarterly Journal of Economics*, vol. LXXVII, February 1963.

S. A. Marglin, *The Opportunity Costs of Public Investment*, *Quarterly Journal of Economics*, vol. LXXVII, May 1963. Press, 1961.

18. Otto Eckstein, opera citată.

19. P. Hall, *Labour's New Frontier*. London, Andre Deutsch, 1964, p. 17.

20. N. Spulber, I. Horovitz, „Quantitative Economic Policy and Planning”, New York, 1976.

SITUAȚIA industriei din Regatul Român a constituit deseori obiect de studiu și reflecții pentru presa românească din Transilvania. Intensificarea legăturilor economice intercarpatice a accentuat și mai mult necesitatea informării întreprinzătorilor ca și a populației cu privire la starea industriei din România. În presa transilvăneană apăreau astfel numeroase știri privind înființarea peste Carpați a noi fabrici de textile, bere, zahăr, cherestea, privind starea industriei de petrol (nivelul producției petroliere, depistarea unor noi terenuri petrolifere, concesiile acordate unor societăți străine, evaluarea exportului) și altele.

Dezvoltarea industriei capitaliste a sporit și mai mult dependența unor ramuri ale industriei transilvănene de porturile dunărene și maritime ale țării. Referindu-se la importanța portului Galați, transilvăneanul George Maior scria: „Galații au devenit Centrul comercial de lemnărie al României, Bucovinei, Transilvaniei”¹. Aprecierea era fundamentată pe faptul că aici se colecta lemnul din toate părțile locuite de români și apoi era trimis în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Dealtfel, despre exploatarea unor resurse naturale într-o parte a țării și valorificarea lor în altă parte a țării, indiferent de hotarele politice vremelnice despărțitoare, s-a scris mult în presa transilvăneană de la începutul secolului nostru.

Contribuții ale economiștilor transilvăneni la relevarea unității de interese ale poporului român (II)

Strinsele legături economice dintre Regatul Român și Transilvania, dependența ridicată a industriei acesteia de materiile prime aduse din România s-au reflectat și în atenția acordată de presa transilvăneană problemelor comerțului exterior românesc. Modificările survenite în cuantumul vămilor românești, prohibițiile sau stimularea în țară a exportului grâului, vitelor, porumbului, pieilor, petrolului și altele aveau o influență directă, nemijlocită asupra conjuncturii economice în Transilvania. Numai așa se explică de ce în „Revista economică” din perioada 1899–1918 apar știri despre „Exportul de cucuruz din România”, „Comerțul exterior al României”, „Comerțul României cu Austro-Ungaria” ș.a. După începerea primului război mondial apar știri ca „Războiul european și

comerțul de export al României”, „Autorizări de export din România” care reflectau în fond greutățile pe care le întâmpina comerțul exterior al țării în acele condiții. Comerțul intern, transporturile, poșta și telegraful României cu problemele lor s-au reflectat și ele în literatura economică transilvăneană. La acestea se adaugă știri despre mișcarea populației României, Transilvaniei, Bucovinei și altele.

O atenție deosebită au acordat-o numeroși militanți pe țărîm social activității băncilor populare din România, ale căror succese și organizare au constituit un însemnat model pentru mișcarea cooperatistă din Transilvania. În numeroase studii din presa social-economică și în broșuri sînt analizate astfel aspecte ale legislației privitoare la băncile populare, istoricul lor, preocupări de îmbunătățire a rețelei băncilor populare, cifra de afaceri și capitaluri de care dispuneau. Justificînd atenția deosebită acordată băncilor populare din țară, un publicist scria: „Va fi bine ca nu numai în Regat, ci și aici la noi să se țină cont cu toată seriozitatea de stările de astăzi ale poporului român – în multe privințe identice dincoace și dincolo de Carpați – și de condițiunile indispensabile pentru consolidarea asociațiilor de credit în asemenea stări”². Mai mult decît atît, pornind de la identitatea de condiții de pe ambele versante ale Carpaților „Revista economică” reproducea a-

FIȘE

Dezbateri privind tratarea în presă a problematicii economice actuale

● Cu sprijinul Comitetului județean Brașov al P.C.R. și în colaborare cu redacțiile ziarelor din localitate, Consiliul ziaristilor – Asociația ziaristilor economiști a organizat la Brașov, în zilele de 9–10 mai a.c., o dezbateri cu tema: „Direcții de acțiune pentru creșterea eficienței aplicării în practică a noului mecanism economico-financiar; modalități publicistice de abordare în presă a acestor probleme”. Au participat cadre de conducere și redactori ai secțiilor economice de la ziare și reviste centrale, de la Radioteleviziune și de la organele de presă din 11 județe, precum și activiști de la Secția presă și radioteleviziune a C.C. al P.C.R. Ca invitați au luat parte specialiști din Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, Institutul central de cercetări economice, Academia „Ștefan Gheorghiu” din organe județene de sinteză economică.

Problematika abordată consti-

tuie un domeniu important al sarcinilor ce revin mijloacelor de informare în masă din țara noastră, în lumina orientărilor și obiectivelor din documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., a indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

La Comitetul județean al P.C.R. au fost prezentate rezultatele obținute și preocupările de perspectivă privind dezvoltarea economico-socială a județului pe coordonatele stabilite de Congresul al XII-lea al partidului.

În cadrul dezbaterii, care a avut loc la Centrala industrială de tractoare, pe teme: „Concluzii după un an de aplicare generalizată a noului mecanism economico-financiar; noi direcții și căi de acțiune pentru aplicarea cu eficiență a prevederilor noului mecanism” și „Probleme pe care le ridică procesul de transformare a unor întreprinderi economice în unități model”, au fost analizate problematica și experiența întreprinderii „Tractorul” în aplicarea noului mecanism economico-financiar și au fost reliefate elemente de principiu și rezolvări concrete ale întreprinderii pe linia realizării indicatorilor economico-financiar, a creșterii productivității muncii prin folosirea

rea rațională a personalului muncitor, ca și legăturile strinse ce există între aplicarea cu eficiență sporită a mecanismului economic și buna organizare a conducerii, producției și a muncii.

A fost relevată, de asemenea, necesitatea de a se acționa pe multiple planuri, inclusiv în domeniul publicisticii economice, pentru generalizarea elementelor pozitive ale experienței acumulate, perfecționarea în continuare a tuturor laturilor activității productive, adîncirea autoconducerii muncitorești, a autogestunii și autofinanțării.

De ce descrește productivitatea

● Economiștii sînt departe de a realiza un consens în ce privește cauzele care au determinat, la mijlocul deceniului șase, întreruperea tradiției istorice a economiei americane în ce privește creșterea productivității. Singurul element unanim acceptat îl constituie – potrivit opiniei exprimate de William Bowen în studiul „Productivity: a vital indicator” (Productivitatea: un indicator vital) publicat în numărul 2/1980 al revistei ECONOMIC IMPACT – existența a

două perioade de regres a productivității: înainte și după anul 1973. Diversitatea de opinii asupra regresului respectiv poate fi explicată, consideră W. B., prin însăși seria mare și deosebit de complexă a factorilor care influențează evoluția acestui indicator de bază al dezvoltării. În perioada 1966–1973, de exemplu, nivelul creșterii productivității a fost influențat negativ de unele schimbări în structura forței de muncă (în speță încorporarea în sfera activităților economice a unui număr mare de tineri – generația născută imediat după război și ajunsă la maturitate –, a cărei experiență profesională era mai redusă); potrivit părerilor exprimate în articol un efect similar a avut integrarea în muncă, în perioada 1973–1978 a unui număr sporit de femei.

Deopotrivă cu adîncirea analizei influenței unor factori bine cunoscuți – volumul investițiilor de capital productiv, mutațiile intervenite în structura economiei etc. – cercetătorii economiști din S.U.A. urmăresc să depisteze noi elemente menite să lărgescă cadrul explicativ. În această perspectivă, subliniază

deseori articole și studii din revistele bucu-reștene „Economia națională”, „Creditul” etc. cu specificația „fără nici un adaus”, considerind că din ele se pot trage concluzii însemnate pentru orientarea mișcării cooperatiste transilvănene. În acest sens, Vasile C. Osvodă scria în anul 1907 în prefața la broșura „Băncile populare din România”: „Se întrevede cu siguranță, că în apropiatul viitor rolul principal în viața economică o să-l aibă tovărășiile... Convingerea că de la frați mai cu drag înveți, căci mai cu drag îi ai — m-a îndemnat să dau publicului nostru prin broșura aceasta pur informativă, unele date, din cari sper că va putea cunoaște cit de cit începuturile (și) organizația... ajunse de instituția Băncilor populare din România — mult superioară muncii de felul acesta ce facem noi și peste tot ce se face în Ungaria”³.

În perioada 1910—1914 au fost publicate în continuare numeroase știri despre mișcarea băncilor populare din România, despre creșterea puterii lor economice, considerându-se model de urmat pentru țărâ-nimea transilvăneană. Pe de altă parte, însăși existența unor neajunsuri în mișcarea băncilor populare din România a fost folosită ca argument de către cei ce se opuneau dezvoltării unei largi mișcări co-operatiste în Transilvania; se exprima în acest sens punctul de vedere al unor virfuri ale burgheziei bancare transilvănene. Acestea ar fi dorit mai degrabă în-

ființarea de bănci sub formă de societăți pe acțiuni, ca instituții de natură capita-listă purtătoare de profituri și nu întreprinderi cooperatiste. Oricum, însă, ten-dința dominantă a fost aceea de folosire a experienței activității băncilor populare din România.

Dacă românii de la începutul secolului al XX-lea n-au mai elaborat o „Replică” sau un „Memorand”, în schimb numeroși publiciști și scriitori și-au intensificat efor-turile de elaborare și publicare a unor lucrări în afara granițelor Transilvaniei, în care era oglindită situația socială, politică, culturală și economică necorespunzătoare a românilor de sub dominația Imperiului austro-ungar. Astfel, în anul 1904, de exemplu, publicistul Ioan Rusu-Șirianu a editat la București lucrarea „Românii de peste Carpați”, reeditată în 1908; în Bi-blioteca Minerva s-a publicat în numărul 86 din 1910 cartea lui Ioan Slavici „Româ-nii din Ardeal”. Iar Ion și Iuliu Enescu au publicat, în anul 1915, lucrarea „Ardealul, Banatul și Crișana” ajunsă, în anul 1920, la a treia ediție. În aceste cărți au fost publicate și făcute cunoscute lumii întregi date despre teritoriul etnic românesc, despre greutatea specifică determinată a populației românești în Transilvania, des-pre puterea sa economică, despre situația culturală, școlară etc.

Exemplele amintite sînt edificatoare în a releva faptul că economiștii transilvăneni,

prin activitatea lor teoretică și acțiunile practice, au adus o însemnată contribuție la afirmarea — și realizarea — unității naționale a poporului român. Reprezentan-ții gândirii economice transilvănene au analizat starea economică a întregii țări cu precădere, bineînțeles a Transilvaniei. Ca și P. S. Aurelian, Dionisie Pop Marțian, Ioan Ghica, A. D. Xenopol și alții, ei s-au străduit să fundamenteze multilateral ne-cesitatea progresului economic, să arate căile ce trebuie parcurse în acest scop. Ca o recunoaștere a meritelor reprezen-tanților gândirii economice transilvănene trebuie relevat că George Barițiu, apreciat ca cel mai de seamă economist al Transilvaniei secolului trecut, a fost ales membru al Academiei române încă de la în-ființarea sa în 1866, iar Visarion Roman, care și el are merite deosebite în crearea rețelei moderne bancare a românilor de sub dominația Imperiului austro-ungar, a fost și el ales ca membru corespondent al aceluiași înalt for științific (13 septem-brie 1877).

conf. dr. Toader IONESCU
Cluj-Napoca

¹) Dr. G. M., Galați, în: Gazeta Transilvaniei, anul LXVII, nr. 11 din 16 (29) ianuarie 1904.

²) Băncile populare în România, în „Re-vista economică”, anul I, nr. 30 din 10 ian. 1903, pp. 11—12.

³) Vasile C. Osvodă, Băncile populare din România, 1907, prefață.

W. B., o opinie care dobîndește o audiență tot mai largă este cea exprimată de economiștii Paul Samuelson și Herbert Stein. Cei doi specialiști înclină să explice declinul productivității muncii în ultimele decade în economia americană — cel puțin în parte — și prin anumite schimbări care se remarcă în atitudinea față de muncă, în sensul slăbirii disciplinei și a diminuării responsabilității personalului față de rezultatele obținute.

Tendințe originale în urbanismul african

● Extrapolînd actualele ten-dințe de dezvoltare, cele mai multe orașe de pe continentul african își pot practic dubla, într-un interval de zece ani, su-prafața și populația — constată Jacques Bugnicourt — în studiul „Which Urban Alternative for Africa?” (Ce alternative urbanis-tice sînt previzibile pentru Afri-ca?) publicat în numărul din martie 1980 al revistei VIERTEL JAHRESBERICHTE. Este oare de dorit ca orașele africane să preia și să dezvolte în procesul lor de creștere numeroasele dis-parități și fenomene marginale

cu care se confruntă marile ora-șe contemporane? Pentru a formula un răspuns util și a de-tașa alternative viabile de dez-voltare, opinează J. B., este necesară analiza structurii spe-cifice a acestor orașe.

Orașele din Africa — atît cele mari cit și cele în plină dez-voltare — reunesc practic două tipuri distincte de structuri eco-nomice: o economie urbană de tip modern, similară aglomerărilor urbane din țările industrializate, și o economie urbană de tranziție. Așa cum se arată în studiu între cele două structuri se stabilesc relații deosebit de complexe de tipul fluxurilor de producție, financiare, de bunuri și servicii, de modele culturale. Un rol deosebit în acest cadru, subliniază autorul, revine struc-turii urbane de tranziție a cărei bază economică o constituie, în principal, revalorificarea sub-produselor scoase din uz sau ri-sipite de „economia urbană mo-dernă”. Acest tip de structură îndeplinește și alte funcții so-ciale importante — între acestea asigură legătura cu mediul ru-ral constituindu-se totodată ca principal mediu de integrare a noilor contingente ce se stabi-lesc în oraș. Alternativele de dez-voltare pentru orașele continen-

tului african afirmă I. B. se do-vedesc judicioase numai în mă-sura în care pornesc de la a-cesste realități. Pe baza lor tre-buie să se ofere căile practice de realizare a unei integrări sui generis pe de o parte a celor două sectoare ale economiei ur-bane, iar, pe de altă parte, a economiei orașului cu cea a zo-nelor rurale.

Sesiune științifică

● În zilele de 9 și 10 mai, în cadrul Academiei de Studii Economice, s-a desfășurat sesiu-ne anuală a cercurilor științifice studențești. Constituind un prilej de afirmare a pregătirii și capacității de creație a studen-ților economiști, sesiunea a ote-rit deopotrivă prilejul întocmirii unui bilanț al realizărilor obținu-te în procesul de integrare a în-vățămîntului cu producția și cu cercetarea în actualul a uni-versitar. Programul sesiunii a inclus peste 1 000 de lucrări stu-dențești, grupate în 41 de sec-țiuni, la elaborarea lor partici-pînd circa 1 500 de studenți. Au fost prezentate numeroase lu-crări de economie politică, tilo-

FIȘE

zolie, socialism științific, econo-mie mondială, drept.

Cele mai multe dintre lucrări tratează probleme de economie concretă cum sînt: perfecționa-rea metodelor și tehnicilor de planificare și prognoză, îmbunătățirea conducerii și gestiunii întreprinderilor, organizarea științifică a producției și a muncii în cadrul unor unități industriale, sporirea eficienței economice a investițiilor, normarea și calcula-ția costurilor, modelarea proces-elor economice, perfecționarea sistemului informațional econo-mic etc. De asemenea, au fost abordate probleme de actuali-tate ale comerțului intern și in-ternațional, ale turismului și a-limentației publice, ale marke-tingului. Ca o noutate se impune atenției organizarea și prezen-tarea unor serii de comunicări în întreprinderi industriale și co-merciale, tratînd teme izvorînd din realitățile unităților respec-tive, elaborate cu participarea largă a unor specialiști din pro-ducție.

CHIMIZAREA

(Urmare din pag. 6)

AMPLELE OPTIUNI pe linia intensificării chimizării agriculturii s-au reflectat direct în obținerea unor producții tot mai mari, atât vegetale cât și animale. Astfel, în cincinalul 1971—1975 producțiile medii la grâu, orz, porumb, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr etc., s-au dublat față de primul cincinal 1951—1955. Numai în anul 1979 producția de cereale boabe a fost de 19 281 mii tone, mai mult cu 4,4 milioane de tone față de media anuală 1971—1975. În același an, producțiile medii la hectar au fost de 2 204 kg la grâu și secară, 3 715 kg la porumb boabe, 2 641 kg la orz-orzoaică, 23 203 kg la sfeclă de zahăr, 1 711 kg la floarea-soarelui etc., producții medii substanțial sporite față de trecut, dar încă departe de exigențe și nevoi justificate.

Rezultate importante au fost obținute și în sectorul creșterii animalelor. Astfel, în cincinalul 1971—1975 producția totală de carne în greutate vie (medie anuală) a fost de 1 853 mii tone, față de 751 mii tone obținută în primul cincinal, la lapte producția a crescut de la 23 476 mii hl la 42 327 mii hl, la lână de la 18 218 tone la 30 559 tone etc. Au sporit puternic efectivele la principalele specii de animale, care au ajuns, la începutul anului 1980, la 6 513,4 mii capete la bovine, 10 899,3 mii capete la porcine, 16 194,7 la ovine.

Realizările obținute în creșterea producțiilor agricole în anul 1979 au determinat obținerea unei producții globale de 134 miliarde lei, cu 5% mai mare decât în anul precedent, asigurându-se satisfacerea nevoilor de consum ale populației și alte cerințe ale economiei naționale. În perioada 1976—1978 s-a obținut în medie pe an o producție cu circa 24% mai mare medie anuală a cincinalului 1971—1975.

Deși contribuția îngrășămintelor chimice la sporirea producțiilor agricole este incontestabilă, totuși unitățile agricole n-au beneficiat în măsură suficientă de acest factor activ de producție, cel puțin la nivelul sarcinilor stabilite prin documentele de partid și de stat. De aceea, considerăm că pentru a garanta înfăptuirea unei noi revoluții agrare în România, un rol de seamă îl are de jucat și industria chimică, care trebuie să pună la dispoziția agriculturii cel puțin cantitățile planificate de îngrășămintă și alte substanțe chimice.

Pe de altă parte, trebuie subliniat faptul că și în cadrul agriculturii se manifestă deficiențe serioase în procesul utilizării produselor chimice, ceea ce scade eficiența cheltuielilor făcute cu aceste produse. De aceea, sînt necesare astfel de măsuri care, în condițiile sporirii cantităților de îngrășămintă chimice consumate, să asigure creșterea eficienței economice a folosirii lor.

RĂSPUNZIND cerințelor tot mai mari ale agriculturii, aflată în plin proces de modernizare și intensificare, industria chimică va produce și în viitor cantități sporite și un sortiment variat de îngrășăminte și alte substanțe chimice care să permită creșterea în ritmuri tot mai intense a producției agricole. La sfîrșitul cincinalului 1981—1985, producția de îngrășăminte chimice va ajunge la 4.8—5.0 milioane tone (100% substanță activă), ceea ce va contribui la creșterea gradului de chimizare a agriculturii, preconizându-se ca în anul 1985 consumul să ajungă la 325 kg s.a. la hectarul de teren arabil, vii și livezi.

Producția de îngrășăminte va fi diversificată și orientată prioritar spre sortimente bogate în substanță activă (uree, superfosfatul concentrat, îngrășăminte complexe etc.). În anul 1985, în cadrul îngrășămintelor cu azot, cea mai mare pondere o va deține ureea, după care vor urma azotatul de amoniu, nitrocalcarul etc. La îngrășămintele cu fosfor, superfosfatul simplu înțețează de a mai fi precumpănitor, locul lui fiind luat de superfosfatul concentrat, care va deține aproape 25% din total. Semnificativ este faptul că îngrășămintele complexe vor cunoaște dinamica cea mai accentuată, ajungîndu-se ca în anul 1985 producția acestui sortiment să se tripleze față de 1980. În același timp, se va îmbunătăți raportul NPK, care pînă în 1985 va ajunge la cca. 1 : 0,5 : 0,3. Se remarcă, de asemenea, orientarea fermă spre o corelare mai judicioasă între producția internă și consumul propriu de îngrășăminte chimice. Făcînd abstracție de eventualele importuri (nesemnificative, chiar și în prezent) în anul 1985 agricultura noastră va beneficia de peste 80% din producția națională de îngrășăminte chimice. Această orientare este determinată, pe de o parte, de nevoile tot mai mari ale economiei naționale pentru produse agricole, iar pe de altă parte de cerința valorificării superioare a celorlalți factori activi de creștere a producției agricole (irigațiile, soiuri cu potențial ridicat de producție etc.) ce se vor introduce pe scară tot mai largă în unitățile de producție agricole.

Paralel cu creșterea producției de îngrășăminte chimice se vor intensifica eforturile pentru îmbunătățirea parametrilor tehnico-calitativi. În acest scop, **trebuie să se extindă cercetările vizînd obținerea îngrășămintelor complexe, cu conținut variabil în elemente nutritive, și cu adaos de microelemente în funcție de cerințele fiecărei plante de cultură.**

Un rol de seamă va avea industria noastră chimică în domeniul producerii substanțelor destinate combaterii bolilor dăunătorilor și buruienilor din culturile agricole. Preocupările vor fi axate cu precădere pe lărgirea sortimentului actual de antidăunători, în scopul tratării prioritare a culturilor care dețin o pondere mare în totalul suprafeței cultivate și, mai ales, pentru apărarea acelor culturi la care acțiunea de distrugere a insectelor, bolilor și buruienilor ridică probleme economice deosebite, provocîndu-se pierderi însemnate de producție.

Bugetul de venituri și cheltuieli

(Urmare din pag. 10)

netă, ea fiind indicator de bază al activității de construcții-montaj și asupra realizării căruia maistrul este în măsură să-și aducă un aport deosebit. În funcție de îndeplinirea acestui indi-

pe fiecare sector de maistru în parte cu defalcarea costurilor efective pe structura costurilor prevăzută în buget (pe articolele de calculație: materiale, manoperă, utilaje, indirecte etc.) și adaptarea corespunzătoare a unui program de prelucrare automată a datelor.

Periodic (lunar și trimestrial) trebuie stabilite abaterile între prevederile bugetului și realizările efective, acestea să fie transmise din timp și analizate cu maistrul responsabil pentru a cu-

Bugetul de venituri și cheltuieli al maistrului A pe anul...

Tabelul nr. 4

— în mii lei —

Venituri		Cheltuieli					
Specificația	sume	Specificația	Total an din care :	trimestre			
1	2			3	4	5	6
Realizări din executarea lucrărilor de construcții-montaj, total din care :	16 600	Costuri totale din care :	14 138	3 450	3 550	3 688	3 450
Trim. I	4 000	— materiale	8 992	2 175	2 255	2 387	2 175
Trim. II	4 200	— manoperă	2 396	570	580	586	570
Trim. III	4 400	— utilaj	1 660	419	429	420	410
Trim. IV	4 000	— indirecte	1 180	295	295	295	295
Indicatori economici		— Beneficiu	2 462	550	650	712	550
		— Producția netă	5 620	1 400	1 410	1 410	1 400
		— Cheltuieli la 1000 lei din care :					
		— materiale	542	544	537	543	544

ctor se calculează drepturile de retribuție pentru maistru și formațiile de lucru din subordinea sa, fapt ce impune determinarea și urmărirea acestuia la nivelul sectorului de lucrări condus de maistru.

Urmărirea realizării bugetului de venituri și cheltuieli al maistrului nu mai ridică probleme odată ce lucrările de construcții-montaj au fost grupate pe sectoare de maistri și codificate corespunzător. Se impune însă conducerea postcalculului

noaște cauzele lor, în ce limite se mai poate cheltui și ce măsuri operative trebuie să se întreprindă pentru a recupera eventualele depășiri ale costurilor planificate și a preîntîmpina apariția altora sau a nerealizării producției.

Multiplele avantaje ale bugetului de venituri și cheltuieli al maistrului în construcții-montaj propus mai sus vor fi conturate mai bine după aplicarea acestuia în practică.

16

ESENȚA ȘI FORMELE EXPLOATĂRII CAPITALISTE

Continuăm publicarea consultațiilor pentru candidații la examenul de admitere în învățămîntul economic superior, elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățămîntului, de către cadrele catedrei de Economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

MODUL de producție capitalist se caracterizează prin dominația proprietății privat-capitaliste asupra mijloacelor de producție și exploatarea muncitorilor salariați. Proprietatea privat-capitalistă exprimă relațiile sociale care apar în legătură cu însușirea de către clasa capitalistă a mijloacelor de producție și a rezultatelor muncii și cu excluderea proletariatului de la însușirea mijloacelor de producție. În evoluția ei istorică, proprietatea privat-capitalistă a cunoscut următoarele forme: a) proprietatea capitalistă individuală; b) proprietatea capitaliștilor asociați; c) proprietatea capitalistă de stat. În imperialism, dominante sînt: proprietatea privat-monopolistă, proprietatea monopolistă de stat și proprietatea monopolistă mixtă. Caracteristica fundamentală a proprietății capitaliste constă în faptul că ea exprimă separarea producătorilor de mijloacele de producție, constituind astfel baza exploatării muncii salariate. Proprietatea privat-capitalistă exprimă în esență relații de producție bazate pe muncă salariată, **relații de exploatare**. Pe baza unei analize amănunțite a relațiilor de producție capitaliste, K. Marx a dezvăluit esența exploatarea a capitalului, sursa și mecanismul producerii plusvalorii, căile intensificării exploatării.

Prin natura lor, banii și mijloacele de producție nu sînt capital. Acestea devin capital atunci cînd se folosesc pentru exploatarea muncitorilor salariați. **Capitalul este deci o relație socială de producție între capitaliști, proprietari ai mijloacelor de producție și muncitorii proletari, adică lipsiți de mijloace de producție, obligați să-și vîndă forța de muncă primilor, o relație de exploatare a muncitorilor salariați de către capitaliști.**

Procesul de producere a plusvalorii

MOBILUL producției capitaliste îl constituie însușirea de către capitalist a unei cantități cît mai mari de plusvaloare. Desfășurarea procesului de producție presupune unirea forței de muncă cu mijloacele de producție. Partea de capital folosită pentru cumpărarea mijloacelor de producție și care, în procesul de producție, nu își modifică mărimea valorii se numește **capital constant**. Partea de capital utilizată pentru cumpărarea forței de muncă și care, în procesul de producție, își sporește mărimea valorii se numește **capital variabil**.

Forța de muncă devine marfă în capitalism pentru că în această orînduire se creează condițiile necesare acestei transformări: 1) muncitorul este liber din punct de vedere juridic și poate să-și vîndă pe un timp determinat forța de muncă; 2) muncitorul nu dispune de mijloace de producție proprii și, pentru a-și putea procura mijloace de subsistență, trebuie să-și vîndă singura sa avere — forța de muncă. Ca orice altă marfă și forța de muncă are valoare și valoare de întrebuințare.

Valoarea mărfii forță de muncă este dată de timpul de muncă socialmente necesar pentru producerea și reproducerea ei. Ea cuprinde valoarea mijloacelor de subsistență necesare pentru muncitor și familia lui, cheltuielile pentru calificare și transport, cheltuielile culturale, etc. Mărimea valorii forței de muncă este diferită de la o țară la alta, de la o perioadă la alta a dezvoltării capitalismului, în funcție de nivelul forțelor de producție și al productivității muncii, de condițiile social-istorice specifice de formare a proletariatului, de condițiile concrete ale fiecărei țări etc.

Dinamica valorii forței de muncă este influențată de o serie de factori, unii acționînd în direcția creșterii ei, iar alții în cea a reducerii. Creșterea productivității muncii sociale este principalul factor care acționează în sensul scăderii valorii forței de muncă. Alți factori, printre care creșterea necesităților de consum, a cheltuielilor cu calificarea, a intensității muncii, sporesc valoarea forței de muncă. În perioada actuală, în țările capitaliste dezvoltate predominant sînt factorii care determină creșterea valorii mărfii — forța de muncă.

Valoarea forței de muncă exprimată în bani reprezintă prețul ei, care spre deosebire de celelalte mărfuri îmbracă forma salariului. Valoarea de întrebuințare a mărfii forță de muncă constă în proprietatea specifică ei de a crea în procesul de producție o

valoare mai mare decît propria sa valoare, de a crea deci un plus de valoare, o plusvaloare. Diferența dintre valoarea nou creată de forța de muncă și valoarea forței de muncă reprezintă plusvaloarea.

Împărțirea capitalului în constant și variabil are la bază modul cum participă diferitele sale elemente la formarea valorii. **Capitalul variabil** este acela care asigură **producerea valorii noi, deci și a plusvalorii**. Deși capitalul constant nu constituie sursa plusvalorii, el constituie o condiție a producerii și însușirii ei.

Să presupunem că un capitalist care produce un anumit produs folosește zilnic pentru desfășurarea procesului de producție un capital de 22 000 dolari din care: capital constant (materii prime, materiale, combustibil, energie, uzura mașinilor, clădirilor) 20 000 dolari (facem ipoteza că se consumă integral); capital variabil (folosit pentru angajarea a 100 de muncitori) 2 000 dolari. Valoarea forței de muncă pe o zi este de 20 dolari. Considerăm ziua de lucru de 8 ore. La nivelul dat al forței productive a muncii, valoarea nou creată de un muncitor într-o oră presupunem că este de 10 dolari. În valoarea produsului vom regăsi valoarea mijloacelor de producție consumate (în exemplul nostru 20 000 dolari). Cei 100 muncitori vor crea echivalentul valorii forței de muncă în 2 ore ($10 \times 2 \text{ ore} \times 100 = 2 000 \text{ dolari}$). Durata zilei de muncă fiind de 8 ore în celelalte 6 ore muncitorii vor crea o valoare nouă egală cu 6 000 dolari ($10 \times 6 \times 100$). Deci valoarea producției obținute va fi de:

$$20\,000 (c) + 2\,000 (v) + 6\,000 (p) = 28\,000$$

Dar capitalistul a utilizat doar un capital de 22 000 dolari. Diferența de 6 000 dolari va fi însușită în mod gratuit de către capitalist sub formă de plusvaloare. În concluzie, valoarea mărfii (M) este formată din: capitalul constant consumat pentru producerea mărfii (c), valoarea nou creată de muncitori, echivalentă cu capitalul variabil (v) și plusvaloarea (p): $M = c + v + p$.

Capitalul constant și cel variabil consumat formează costul capitalist al mărfii sau **cheltuielile capitaliste de producție**.

Din analiza procesului de producere a plusvalorii rezultă că ziua de muncă se poate împărți în: 1) timpul de muncă necesar — acea parte în care muncitorul creează o valoare nouă egală cu valoarea forței sale de muncă; 2) timpul de supramuncă — acea parte în care muncitorul creează plusvaloarea. În exemplul nostru timpul de muncă necesar pentru un lucrător este de 2 ore, iar timpul de supramuncă de 6 ore.

Așadar, plusvaloarea este partea din valoarea nou creată de muncitorii salariați în procesul de producție peste valoarea forței de muncă și însușită în mod gratuit de către capitaliști în virtutea proprietății lor asupra mijloacelor de producție. Ea exprimă esența exploatării capitaliste și sursa îmbogățirii clasei capitaliștilor.

Rata plusvalorii

FIECARE capitalist este interesat în obținerea de cît mai multă plusvaloare. Scopul producției capitaliste și mijloacele pentru realizarea lui sînt sintetizate de legea economică fundamentală proprie acestui mod de producție: **legea plusvalorii**.

Gradul de exploatare al muncitorilor este exprimat prin **rata plusvalorii (p')**. Ea se determină ca raport procentual între

$$\text{plusvaloare (p')} \text{ și capitalul variabil (v). } p' = \frac{p}{v} \cdot 100. \text{ În}$$

$$\text{exemplul nostru } p' = \frac{6000}{2000} \cdot 100 = 300\%.$$

Rata plusvalorii se mai poate determina și ca raport procentual între timpul de supramuncă (t_{sm}) și timpul de muncă necesar (t_{mn}):

$$p' = \frac{t_{sm}}{t_{mn}} \cdot 100. \text{ În exemplul nostru}$$

$$p' = \frac{6 \text{ ore}}{2 \text{ ore}} \cdot 100 = 300\%. \text{ Aceasta înseamnă că din valoarea}$$

nou creată capitaliștii își însușesc în mod gratuit de 3 ori mai mult comparativ cu ceea ce le revine muncitorilor. De-a lungul dezvoltării capitalismului, rata plusvalorii a cunoscut o creștere continuă.

Creșterea gradului de exploatare a clasei muncitoare se asigură prin două metode: 1) metoda plusvalorii absolute și 2) metoda plusvalorii relative.

Metoda plusvalorii absolute constă în sporirea timpului de supramuncă menținând neschimbat timpul de muncă necesar. Aceasta poate avea loc prin:

a) creșterea duratei zilei de muncă și b) intensificarea muncii. Să presupunem că ziua de muncă este de 8 ore în care 4 ore timp de muncă necesar și 4 ore timp de supramuncă. Rata plusvalorii este de 100%, adică $p' = \frac{4 \text{ ore}}{4 \text{ ore}}$.

$100 = 100\%$. Dacă durata zilei de muncă sporește de la 8 ore la 10 ore, sau intensificându-se munca se cheltuiește în 8 ore o cantitate de forță de muncă ce, în condiții normale, s-ar cheltui în 10 ore, timpul de muncă necesar rămânând 4 ore, timpul de supramuncă va crește de la 4 ore la 6 ore. Rata plusvalorii va fi: $p' = \frac{6 \text{ ore}}{4 \text{ ore}} \cdot 100 = 150\%$. În prezent plusvaloarea abso-

lută se obține mai ales prin intensificarea muncii care nu este altceva decât o prelungire deghizată a zilei de muncă.

Metoda plusvalorii relative constă în obținerea unei plusvalori mai mari prin creșterea timpului de supramuncă și menținerea neschimbată a duratei zilei de muncă. Aceasta are loc prin reducerea timpului de muncă necesar. Pornind de la exemplul de mai înainte, să presupunem că timpul de muncă necesar se reduce de la 4 ore la 2 ore, iar timpul de supramuncă crește corespunzător de la 4 ore la 6 ore. Rata plusvalorii va fi de 300%. $p' = \frac{6 \text{ ore}}{2 \text{ ore}} \cdot 100 = 300\%$.

Pentru a reduce timpul de muncă necesar se impune reducerea valorii forței de muncă, însă timpul de muncă necesar se reduce și atunci când sporesc componentele care determină valoarea forței de muncă, dar productivitatea muncii lucrătorului crește într-o asemenea proporție încât dă naștere la o diferență între valoarea socială și valoarea individuală a produsului care exprimă mărimea timpului de supramuncă.

O variantă a plusvalorii relative este **plusvaloarea suplimentară**. Ea se obține în acele întreprinderi în care productivitatea muncii este mai ridicată decât în celelalte întreprinderi, ca urmare a înzestrării tehnice, organizării superioare a muncii. În aceste întreprinderi timpul de muncă individual la care s-au produs mărfurile este mai mic decât timpul de muncă socialmente necesar la care sunt vândute pe piață. Plusvaloarea suplimentară apare ca diferență între valoarea socială mai mare a mărfii și valoarea ei individuală mai mică. Plusvaloarea suplimentară este o variantă a plusvalorii relative, deoarece și aceasta se obține ca urmare a creșterii productivității muncii.

Plusvaloarea — baza veniturilor tuturor categoriilor de exploatare

PLUSVALOAREA creată în producția materială constituie unica sursă a veniturilor tuturor categoriilor de exploatare, îmbrăcând următoarele forme: profit industrial, profit comercial, dobândă, profit bancar, profitul arendașilor și renta funciară capitalistă.

Profitul este plusvaloarea creată de muncitorii productivi considerată însă drept rezultat al funcționării întregului capital avansat. Profitul este, deci, formă transformată a plusvalorii.

Rata profitului (p') reprezintă raportul în care plusvaloarea

$$p' = \frac{P}{c + v} \cdot 100$$

se află față de întregul capital. Ea ne arată gradul de rentabilitate a întreprinderii capitaliste.

Capitaliștii industriali obțin un profit egal la același capital avansat, indiferent de ramura și de raportul în care este împărțit în capital constant și variabil. Are loc un proces legic de egalizare a ratei profitului (de redistribuire a plusvalorii între capitaliștii din diferitele ramuri) și de formare a **profitului mijlociu**.

Datorită procesului de egalizare a profitului, mărfurile nu se vând la valoarea lor, ci la ceea ce K. Marx a numit **preț de producție** (care nu este altceva decât forma transformată a valorii mărfii). Prețul de producție este egal cu costul capitalist ($c+v$) al mărfii plus profitul mijlociu (pm). Deci: $\text{preț de producție} = c + v + pm$.

Capitalistul industrial, pentru faptul că este ajutat să-și desfacă marfa de capitalistul comercial, cedează acestuia o parte din plusvaloarea obținută, care îmbracă astfel forma de **profit comercial**. Sursa profitului comercial o constituie deci plusvaloarea creată în procesul de producție. Împărțirea plusvalorii între capitaliștii industriali și cei comerciali are loc în focul luptei de concurență.

La împărțirea plusvalorii participă și deținătorii capitalului de împrumut. Aceștia pun la dispoziția capitaliștilor industriali

importante sume de bani necesare desfășurării activității lor, în schimbul unei dobinzi. Dobinda este partea de plusvaloare pe care o plătește capitalistul-debitor către cel creditor (de obicei banca) pentru capitalul împrumutat.

Valoarea nou creată în procesul de producție agricol se împarte între cele trei clase existente în agricultura capitalistă: marii proprietari funciari, care de obicei nu se ocupă ei înșiși de agricultură; capitaliștii care arendează pământ de la proprietarul funciar și organizează pe această bază procesul de producție; muncitorii agricoli salariați.

Împărțirea plusvalorii create de proletarii agricoli se face, înainte de toate, între capitaliștii arendași și proprietarii funciari. Capitaliștii arendași își însușesc profitul, iar proprietarul funciar își însușește **renta funciară capitalistă**. Aceasta din urmă este partea din plusvaloarea obținută prin exploatarea muncitorilor agricoli și dată de capitalistul arendaș proprietarului funciar, drept plată pentru terenul pe care acesta i l-a dat în folosință pe timp limitat. Agricultura capitalistă se caracterizează prin existența unor condiții specifice: **monopolul proprietății private asupra pământului** (adică, concentrarea fondului funciar în principal în mâinile marilor proprietari particulari și dreptul exclusiv al acestora de a dispune de el); **monopolul asupra pământului ca obiect al economiei** și mecanismul formării prețurilor produselor agricole.

Pământul este limitat ca suprafață, ca fertilitate și poziție față de piețele de desfacere diferite. În condițiile în care nevoile societății de produse agricole sînt mai mari decât producția obținută de pe parcelele cele mai bune, vor fi atrase în circuitul agricol și terenuri mai puțin bune din punctul de vedere al fertilității sau poziției față de piețele de desfacere. Capitaliștii arendași care își investesc capitalurile pe aceste terenuri vor obține produse cu o cheltuială mai mare pe unitate de produs. Ei vor trebui să-și vîndă produsele la un preț care să le asigure recuperarea costurilor (care la ei sînt mai mari) plus profitul mijlociu, fără de care ei nu și-ar investi capitalurile în agricultură. Prețul de producție regulator al produselor agricole se formează diferit de acela din industria prelucrătoare, fiind reglat de condițiile de producție cele mai grele, dar justificate de nevoia socială. Capitaliștii arendași care își investesc capitalurile pe terenurile mai bune sau mai bine așezate vor avea costuri de producție mai mici, vor obține un profit suplimentar. În virtutea proprietății sale private asupra pământului, proprietarul funciar va pretinde acest profit suplimentar pentru el. În aceste condiții profitul suplimentar se transformă în rentă funciară diferențială.

Renta diferențială capitalistă reprezintă excedentul de profit față de profitul mijlociu, ce se realizează în gospodăriile cu condițiile de producție mai bune și se însușește de către proprietarul funciar pe baza proprietății private asupra pământului.

Renta diferențială are două forme: renta diferențială I și renta diferențială II.

Renta diferențială I — este obținută datorită productivității comparative mai mari a muncii lucrătorilor agricoli pe terenurile mai bune. Ea este caracteristică agriculturii extensive.

Renta diferențială II — este obținută datorită diferențelor de randament ale investițiilor suplimentare de capital pe una și aceeași suprafață de teren. Excedentul de profit obținut pe această cale este însușit de către arendaș în perioada desfășurării contractului de arendă. Proprietarul funciar va pretinde acest profit suplimentar și-l va însuși sub forma rentei diferențiale II. Ea este legată de dezvoltarea intensivă a agriculturii.

Indiferent dacă terenurile sînt bune sau nu, proprietarii funciari nu vor permite capitaliștilor arendași să folosească terenurile lor (chiar și cele mai rele) fără o anumită plată. În virtutea proprietății private asupra pământului, proprietarii funciari își însușesc astfel **renta absolută**. Obținerea unui asemenea excedent de profit se explică prin aceea că în agricultură există o rată a profitului mai mare decât în industrie (ca urmare a raportului mai mic între capitalul constant și variabil în agricultură față de industrie), iar monopolul proprietății private asupra pământului împiedică participarea întregului profit produs în agricultură la egalizarea ratei profitului.

Renta absolută este egală cu diferența dintre valoarea produselor agricole și prețul de producție. Sursa rentei absolute este plusvaloarea creată de muncitorii agricoli, monopolul proprie-

asist, univ. dr. Coralia ANGELESCU

INTREBARI:

1. Ce exprimă rata plusvalorii?
2. Care sînt principalele căi de mărire a gradului de exploatare a forței de muncă-marfă?
3. În ce constă valoarea și valoarea de întrebuințare a mărfii forță de muncă?
4. Ce exprimă rata profitului și cum se determină ea?
5. Care sînt diferențele categoriei de capitaliști între care se împarte plusvaloarea?
6. Definiți renta funciară capitalistă. De cite feluri este ea? tăți private asupra pământului fiind numai baza însușirii ei de către proprietarul funciar.

Eliminarea forței din relațiile internaționale — condiție esențială a promovării destinderii, păcii și securității

ANUL TRECUT s-au cheltuit pentru forțele armate ale diferitelor state, pentru arme, în general în cadrul cursei înarmărilor, 450 miliarde de dolari. Aceasta în timp ce an de an mor, din inaniție și din lipsă de medicație, milioane de copii, zeci de milioane de copii sînt arierăți fizic sau mintal, 500 milioane de oameni suferă cronic de foame.

Armele disponibile azi în lume întrec puterea de distrugere de care dispuneau armatele ce se înfruntau în al doilea război mondial de zeci și sute de ori. Cele mai multe dintre aceste arme sînt, după cum se știe, instalate în Europa — continentul unde au izbucnit ambele războaie mondiale, care au cauzat omenirii pierderi și suferințe nespuse — sau sînt îndreptate asupra Europei. O singură salvă de rachete nucleare trasă de la bordul unui singur submarin purtător de arme nucleare ar fi suficient pentru a pustii o suprafață de trei ori mai vastă decît a Europei. A ajuns evident că un nou război mondial, o conflagrație în care ar fi angrenate puterile nucleare ar putea însemna sfîrșitul speței umane, distrugerea oricărei ființe pe planeta noastră.

Deși necesitatea dezarmării este recunoscută de multă vreme — o conferință „pentru dezarmare” se intrunise încă înainte de al doilea război mondial, sub egida Ligii Națiunilor, și prima rezoluție adoptată la prima sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite se ocupă de problematica dezarmării — nu numai că nu a fost distrusă pînă în prezent nici o armă, în scopul promovării cauzei dezarmării, dar cursa înarmărilor a continuat neîncetat, ajungînd la crearea unei situații extrem de periculoase.

În această situație desigur „calitatea” relațiilor internaționale, tendința spre înțelegere sau spre vrajbă, spre destindere sau spre încordare, capătă o însemnătate deosebit de mare. Mai mult decît fiecare fapt „în sine” importă deslușirea semnificației sale din punct de vedere al direcției de dezvoltare a relațiilor dintre state pe care se înscrie faptul respectiv. Un dicton ne pune în gardă împotriva primejdiei ca din cauza copacilor să nu mai vedem pădurea. Ziarele, celelalte mijloace de informare, în special radioul și televiziunea, abundă în știri privind luări de atitudine și acțiuni ale diferitelor guverne. Există însă primejdia ca, preocupăți de diferitele „fapte diverse”. „oamenii simpli” să neglijeze o chestiune esențială: ne îndreptăm spre un climat de pace sau, din contra, spre o atmosferă de tensiune, propice provocării și dezlănțuirii unui nou război? Nu poate fi uitat faptul că prăbușirea lumii în abisul celui de-al doilea război mondial s-a datorat într-o mare măsură și pasivității opiniei publice după agresiunea hitleristă împotriva Cehoslovaciei și a Poloniei. Este ușor de văzut că dacă opinia publică, factorii de decizie ar fi dat atenția necesară nu faptelor izolate, ci tendinței generale pe care o ilustrau, ar fi fost posibil să se evite omenirii catastrofa sîngerosă din anii 1939—1944, care a costat-o 50 de milioane de vieți omenești, fără a mai vorbi de pagubele materiale cauzate popoarelor.

Ceea ce este esențial de reținut în actuala situație este că de cîțva timp firmentul internațional a început să fie întunecat. Se adună nori amenințători, atmosfera începe să fie tot mai încărcată, se vădesc tendințe de întoarcere a lumii spre anii „războiului rece”, gîndit și atunci și astăzi ca un preludeu al unui al treilea război mondial, război care astăzi nu ar mai putea să nu fie nuclear.

Dincolo de convingerile politice, părerile filozofice, credințele religioase, există un fond de convingeri morale, de poziții esențiale comune mai tuturor oamenilor, tuturor popoarelor și care pornește de la cerința rațională, general umană, de a se asigura oamenilor, popoarelor dreptul la viață, dreptul la libertate, ceea ce legitimează credința în posibilitatea și necesitatea unirii tuturor popoarelor, a tuturor forțelor progresiste, pentru ca prin eforturile lor comune să îndepărteze primejdia care astăzi amenință omenirea întregă. Mai toată lumea recunoaște

că ar fi o naivitate să se creadă că în cazul unui nou război mondial un popor sau o anumită categorie de oameni, sau măcar un singur om anume ar putea să se mențină „în afară de pericol”.

Trăim — aceasta a ajuns un loc comun — într-o lume a interdependențelor. Statele, popoarele, sînt reciproc dependente unele de celelalte — într-o lume ce devine zilnic mai mică, în care din cauza uriașelor progrese ale științei și tehnicii moderne distanțele terestre au încetat, practic, să conteze și în care, deci, „cu toții sîntem vecini” — și fiecare acțiune a unei țări, a unui guvern produce efecte — fie în sensul dorit de cei care au pregătit-o și întreprins-o, fie în alt sens, uneori chiar și în sens contrar — și asupra celorlalte țări, provocînd, nu arareori, reacțiuni din partea acestora, care la rîndul lor pot declanșa noi luări de poziții, noi confruntări, pot genera noi probleme. Este ceea ce determină răspunderea deosebit de mare a fiecărui stat, a fiecărui guvern, în fond a fiecărui om, de a lua poziție împotriva a tot ceea ce ar fi de natură să pericliteze pacea și securitatea internațională, de a promova în schimb tot ce este de natură și menit să întărească aceste bunuri comune ale întregii omeniri; astăzi pacea și securitatea sînt indivizibile.

Cu cît este mai grea sarcina istorică ce apasă asupra generației noastre, de a împiedica înrăutățirea în continuare a situației internaționale, de a-i imprima cursul spre mai bine, spre destindere, spre pace, pentru securitatea fiecărui popor, a fiecărei țări și astfel a întregii lumi, cu atît devine mai stringentă necesitatea unirii eforturilor tuturor forurilor social-politice democratice și progresiste de pretutindeni — a partidelor comuniste și muncitorești, a partidelor socialiste și social-democrate, a mișcărilor de eliberare națională, a partidelor progresiste din țările în curs de dezvoltare, a organizațiilor de femei, de tineret, a mișcărilor pacifiste, cu caracter laic sau religios, într-un cuvînt a tuturor oamenilor și grupărilor de oameni care își dau seama de interesul lor vital în apărarea și realizarea dreptului lor la pace, la viață, la libertate și, ca atare, în promovarea unei politici de înțelegere, colaborare și bună vecinătate între popoare.

După cum se cunoaște, aceasta este linia politicii Partidului Comunist Român, a Republicii Socialiste România, politică dusă cu deosebită autoritate, cu mult prestigiu de secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**. După cum arăta președintele țării noastre: „**Viața demonstrează cu putere că masele populare, popoarele au rolul determinant în infăptuirea unei noi politici internaționale. De aceea, se impune să intensificăm colaborarea și solidaritatea internațională cu toate forțele progresiste și antiimperialiste, cu toate popoarele lumii care se pronunță pentru destindere, independență națională și pace.**”

FIREȘTE, dragostea de pace, hotărîrea de a combate recurgerea la forță ca mijloc de a rezolva problemele internaționale, nu poate implica, în condițiile actuale, slăbirea preocupărilor pentru întărirea capacității de apărare a patriei. **Vim vi repellere licet** sună un străvechi dicton: este licit să respingi forța cu forță. Mai mult, în condițiile de astăzi ar fi insuficient să ne rezumăm la a recunoaște popoarelor doar dreptul de a lupta pentru apărarea integrității lor teritoriale, a intangibilității frontierelor de stat, a independenței și suveranității patriei. Cît timp se menține pericolul unor agresiuni, popoarele sînt nu numai în drept, dar și **datoare** să pregătească tot ceea ce este necesar pentru a respinge atacul, pentru ca cel de la care vine primejdia să înțeleagă că va fi combătut și, în cele din urmă, nimicînt. Faptul că un popor împotriva căruia s-ar îndrepta, în planurile viitorului agresor, atacul, nu ar fi pregătît să respingă, cu arma în mînă, agresiunea, ar constitui un imbold pentru cei ce plănuiesc și pregătesc asemenea

acțiuni, ducând politica „de pe poziții de forță”, de a trece la executarea planurilor lor criminale, de a dezlănțui războiul. Astăzi, când tot ceea ce se întâmplă într-o parte a globului se răsună aproape instantaneu asupra celorlalte state și popoare, constituie o îndatorire morală, deci și politică, de solidaritate umană și de apărare a intereselor proprii, de securitate, pace și libertate, de a opune rezistență agresorului, deci de a acționa și pe planul politicii externe, cu toate mijloacele puse la dispoziție de legalitatea internațională, pentru contracararea acțiunilor și planurilor îndreptate împotriva drepturilor fundamentale ale oamenilor, ale popoarelor: viața, pacea, libertatea. Aceasta implică firește atât pregătirea militară adecvată, cât și întărirea unității politice a poporului, întărirea forței economice, contribuție esențială la apărarea independenței, a libertății, a securității poporului. Și aceasta implică, de asemenea, dreptul și obligația acțiunii comune, a tuturor celor care înțeleg necesitatea menținerii păcii, a vieții propriului popor, de a acționa uniți pentru preîntâmpinarea acțiunilor menite să cufunde lumea în hăul apocaliptic al unui cataclism nuclear.

Multe și diferite sînt căile care pot și trebuie folosite spre a ajunge la acest țel. În primul rînd se impune o acțiune de lămurire a opiniei publice asupra pericolului înrăutățirii situației internaționale și, în primul rînd, asupra necesității de a elimina forța din relațiile internaționale. Nespecialistul nu se interesează de normele dreptului internațional și, de obicei, nu le cunoaște conținutul. Or, legalitatea internațională contemporană se caracterizează tocmai prin încriminarea războiului de agresiune, prin tendința de a elimina recurgerea la forță — amenințarea cu folosirea forței nu este decît una din modalitățile de a recurge la forță — din instrumentarul politicii externe a statelor. Toate principiile de bază ale dreptului internațional în vigoare tind să excludă forța din raporturile dintre state, dintre popoare. Oamenii sînt egali în drepturi: această idee, acceptată de toate popoarele, implică egalitatea în drepturi a tuturor popoarelor — popoarele sînt alcătuite din oameni —, a tuturor statelor — statele sînt formate de popoare. Forța este prin esență inegală, la oameni, la popoare, la state. Forța este un element esențial de inegalitate. Dacă vrem — și popoarele vor — ca în viața internațională să domnească principiul egalității în drepturi, forța trebuie eliminată din relațiile interstatale.

Popoarele au dreptul la autodeterminare, au dreptul de a-și hotări singure destinele, fără nici un amestec din afară. În mod corespunzător, statele au dreptul la suveranitate și la independență. Recurgerea la folosirea forței ca mijloc de a tranșa problemele internaționale este incompatibilă cu aceste principii de bază ale legalității internaționale contemporane. Cel mai tare încearcă să impună, prin forță, celui mai slab soluții pe care acesta din urmă nu le-ar dori, le-ar respinge, dacă nu ar fi silit de forța adversarului.

Strîns legat de dreptul popoarelor la autodeterminare, de dreptul statelor la independență este principiul neintervenției în treburile altor state. Statele sînt datoare să-și rezolve diferențele, divergențele de interese și poziții, litigiile, prin mijloace pașnice, politice, de preferință prin tratative directe, iar nu pe calea folosirii forței.

În acest sens sînt principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite — care poate fi socotită drept acel minimum de legalitate internațională a cărui respectare constituie condiția necesară și suficientă pentru menținerea păcii; în acest sens sînt toate celelalte documente ce-și propun să reglementeze sistemul relațiilor internaționale, inclusiv Declarația cu privire la edificarea unei noi ordini economice internaționale și Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor (ambele datează din 1974) precum și „Decalogul” cu care începe Actul Final al Conferinței de la Helsinki pentru securitate și cooperare în Europa (1975). Se înțelege de la sine — dar după cum se spune, ceea ce se înțelege de la sine se înțelege și mai bine dacă este spus — că este permisă folosirea forței numai împotriva agresorului.

DACĂ din punct de vedere strict juridic folosirea forței pentru a rezolva neînțelegerile internaționale este interzisă statelor, iar recurgerea la forță în acest scop constituie o fărâdelege internațională, cu atât mai gravă cu cît în condițiile actuale poate duce la o catastrofă mondială, morala condamnată și ea „politica de pe poziții de forță”; ea cere ca în relațiile dintre state să domnească nu dreptul forței, ci — după cum spunea Titulescu — forța dreptului. Timp de secole și de milenii forța a domnit în viața internațională, pentru care se potrivea caracterizarea dată de Plaut relațiilor umane în gene-

ral — **homo homini lupus** (omul este lup pentru om). Morala cere ca relațiile umane în general, și în primul rînd raporturile dintre popoare, dintre state să fie ridicate la un nivel demn de oameni, de ființe raționale. Astăzi, în condițiile interdependenței mereu în creștere a tuturor statelor, cerințele vieții internaționale impun părăsirea tradiționalei neîncrederi și uri împotriva „celuilalt” — la romani același cuvînt, **hostis**, desemna și pe străin și pe dușman —, cere statornicirea între toate popoarele, indiferent de distanța care le separă pe glob, a unor raporturi de bună vecinătate — bun este o noțiune de etică — raporturi care pornesc de la necesitatea de a-l privi pe celălalt nu ca pe un concurent, un rival, un dușman, ci drept potențialul și, în viitor, realul partener la eforturi comune, în condițiile cînd fără aceste eforturi pînă și cele mai puternice state nu mai sînt în măsură să rezolve sarcinile noi, cu care le confruntă prezentul, sarcinile și mai mari pe care vor trebui să le înfrunte în viitorul apropiat.

Printre aceste sarcini, cele de ordin economic se înscriu la loc de frunte. Terra numără astăzi 4 400 de milioane de locuitori. În anul 2000 populația globului va fi, presupunînd că va fi menținută pacea, de 6 000 de milioane. Iar oamenii vor trăi la un nivel de civilizație mult mai înalt decît acela care caracterizează astăzi viața locuitorului „mediu” al planetei noastre — să nu uităm că sute de milioane de oameni sînt încă analfabeți, să nu uităm mizeria care caracterizează existența a sute de milioane de ființe umane în țările cele mai sărace dintre cele în curs de dezvoltare — în Africa, în Asia, în America de Sud. Chiar și aceste cîteva date sînt suficiente spre a indevera că vor crește uriaș, în deceniile ce vin, nevoile de consum ale omenirii, deci și nevoile de producție, inclusiv nevoile de a produce energia necesară. Va fi nevoie de colaborarea activă a tuturor țărilor, a tuturor popoarelor, de un schimb de valori, servicii și cunoștințe în care fiecare — inclusiv cel mai mic, cel mai slab — va avea ce „da” și în care fiecare — inclusiv cel mai mare, cel mai puternic dezvoltat — va avea ce „cîștiga”. Or cooperarea, în primul rînd cooperarea economică a statelor, este de natură să contribuie în măsură hotărîtoare la întărirea păcii și securității internaționale. Nu întîmplător Conferința de la Helsinki a fost numită Conferința pentru securitate și cooperare în Europa. După cum cursa înarmărilor constituie, împreună cu neîncrederea și insecuritatea, un cerc vicios — „nu am securitate pentru că celălalt nu dezarmează, și celălalt nu dezarmează pentru că nu se simte în securitate” — tot astfel există un cerc „binefăcător” între cooperare, securitate și pace. Cu cît statele vor coopera mai strîns, cu atît se va dezvolta, subiectiv și obiectiv, securitatea lor, și cu cît se vor simți și se vor afla statele mai mult în securitate cu atît se va consolida pacea internațională, cooperarea între popoare.

În lumina celor de mai sus și care, firește, sînt departe de a epuiza un subiect atît de vast, ce domină epoca noastră atît de multilateral, apare limpede necesitatea politică de a se elimina forța din viața internațională. Tot ceea ce este de natură a îngreuna îndeplinirea acestei sarcini istorice a generației contemporane trebuie combătut și îndepărtat de pe drumul pe care popoarele, toate popoarele, toți oamenii, au posibilitatea și deci chemarea de a acționa, unindu-și eforturile îndreptate spre același țel: pacea. Tot ceea ce este de natură a folosi acestei cauze esențialmente umane, pentru că este indispensabilă supraviețuirii omenirii și singura demnă de om, trebuie folosit. Se încearcă uneori să fie pusă în discuție utilitatea și oportunitatea reunirii Conferinței proiectate să înceapă în noiembrie a.c. la Madrid, afirmîndu-se că „va fi un dialog al surzilor”. Dar pentru ca unii să-i audă pe ceilalți, în primul rînd trebuie creată această posibilitate, adică trebuie întrunită reuniunea. Iar dacă popoarele își vor face auzit glasul, aceasta va lecu, fără îndoială, „surzenia” celor ce astăzi încă „nu vor să audă”. În condițiile actuale prima sarcină a luptei pentru pace constă în revenirea la cursul spre destindere, în părăsirea căii tot mai primejdioase a întoarcerii la climatul „războiului rece”. Nu trebuie pierdută nici o ocazie de „a sta de vorbă împreună”, după cum, în general, trebuie create și folosite toate posibilitățile de a colabora pașnic și în vederea păcii.

Partidul și statul nostru își exprimă deplina încredere că stă în puterea popoarelor, a maselor largi de pretutindeni să oprească accentuarea încordării, să împiedice revenirea la războiul rece, să asigure reluarea și dezvoltarea politicii de destindere, promovarea unei politici de respect al independenței, de colaborare și pace.

prof. dr. doc. Edwin GLASER

Date de prognoza

Producția de oțel

RECENT. Secretariatul O.C.D.E. a realizat un studiu asupra perspectivelor mondiale la producția de oțel, până la nivelul anului 1985. Studiul apreciază că, în ce privește țările în curs de dezvoltare, producția acestora va crește

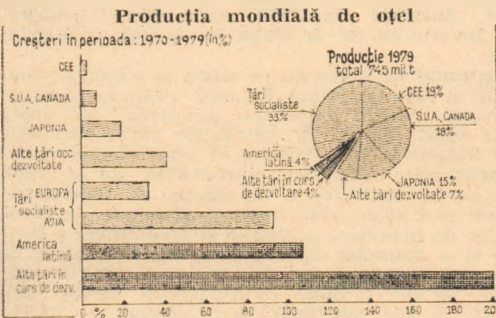
creșterile de producție se vor realiza printr-o mai eficientă exploatare a mineiului de fier.

La nivel mondial, studiul apreciază că cererea totală de oțel va crește, în medie, cu 3% pe an în perioada 1980-1985, respectiv 2,5% în țările O.C.D.E. și 8% în afara acestei zone. Capacitatea oțelărilor din O.C.D.E. se prevede să crească de la 515 mil. t. în prezent, la 526 mil. t. cu ușoare reduceri pe ansamblul Pieței comune. În măsura în care previziunile studiului citat se vor realiza, țările O.C.D.E. vor produce, în 1985 cu 90-95% din capacitatea efectivă a oțelărilor, respectiv la nivelul atins în perioada de prosperitate de la începutul deceniului șapte sau în anii 1973-1974, când apăruse o penurie cvasimondială de oțel. Pe de altă parte, cunoscuta revistă britanică „The Economist” apreciază că aceste previziuni vor fi atenuate de efectul creșterii economice din țările în curs de industrializare care vor înregistra creșteri sporite în ce privește producția și exportul către sfârșitul deceniului 8 — creșteri de natură să afecțeze largirea pieței țărilor tradiționale exportatoare.

Se impune, de asemenea, problema eforturilor cu care vor fi confruntate acestea din urmă pentru a reuși să-și reutilizeze industriile naționale în sensul modernizării, apreciindu-se că numai în cazul State-

lor Unite cheltuielile se vor ridica la circa 7 miliarde dolari anual.

Reorganizarea industriei oțelului va presupune, în următorii ani trecerea — de la producția de oțel în bare, tablă, profile — la produse care, pentru a fi livrabile la export trebuie să aibă un grad înalt de

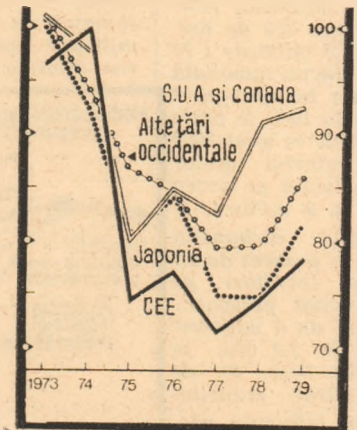
cu 8,1% pe an până în 1985, astfel că producția totală în cadrul grupului va crește la 96 mil. t față de 56 mil. t. Creșterile principale sub aspectul capacităților de producție și al producției vor fi datorate — în proporție de 4/5 — unor țări ca Brazilia, Mexic, Venezuela, Iran, Nigeria, Arabia Saudită, Coreea de Sud, Algeria. În cazul celor mai multe din țările citate,

Prognoze americane (în mil. t echivalent oțel brut

	1980			1990				
	prod.	import	export	consum	prod.	import	export	consum
S.U.A.	144	24	4	164	157	27	5	179
Japonia	123	1	46	78	153	1	53	101
C.E.E.	165	14	46	133	181	17	45	153
Alte țări nesocialiste	147	79	26	200	247	108	55	300
Total țări nesocialiste	579	118	122	575	738	153	158	733
Țări socialiste	296	30	26	300	395	40	35	400
Total mondial	875	148	148	875	1133	193	193	1133

Sursa: American Iron & Steel Institute

Țări occidentale dezvoltate Ponderea producției în capacitatea efectivă

Sursa: OCDE

prelucrare. Din acest punct de vedere se pare că avantajul revine țărilor în curs de industrializare ce își profilează de la început industriile naționale spre realizarea de produse prelucrate, chiar în condițiile unor importuri sporite de oțel brut ce poate fi valorificat superior în vederea exportului de produse electronice, automobile, nave, avioane etc.

Linii generale ale acestor previziuni sunt confirmate și de prognoza realizată de Institutul american al fierului și oțelului, care are în vedere, la nivelul anului 1990 față de 1980 exporturi mult mai mari provenind din țările în curs de dezvoltare (și în special cele aflate în curs de industrializare) — în condițiile creșterii inclusiv a consumului intern — în comparație cu majorarea mai puțin semnificativă a exporturilor de oțel ce vor fi realizate de către țările occidentale industrializate.

Priorități și orientări în politica economică

Polonia în deceniul al optilea

CE ANUME evidențiază trecerea în revistă a orientărilor de politică economică, promovate în Polonia în cursul deceniului ce se încheie, precum și a rezultatelor, obținute în dezvoltarea social-economică? Într-o analiză succintă pe această temă*, cunoscutul economist polonez, prof. dr. Jozef Pajestka, președintele Societății economice poloneze, relevă că este vorba de o perioadă bogată în experiențe utile în privința strategiei de dezvoltare a țării, cit și a rezultatelor — scontate ori neprevăzute — ale aplicării sale. Situația obiectivă de la începutul deceniului reclama desfășurarea unei inițiative deosebite în domeniul politicii de dezvoltare, în scopul obținerii unor efecte economice superioare și în termen mai scurt, fapt care a generat noi orientări strategice.

Sintetic, aceste orientări constau în: axarea strategiei de dezvoltare pe principiul „pentru om și prin om” și intensificarea dinamismului forțelor social-economice ale progresului; participarea largă la diviziunea internațională a muncii, cu

utilizarea importului pe credit de bunuri de investiții și de tehnologii de pe piața mondială; extinderea și modernizarea tehnică a întregii baze de producție, inclusiv accelerarea considerabilă a dezvoltării industriilor de bunuri de consum, a agriculturii și producției alimentare, ca și a construcției de locuințe (concomitent cu ridicarea gradului de satisfacere a necesităților interne, această ultimă orientare urmărea să asigure o cantitate sporită și un sortiment mai variat de mărfuri pentru export). Accelerarea investițiilor în prima jumătate a deceniului al optilea a făcut posibilă — pe ansamblul acestuia — sporirea cu peste 50 la sută a dotării cu echipament a economiei naționale, modernizarea și ridicarea nivelului său tehnic. Totodată, arată dr. J. Pajestka, în cursul deceniului s-au manifestat și o serie de fenomene negative, cum sînt dezechilibrele pe piața bunurilor de consum și în domeniul investițiilor, disproporții între dezvoltarea unor ramuri ale economiei naționale, frecvența recedentelor scăzute în agri-

cultură, deficiente în organizarea și funcționarea mecanismului economic, influențe defavorabile ale conjuncturii internaționale.

Ca atare, se apreciază că realizarea obiectivelor politicii social-economice a statului polon în anii '80 va necesita eforturi considerabile, avîndu-se în vedere menținerea și chiar întărirea priorității acordate industriei energetice, celei miniere, agriculturii, construcțiilor de locuințe, transporturilor și protecției mediului înconjurător — ramuri de activitate care necesită importante investiții. Este de așteptat o încetinire a ritmului de creștere economică (respectiv de la un spor al venitului național de peste 7 la sută în medie anuală pe deceniul trecut, la circa 3 la sută în cincinalul 1981-1985). Un rol esențial în transpunerea în viață a opțiunilor stabilite sînt chemate să joace mai buna utilizare a potențialului de producție existent, ridicarea eficienței producției, perfecționarea organizării muncii și a gestiunii, de mobilizarea rezervelor nevalorificate încă în aceste domenii depinzînd într-o măsură fundamentală perspectivele dezvoltării economiei naționale a Poloniei în perioada imediat următoare.

*) Vezi „L'economie polonaise: acquis, difficultés et perspectives”, La Pologne contemporaine, nr. 3/1980.

Rezerve mondiale de cărbune

Biroul Internațional al Muncii apreciază că rezervele mondiale de cărbune, exploatabile din punct de vedere economic sînt suficiente pentru aproape 250 de ani.

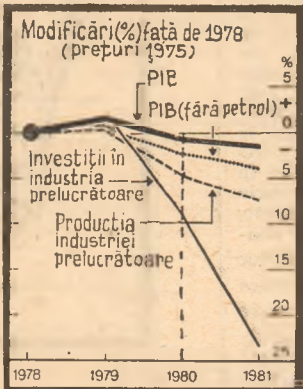
De la 2,5 miliarde t în 1978, producția mondială va ajunge la aproape 4 miliarde în 1985, la peste 5,5 miliarde în anul 2000 iar la nivelul anilor 2020 producția ar putea ajunge la 9 miliarde t.

Industria cărbunelui dispune în prezent de 4,7 milioane lucrători pe plan mondial, perspectivele fiind de 6 milioane în 1985 și 8,4 mil. în anul 2000. Peste 40 de ani, numărul muncitorilor din industria cărbunelui va atinge 11,6 milioane, ceea ce va reprezenta o creștere cu 164.000 noi locuri de muncă pe an în următoarele patru decenii, cea mai mare creștere (92 la sută) fiind preconizată în principalele zece țări producătoare.

Prognoze britanice

RAPORTUL specialiștilor din cadrul E.I.U. (Economic Intelligence Unit) prevede o înrăutățire a situației economice britanice în perioada 1980—1981.

Pentru 1980 specialiștii prevăd o reducere cu 2,5% a P.I.B., diminuare care depășește chiar și situația critică din perioada crizei din 1973—74, iar pentru 1981 raportul consideră că reducerea creșterii va marca încă 0,75 puncte procentuale. Alte coordonate ale anului 1981: șomajul va afecta 2,25 milioane persoane, se vor diminua exporturile

după «The Economist» și investițiile publice și private în sectorul industriei prelucrătoare, prețurile cu amănuntul vor fi cu 12,5% ori mai mari la sfîrșitul anului financiar 1981—82 față de 1980—1981.

Producția mondială de sirop din porumb — în creștere

POTRIVIT rezultatele unor analize recent efectuate la Londra, pro-

ducția mondială de sirop de porumb cu conținut ridicat de fructoză se va ridica, spre sfîrșitul anilor '80, la 5,1 milioane tone pe an (calculat în zahăr brut), de la 2,5 mil. t în prezent. Pe țări, se așteaptă ca S.U.A. să ajungă la o producție anuală de 2 mil. t în 1979 — 80,3 mil. t în 1984—1985 și 3,6 mil. t în 1989—90; în Japonia este prognozată o producție de 750 mii t în 1985 și 1,2 mil. t în 1990 față de 340 mii t în prezent. O creștere importantă este prevăzută și în cazul Canadei (275 mii t la sfîrșitul deceniului, față de 75 mii t în prezent). Nu sînt așteptate creșteri semnificative în țările C.E.E. (55 mii t față de 45 mii t în prezent) datorită măsurilor Pieței comune de dezvoltare a producției de sfeclă de zahăr.

Potrivit prognozelor, deși siropul de porumb cu conținut ridicat de fructoză va înlocui — în 1990 — doar 8,2 la sută din necesitățile mondiale de produse pentru îndulcit, creșterea cererii pentru înlocuitori poate avea o influență importantă asupra prețurilor zahărului. Pe de altă parte, se apreciază că sporirea cererii de produse pentru îndulcit va fi determinată în proporție de 80 la sută de țările în curs de dezvoltare, în timp ce consumul va scade în multe țări industrializate.

Programe de dezvoltare

Qatar — reducerea dependenței de petrol

ECONOMIA statului Qatar (independent din 1971; suprafața — 11.347 km²; populația — 50 mii loc.) depinde în mare măsură de pe urma incasărilor din petrol și gaze naturale: în 1979, producția petrolieră s-a cifrat la 25 mil. t. Rezervele de petrol sînt estimate la 400 mil. t, iar cele de gaze naturale și asociate — 70—100 mrd. picioare cubice — sînt printre cele mai mari din lume.

Incertitudinile în legătură cu valoarea reală a rezervelor de petrol exploatabile, precum și dependența de importul de produse prelucrate au determinat, începînd din 1977, reorientarea priorităților guvernului de la Doha în direcția industrializării.

Programul de investiții — cifrat la 5,9 mrd. rupii în 1978 și care va atinge 8,5 mrd. rupii în acest an — acordă astfel, industriei ponderea principală (34 la sută). Eforturile principale sînt îndreptate către industria petrochimică, în acest context fiind de menționat complexul petrochimic de la Oum Said, pentru producerea de etilenă și polietilenă, precum și o primă fabrică cu o capacitate de 50.000 barili/zi de lichefiere a gazului și de obținere a benzinei și a anumitor subproduse. În 1978 a fost de asemenea inaugurat primul combinat pentru producția de fier și oțel, cu o capacitate de 400 mii tone/an. A mai fost dată în exploatare o fabrică de ciment cu o capacitate de 330.000 t anual.

În industria ușoară sînt în studiu o serie de proiecte pentru fabrici de hirtie, detergenți, uleiuri, sticlărie, cauciuc, baterii etc.

Se acordă, de asemenea, atenție agriculturii, urmărindu-se creșterea suprafețelor cultivabile (la 28 mii ha față de 7 mii în prezent), extinderea folosirii îngrășămintelor, dezvoltarea șeptelului.

Eforturi însemnate — 30 la sută din programul de investiții — sînt îndreptate către realizarea infrastructurii necesare: urmează a fi realizat un program de construcții de locuințe (6.200 locuințe în timp de 10 ani), construcții rutiere, extinderea electricității și a alimentării cu apă potabilă pe toată suprafața țării.

La realizarea programului de electrificare va contribui în bună parte intrarea în producție, în acest an, a centralei electrice de la Ras Abu Fontas, cu o capacitate totală de 828 MW la un nivel actual al cererii de 618 MW (dar care urmează să atingă 1.400 MW în 1984, inclusiv dată fiind cererea în creștere — o treime din totalul producției de energie electrică — pentru industrie).

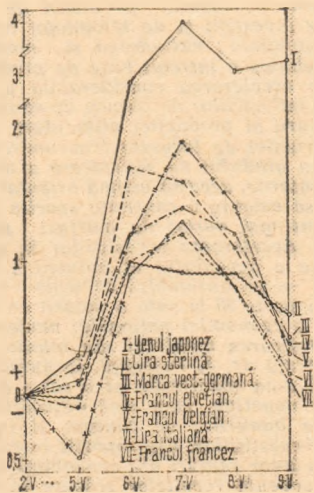
Guvernul are în vedere ca, prin aceste măsuri industria să contribuie în următorii ani cu 20—30 la sută la formarea venitului național, să asigure locuri de muncă pentru circa 10 mii persoane (față de 1.000 cit reprezentînd în prezent forța de muncă autohtonă) și să creeze disponibilități pentru export, în special la produse petrochimice și siderurgice.

Gh. ALBU

EVOLUȚII MONETARE

ÎN SAPTĂMÎNA 5—9 mai 1980 dolarul S.U.A. a avut o evoluție descendentă față de ansamblul valurilor occidentale atenuată în ultima parte a intervalului sub efectul unor date economice noi ca: reducerea ritmului de creștere a prețurilor cu ridicata în S.U.A. pe luna aprilie a.c. — numai 0,5% în termeni anuali față de 1,4% în luna precedentă; înregistrarea unei reduceri mai accentuate a masei monetare în circulație la care a contribuit și hotărîrea Sistemului Federal de Rezervă de a elimina suprațaxa de 3% aplicată plafoanelor de reescont. În acest interval s-a înregistrat o continuare a tendinței de scădere a dobînzilor pe piața internă din S.U.A., prime rate, ajungînd la 17,5%, unele bănci aplicînd chiar nivelul de 17%.

Lira sterlină a atins un maxim al intervalului de circa 2.285 dolari/liră, cu circa 1% peste cursul de referință și a cotat în final la circa 2.278 dolari. Francul elvețian a înregistrat la rîndul său un maxim cu 1,7% peste cursul de referință și a închis în final în regres la un nivel de 1.6710 franci/1 dolar față de nivelul anterior de 1.6770. Marca vest-germană a avut o evoluție asemănătoare cotînd la închiderea de 1.8080 mărci/1 dolar la circa 0,4% sub închiderea precedentă. Francul belgian a oscilat între cursuri extreme de 28,65 franci și respectiv 29,17 franci/1 dolar cotînd la închidere la un curs de circa 29,19 franci/1 dolar. Francul francez și lira italiană au avut o evoluție asemănătoare și, după ce au atins un maxim de circa 4.1750 franci și respectiv 39,80 lire/1 dolar au cotat la închiderea de 4,2190 franci

și 850 lire/1 dolar cu numai 0,1% peste nivelurile anterioare. Yenul japonez a continuat să manifeste o tendință fermă față de restul valurilor occidentale și ca urmare a hotărîrii autorităților nipone de a menține în vigoare măsurile de sprijinire a cursului valutei lor în viitor. În raport cu dolarul S.U.A. yenul a înregistrat în acest interval o depreciere de circa 4% la un curs de circa 230,60 yeni și s-a situat la închidere la un curs de circa 232,50 yeni/1 dolar.

Pe piața eurodepozitelor s-a înregistrat o scădere deosebit de accentuată a dobînzilor în special la euro-dolari care au atins la perioada de 6 luni, un nivel de circa 11 5/8% cu peste 2% sub nivelul anterior. Dobînzile la eurofranci elvețieni la șase luni au înregistrat o scădere pînă la un nivel de circa 5,875% în timp ce euromărcile vest-germane se tranzacționau la circa 9,375%.

Prețul aurului a înregistrat un maxim al intervalului de 515,75 dolari/uncie (fixing Londra) și a închis la circa 508,25 dolari uncie (fixing Londra).

Paul DUMITRAȘCU
Gheorghe MUNTEAN

Evoluția principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 5—9.V., luîndu-se ca bază cursurile din 2.V. a.c.

R. P. BULGARIA

CREȘTEREA EFICIENȚEI ÎN AGRICULTURĂ — O PRIORITATE A DEZVOLTĂRII

DEZVOLTAREA în ritmuri susținute a economiei Republicii Populare Bulgaria, ilustrată elocvent de însemnatele realizări obținute în anul 1979 — sporirea venitului național cu 6,5% față de anul precedent (aproape întregul spor fiind obținut prin creșterea productivității muncii), realizarea în proporție de 100,9% a planului la producția industrială, creșterea cu 10,1 procente a producției de cereale etc. — are la bază progresele marcate an de an, cincinal de cincinal, în opera de edificare a socialismului. O atenție deosebită în strategia dezvoltării a fost acordată agriculturii, ramură a vechi tradiții, al cărei profil și structură s-au schimbat însă, în ultimele trei decenii și jumătate, în chip radical.

Este adevărat că în anul 1979 agricultura bulgară participa cu numai 24% la crearea venitului național — față de 65% cât reprezenta ponderea sa în anul 1939; această schimbare de pondere s-a realizat însă în condițiile creșterii continue a producțiilor obținute în acest important sector al economiei. Într-un interval de timp istoricește scurt au fost consemnate creșterii însemnate ale producției de cereale, deopotrivă cu accentuata dezvoltare a sectorului zootehnic. Tendința amintită va continua și în viitor: pentru anul 1980 se prevede o creștere a producției globale agricole de 3,7%, iar pentru anul 1981 de 3,1%.

ANUL 1956 a consemnat înființarea complexelor agroindustriale concepute ca mari unități agricole; aceste complexe (în 1978, numărul lor era de 178) dispuneau de o însemnată suprafață de teren — circa 35 000 ha — și o bază tehnico-materială puternică, fiind organizate de ferme specializate în cultura plantelor, zootehnie, activități cu caracter industrial. Principiul general care a stat la baza organizării complexelor agroindustriale îl constituie integrarea verticală, principiul care presupune închiderea ciclului de producție de la materia primă la produsul finit*). O altă formă de organizare în agricultura bulgară o constituie uniunile științifico-productive. Acestea reprezintă unități mari, spe-

* Un exemplu sugestiv în acest sens îl constituie industria zahărului. Prin integrarea verticală a activităților de producție se urmărește ca, în cadrul unor astfel de complexe, să se cultive sfecla de zahăr care, într-o fază ulterioară, să fie prelucrată pe loc prin uzine specializate; mai departe, zahărul să fie prelucrat în fabricile de produse zaharoase amplasate în același perimetru, iar pe baza subproduselor rezultate să se obțină spirt și să se dezvolte ferme de creștere a animalelor.

cializate pe diferite activități cum sînt creșterea animalelor, a păsărilor, producția de furaje etc., cu activitate mixtă — de cercetare și producție — menite să asigure transpunerea rezultatelor științifice în producție cu mai mare operativitate.

Importantele acumulări cantitative, progresele obținute în plan calitativ au creat premisele și au impus totodată realizarea de noi salturi în procesul continuu de modernizare a agriculturii bulgare, obiectivul strategic fundamental fiind creșterea producției agricole, sporirea eficienței și a competitivității. (În perspectiva materializării acestor orientări, în cursul anului 1979 au fost inițiate o serie de măsuri, care urmăresc, în principal, perfecționarea cadrului economic de desfășurare a activităților din agricultură, prin instituirea autofinanțării și a rentabilității ca principii fundamentale; se întărește pe această cale rolul unităților productive și li se acordă noi atribuții). Participarea și mai activă a produselor agricole bulgărești pe piețele externe, sporirea competitivității lor sînt nemijlocit legate, în actuala conjunctură, de rapiditatea cu care sînt sesizate tendințele ce se manifestă pe piață și posibilitatea de a răspunde cât mai prompt acestor cerințe, de maleabilitatea aparatului de producție.

Un element important care acționează în direcția creșterii capacității de adaptare a unităților productive îl constituie simplificarea sistemului de conducere și planificare. Spre deosebire de o etapă anterioară în care se utilizau câteva sute de indicatori obligatorii, în prezent s-a optat pentru limitarea numărului acestora: la nivelul complexului agroindustrial — circa zece indicatori, și anume aceia care asigură principalele balanțe materiale și proporțiile economiei naționale, iar la nivel de județ — 16—17. Atribuția de stabili ceilalți indicatori de plan — culturile, suprafețele, volumul producției, productivitatea muncii etc. — revine unităților. Pe această bază și pentru a impulsiona orientarea producătorilor spre produsele mai intens solicitate pe piață, a fost transpus în practică un sistem de prețuri stimulative, care să asigure — pe plan financiar — rentabilitatea introducerii produselor noi.

În direcția sporirii producției agricole, a ridicării calității acesteia acționează însă și alți factori. Un prim element îl constituie mărirea eficienței cu care este utilizată puternicia și modernă bază tehnico-materială — peste 150 000 de tractoare fizice, 23 000 de combine, sisteme de irigații pe circa

1,1 milioane ha, agricultura dispunînd anul trecut de fonduri fixe productive de 7 425 milioane leva —, deopotrivă cu reducerea susținută a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs. O importanță deosebită dobîndesc utilizarea unor specii de plante de înaltă productivitate, precum și dublarea — pe suprafețele neirigate — și triplarea — în condiții de irigare — a numărului culturilor anuale. Prin așezarea mai fermă a activității din agricultură pe baze economice se urmărește, totodată, gospodărirea rațională a fondului funciar prin atragerea în circuitul productiv a unor însemnate suprafețe de teren (circa 200 000 ha), în prezent neutilizate, precum și valorificarea superioară a resurselor materiale și financiare existente în zootehnie. În acest amplu proces de perfecționare a agriculturii bulgare, de sporire a producției și creșterea a eficienței și competitivității, cercetarea științifică este implicată funciar, ea constituind o sursă fecundă de soluții noi, de tehnologii perfecționate, mai productive, mai economice.

ÎNTRE ACTIVITATEA din agricultură, structura socio-profesională și specificul așezărilor rurale se stabilesc relații de adîncă intercondiționare. Dezvoltarea complexelor agroindustriale, asimilarea în măsură tot mai mare a unor activități cu profil industrial, se răsfrîng asupra profilului socio-profesional al populației ocupate, influențează nemijlocit nivelul de trai al acesteia; pe de altă parte, volumul, calitatea forței de muncă, stabilitatea sa constituie condiții de bază ale unei activități eficiente. În perspectiva unei cât mai depline armonizări a componentei economice cu cea socială, în procesul dezvoltării rurale din R.P. Bulgaria a fost instituit așa-numitul „sistem de localități”; acesta reprezintă un sistem de organizații economice și sociale unice în care localitățile sînt unite prin activități productive și sociale comune și printr-un sistem unic de transport. Prin cadrul organizatoric nou creat — impus de însăși accentuarea procesului de integrare rurală, s-a urmărit cu prioritate valorificarea superioară a resurselor demoeconomice existente, atragerea și stabilizarea necesarului de personal calificat, simplificarea sistemului de conducere și, în același timp, au fost create condiții mai bune pentru realizarea autoaprovizionării populației din aceste unități economico-administrative cu produse alimentare de bază.

Ampla acțiune de perfecționare a agriculturii bulgare — în care un rol deosebit revine mecanismului economic — urmărește creșterea eficienței și sporirea competitivității producției agricole, participarea și mai intensă a acestui important sector de activitate la progresul general al economiei. Implicînd deopotrivă resorturi materiale și financiare, dar solicitînd în tot mai mare măsură, tuturor oamenilor muncii, o înaltă conștiință și spirit gospodăresc, eforturile desfășurate în acest sens vor contribui nemijlocit la ridicarea nivelului de trai al poporului bulgar, vor marca noi pași pe calea progresului său social.

Cristian POPESCU

ASPECTE ALE MĂSURĂRII DECALAJELOR INTERNAȚIONALE (I)

UNUL DINTRE CELE MAI RECENTE STUDII cu privire la evoluția economiei mondiale, după ce pune în evidență agravarea decalajelor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, ajunge la concluzia că problema centrală a procesului dezvoltării economice a țărilor mai puțin avansate rămâne aceea a asigurării creșterii venitului național și înlăturării sărăciei absolute¹⁾.

Adâncirea decalajelor, subliniată în documentele partidului nostru, în operele tovarășului Nicolae Ceaușescu²⁾, pune, în mod imperios, și problema măsurării acestor discrepanțe pentru a putea aprecia mărimea distanței existente în economia mondială între cele două grupuri principale de țări, și, pe această bază, găsirea căilor adecvate pentru atenuarea și, apoi, lichidarea lor. Așadar, măsurarea cantitativă și evaluarea calitativă a decalajelor internaționale au o deosebită importanță pentru elucidarea esenței și formelor de manifestare ale acestui fenomen grav al economiei mondiale contemporane.

Determinarea cantitativă și calitativă a distanțelor dintre nivelele diferite ale dezvoltării economice a națiunilor pre-

zintă în momentul de față evidente dificultăți metodologice. Acestea provin chiar și din faptul că măsurarea cantitativă constituie obiectul unor controverse ce țin de însăși recunoașterea sau nerecunoașterea existenței decalajelor. La aceasta se adaugă numeroase aspecte ce decurg din felul în care sînt alcătuite în prezent statisticile internaționale, din greutățile legate de asigurarea comparabilității lor, din caracterul complex al fenomenelor și proceselor ce nu se lasă cuprinse în indici simplificați fără primejdia de a avea o imagine deformată sau chiar denaturată.

Numeroși economiști marxiști au adus, de-a lungul anilor, o importantă contribuție la elaborarea unei metodologii științifice de investigare a realităților complexe ale economiei mondiale și îndeosebi de măsurare a decalajelor internaționale³⁾. Dintre cele mai recente în acest sens trebuie citate studiile lui M. V. Glazacev, N.A. Simonia⁴⁾ și V. Kossov⁵⁾.

În literatura internațională de specialitate s-a purtat o discuție controversată referitoare la indicatorii statistici mențiți să evidențieze decalajele internaționale. În cursul acestor dezbateri s-a ajuns chiar să se formuleze întrebarea: în fond ce vrem să măsurăm ?⁶⁾ deoarece s-a considerat că sarcina este aceea de a măsura nivelul de trai al populației și nu pur și simplu nivelul dezvoltării economice. Unii cercetători⁷⁾ au opinat că este necesară elaborarea unui sistem de indicatori ai dezvoltării, care să cuprindă, în afara venitului mediu pe locuitor, și indicatorii cum sînt: distribuția veniturilor în interiorul țărilor, natalitatea și mortalitatea, analfabetismul, consumul alimentar pe locuitor, consumul anumitor produse etc. Un astfel de sistem de indicatori reflectă, de fapt, efectele nivelului dezvoltării economice și nu baza materială a acestui nivel. Totuși, în fața dificultăților cuantificării nivelului dezvoltării, o serie de economiști⁸⁾ s-au mulțumit să se limiteze la măsurarea creșterii economice prin intermediul venitului mediu pe locuitor. De altfel, aspectul cantitativ al măsurării decalajelor — în special prin compararea veniturilor naționale, a produselor naționale brute sau a produselor interne brute pe locuitor — s-a bucurat și continuă să se bucure de favoare în rîndul economiștilor, inclusiv al multor economiști din țara noastră⁹⁾.

Două erori posibile

ÎN UTILIZAREA indicatorilor amintiți pot fi semnalate două erori posibile: fie negarea capacității acestora de a oferi o imagine asupra nivelului dezvoltării economice, fie ignorarea imper-

fecțiunilor și limitelor utilizării venitului național sau a produsului brut ca indicator al nivelului de dezvoltare.

Pentru aprecierea nivelului dezvoltării economice, venitul național pe locuitor, indicator sintetic de mare generalitate, are avantajul de a permite unele comparații internaționale relativ mai precise decît în cazul altor indicatori. Avantajul decurge în primul rînd din faptul că el este o expresie valorică relativ omogenă și oarecum directă a nivelului productivității muncii sociale. Or, după cum este cunoscut, productivitatea muncii sociale depinde atît de nivelul dezvoltării forțelor materiale de producție, cît și de cel al componentelor umane ale procesului de producție.

Cele mai multe dintre țările nesocialiste folosesc în mod precumpănit nu indicatorul venitului național, ci pe acela al produsului intern brut (P.I.B.), care cuprinde venitul național sau produsul intern net, plus amortizările, ceea ce face ca în compararea P.I.B. al țărilor nesocialiste cu venitul național al țărilor socialiste să apară o diferență în defavoarea acestora din urmă. Pentru ansamblul țărilor dezvoltate nesocialiste diferența medie de mărime dintre venitul național și produsul intern brut este de circa 11%. În S.U.A., diferența aceasta este de 12%, Canada 12,5%, Anglia 10%, R.F.G. 12,2%. Prin analogie, după opinia mea, putem aprecia că la venitul național al țărilor socialiste ar trebui adăugat un procent de 11—12% pentru a obține o mărime oarecum comparabilă, plus o marjă de 15—20% datorată serviciilor necuprinse în statistică. Așadar, P.I.B. al țărilor socialiste ar fi — în termeni aproximativ comparabili — cu circa 25% mai mare decît venitul lor național.

La dificultățile de acest gen se adaugă cele care provin din extrem de complicata problemă a evaluării valorice și a convertirii acestor produse într-o singură monedă luată drept unitate comună de comensurare, problemă înțilnită în cazul comparațiilor internaționale cu indicatori nefizici. De altfel, aceste dificultăți atrag atenția asupra faptului că nivelul venitului național, respectiv al P.I.B. trebuie luat în considerație cu multă prudență din cauza multipleror deformări pe care le implică orice comparare a indicatorilor sintetici¹⁰⁾.

Această problemă este deosebit de importantă pentru a putea fi trecută pur și simplu cu vederea. Rolul pe care dolarul Statelor Unite l-a jucat multă vreme, în perioada postbelică, în schimburile internaționale datorită locului S.U.A. în economia mondială și al dolarului în sistemul monetar internațional, a făcut ca el să fie utilizat, de regulă și în comparațiile internaționale. Pentru a converti toate celelalte mo-

¹⁾ World Development Report, 1979, Washington, The World Bank, 1979, p. 110.

²⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, București, Ed. politică, 1979, p. 110—115; vezi și volumul Din Gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu, Lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre state, făurirea noului ordin economic internațional — probleme cardinale ale zilelor noastre, București, Ed. politică, 1979.

³⁾ Economia mondială, Tipologia economiilor naționale, Coord. Cornel Burtică, București, Ed. politică, 1977.

⁴⁾ Vezi volumul Ekonomika razvivaiuschiehsia stran. Teorii i metodii issledovania, Moscova, Ed. Nauka, 1979, care cuprinde, între altele, studiile: M. V. Glazacev, Nekotorie matematicheskie metodii analiza ekonomiceskogo razvitia osvobodivshisja stran; N. A. Simonia, Metodologicheskie problemi analiza ekonomiceskogo razvitia v osvobodivshisja stranah.

⁵⁾ V. Kossov, Indicators of Growth and Economic Development in „Economic Growth and Resources”, Moscova, USSR Academy of Sciences, nr. 52, 1979, p. 122 ș.u.

⁶⁾ D. Seers, What are we trying to measure? in „Journal of Development Studies”, vol. 8, nr. 3, aprilie 1972, p. 21 și u.

⁷⁾ N. Baster, Development Indicators: An Introduction, in „Journal of Development Studies”, vol. 8, nr. 3, aprilie 1972, p. 1 și u.

⁸⁾ S. Kuznets, Problems in Comparing Growth Rates for Developed and Less Developed Countries, in „Economic Development and Cultural Change”, vol. 20, nr. 2, ianuarie 1972, p. 185 ș.u.; J. Tobin și Will Nordhaus, Economic Growth, New York, Columbia University Press and the National Bureau of Economic Research, General Series, nr. 26, vol. 5, 1972.

⁹⁾ Vezi N. Belli, Decalajele economice dintre state: dimensiuni și tendințe, in „Era socialistă” nr. 8/1978; S. Sava, Lichidarea subdezvoltării și a decalajelor în edificarea unei noi ordini economice internaționale, in vol. Căi și strategii de lichidare a subdezvoltării, București, Ed. politică, 1979, p. 32 ș.u.

¹⁰⁾ Vezi D. Morawetz, Twenty-five years of economic development, 1950 to 1975, Washington, The World Bank, 1977, p. 4.

nezi în dolari se pune însă o problemă deloc simplă: la care curs de convertire trebuie făcută această operațiune? Unele țări au un curs flotant de convertire, curs care oscilează uneori de la o zi la alta. Alegerea momentului modifică deci apreciabil mărimea venitului național sau a P.I.B., după cum media aritmetică, geometrică sau ponderată a cursurilor care au oscilat de-a lungul anului poate să ne spună foarte puțin dacă oscilațiile au avut amplitudini mari sau dacă pe parcursul respectivei perioade au avut loc devalorizări sau, dimpotrivă, revalorizări ale uneia sau ale ambelor monede. În cazul a numeroase țări există paralel mai multe cursuri de convertire: oficial de schimb la bănci al unei sume limitate de bani naționali; curs comercial — pentru schimburile de mărfuri; turistic — pentru schimburile necomerciale limitate; curs liber de piață sau chiar cursuri ale bursei negre etc. Între toate aceste cursuri există mari diferențe, uneori de la 1 la 5. Este clar că alegerea unuia sau altuia dintre cursurile de schimb face ca termenii comparațiilor să fie complet diferiți. De aceea, problema determinării cursurilor de convertire este o chestiune extrem de importantă și ea poate fi rezolvată numai în măsura în care se ține seama de puterea reală de cumpărare a monedelor respective, de ponderea diverselor categorii de cheltuieli luate în considerație atunci când se fac comparații internaționale ale puterii de cumpărare ș.a.m.d. Luarea în considerație a unui singur capitol de cheltuieli din bugetul familial sau determinarea cursurilor pe baza prețurilor unui număr redus de produse agricole sau industriale duce la rezultate eronate care deformează realitatea și fac imposibilă orice estimare a decalajelor.

Încă din 1954, M. Gilbert și I. Kravis au atras atenția asupra discrepanțelor și deformărilor pe care le generează calcularea produsului național sau a produsului intern în funcție de cursul de schimb al monezilor naționale în dolari¹¹⁾. Aceste cercetări au fost continuate și aprofundate de-a lungul anilor de o serie de economiști cunoscuți cum sînt G. Haberler¹²⁾ și B. Balassa¹³⁾. Colective de experți au lucrat diferite faze ale unor proiecte finanțate de O.N.U. și Banca Mondială¹⁴⁾, interesate într-o calculare cât mai corectă a nivelurilor veniturilor naționale ale țărilor lumii.

¹¹⁾ M. Gilbert și I. Kravis, An International Comparison of National Products and the Purchasing Power of Currencies, Paris, OCDE, 1954.

¹²⁾ G. Haberler, A Survey of International Trade Theory. Special Paper in International Economics, nr. 1, Princeton University, 1971.

¹³⁾ B. Balassa, The Purchasing Power Parity Doctrine: A Reappraisal, în „Journal of Political Economy”, vol. 72, nr. 6, decembrie 1964, Just how misleading are official Exchange Rate Conversions? A Comment, în „Economic Journal”, vol. 83, nr. 332, decembrie 1974.

¹⁴⁾ I. Kravis ș.a. A System of International Comparisons of Gross Product and Purchasing Power, O.N.U., International Comparison Project, Phase I; International Comparison of Real Product and Purchasing Power, O.N.U., International Project, Phase II, Washington, World Bank, 1975 și 1978.

¹⁵⁾ Vezi D. Usher, Price Mechanism and the Meaning of National Income Statistics, Oxford, Clarendon Press, 1968; M. Iulian-Vejsova, Misleading Official Exchange Rate Conversions, în „Economic Journal”, vol. 85, nr. 337, martie 1975; Ch. Clague și V. Tanzi, Human Capital Natural Resources and the Purchasing Power Parity Doctrine: Some Empirical Results, în „Economia Internazionale”, vol. 25, nr. 1, februarie 1972.

Mărimile produsului național brut pe locuitor din 1973 în funcție de cursul de convertire a dolarului

Țările	La cursul mediu ponderat al dolarului		În dolari „internazionali” pe baza puterii de cumpărare	Raportul dintre cele două mărimi 3 : 2	Nivelul relativ față de S.U.A.=100	
	1	2	3	4	5	6
Kenya		183	378	2,1	2,9	6,0
India		112	494	3,6	1,8	6,5
Filipine		294	763	2,6	4,7	12,2
Columbia		452	1 126	2,5	7,3	18,0
Malaezia		609	1 185	1,9	9,8	19,0
Italia		2 398	2 889	1,2	38,5	46,3
Japonia		3 760	4 022	1,1	60,4	64,1
Belgia		5 121	4 538	0,9	82,2	72,7
R.F.G.		5 690	4 789	0,8	91,4	76,7
S.U.A.		6 224	6 240	1,0	100,0	100,0

SURSA : Rapport sur le développement dans le monde, Washington, Banque mondiale, 1978, p. 115.

În prezent, metodologia pusă la punct de un colectiv ce lucrează la un studiu al Națiunilor Unite de calculare a produsului național brut pleacă de la prețurile a 152 de categorii de mărfuri și servicii ce compun cheltuielile curente ale populației. Pentru evitarea supraestimării sau subestimării este calculată media ponderată a prețurilor pe perioade de trei ani. Așa, de pildă, datele editiei din 1979 a Atlasului Băncii Mondiale referitoare la P.N.B. al țărilor lumii au la bază prețurile perioadei 1976—1978. Suma astfel obținută, în monezi naționale, este convertită la cursul mediu ponderat al dolarului din perioada respectivă, corectat cu indicele deflaționist înregistrat în S.U.A. Calculele colectivelor au arătat că, de regulă, produsul național brut al țărilor sărace ar fi subestimat, în timp ce acela al țărilor bogate ar fi supraestimat. Tabelul nr. 1 ne dă o imagine asupra devierilor de calcul puse în evidență prin metoda colectivului proiectului Națiunilor Unite.

Se poate observa că în cazul celor mai sărace țări diferențele reprezintă un multiplu de 1,9 pînă la 3,6 ori, ceea ce nu este neglijabil. Aceste diferențe provin din mai multe surse. Astfel, sectorul economiei naturale, cu atît mai extins cu cît o țară este mai puțin dezvoltată, apare de regulă subestimat în calcularea venitului național după metodologiile obișnuite. La aceasta se adaugă marja de eroare provenită din cursul de convertire a monezilor naționale în dolari S.U.A. De aici s-a tras concluzia că decalajul real ar fi mai redus decît cel ce reiese de obicei din cifrele publicate de Națiunile Unite. Chiar dacă luăm în considerație toate aceste argumente și considerăm ca fiind corecte metodele de ajustare a produsului național pe baza așa zisilor „dolari internaționali”, trebuie să constatăm că decalajul de venit mediu pe locuitor între S.U.A. și Kenya se reduce într-adevăr de la 34 : 1 la 16,5 : 1 fără însă să dispară ca decalaj esențialmente calitativ. Tot astfel, decalajul dintre S.U.A. și India scade de la 55,6 : 1 la 15,4 : 1. Or, chiar și o asemenea distanță între veniturile medii pe locuitor nu reprezintă o simplă diferență cantitativă mai mult sau mai puțin neglijabilă, ci o adevărată prăpastie.

Îndoielile unor economiști occidentali¹⁵⁾ în privința caracterului realist

al estimării produsului național pe locuitor au fost formulate uneori sub forma întrebării: cum poate trăi un indian, de exemplu, cu un venit mediu de 180 dolari anual, iar în urmă cu cîteva ani cu numai 120 de dolari, cînd în S.U.A. sau Europa occidentală o astfel de sumă nu acoperă nici măcar cheltuielile medii anuale de transport pe locuitor? Însăși întrebarea arată o trecere cu vederea a situației de fond din țările sărace, ignorarea gradului de mizerie absolută a majorității populației unora dintre aceste state, structurile consumului neputînd fi comparate în nici un fel cu cele din țările dezvoltate. Referirea la cheltuielile de transport este, prin ea însăși, semnificativă. Sute de milioane de oameni din țările cele mai sărace ale lumii nu călătoresc niciodată în viața lor dincolo de hotarele localității rurale în care s-au născut. Milioane de oameni din aceste țări nu cuprind la capitolul cheltuielilor lor nici un kilowatt de electricitate, nici un gram de petrol, de detergent sau benzină, pentru a enumera numai cîteva din produsele consumului curent din țările dezvoltate. Dat fiind analfabetismul de masă, aceste populații nu consumă hirtie de scris, cărți etc. Nivelul și structura alimentației — numărul de calorii, gramele de proteine, cantitatea de vitamine etc — sînt de asemenea natură încît studiile empirice au demonstrat că milioane de oameni nu cunosc de-a lungul vieții lor alimente cum sînt carnea, zahărul, laptele sau brînzeturile, iar vegetalele consumate sînt de o calitate nutritivă submediocră. La aceasta trebuie adăugat și faptul că o parte considerabilă a consumurilor nu provine din circuitul pieței și ca atare produsele respective, nefiind mărfuri, nu apar înregistrate în statistica venitului național. În aceste condiții este pe deplin posibilă „existența” a multe sute de milioane de oameni la un nivel mediu de venit pe locuitor de sub 200 dolari anual. De aceea, se poate aprecia că ajustările efectuate în studiile citate mai înainte pleacă de la prejudecata unei structuri oarecum asemănătoare a consumului în diversele grupuri de țări ale lumii, ca și de la prejudecata, la fel de nerealistă, că mărfurile sînt mai scumpe în țările dezvoltate decît în cele sărace.

N. S. STĂNESCU

R.D.G. : asigurarea bazei furajere

PRODUCȚIA de furaje și nutrețuri cunoaște o dezvoltare susținută în R.D.G. în ultimii ani, valoarea fondului de furaje destinat zootehniei fiind evaluată anul trecut la 11 miliarde mărci. Aceasta constituie o premisă a asigurării creșterii intensive a animalelor, costul furajelor ajungând să reprezinte 45—60% din cheltuielile totale pentru producția animalieră. Două

(Sursa: Sozialistische Finanzwirtschaft)

treimi din suprafața agricolă cultivată (de circa 6,3 mil. ha) sînt utilizate pentru cultura unor plante cu destinație furajeră, iar 65% din producția vegetală globală este folosită drept furaj și nutrețuri (vezi graficul).

Confruntări între industria americană și cea vest-europeană

TENDINȚA cercurilor de afaceri și a Administrației S.U.A. de a îmbunătăți situația balanței comerciale externe și de a întări poziția Statelor Unite în comerțul internațional (ținindu-se seama de faptul că ponderea lor în volumul total al exporturilor țărilor ne-socialiste s-a redus de la 15% în 1970 la 12% anul trecut) provoacă vădite îngrijorări în țările Europei Occidentale, care înregistrează și așa deficiente apreciabile în comerțul lor cu S.U.A.

În actuala lor ofensivă, monopolurile americane mizează pe o serie de atuuri importante, cum sînt devalorizarea dolarului, costul relativ mai scăzut al forței de muncă în unele ramuri, studierea atentă a cerințelor piețelor externe etc.

Presa de specialitate apreciază că măsurile de expansiune pe piața vest-europeană, promovate de industriile americane competitive (cum sînt cele producătoare de îngrășăminte chimice, de mase plastice, fibre sintetice, confecții, încălțăminte ș.a.), cuplate cu aplicarea de politici protecționiste (cum

este în cazul importurilor de produse siderurgice din Piața comună) acolo unde industria S.U.A. nu este capabilă să facă față concurenței vest-europene sau japoneze, sînt susceptibile să declanșeze în viitorul apropiat o serie de confruntări, care ar putea compromite aplicarea prevederilor de liberalizare a schimburilor comerciale, stabilite în cadrul G.A.T.T.

Vocațiile încălzirii prin planșeu

PERSPECTIVELE extinderii încălzirii clădirilor prin planșeu, pe baza încorporării în acesta (la turnarea betonului) a unei rețele de cabluri, se anunță a fi favorabile — după opinia specialiștilor — îndeosebi în cazul construcțiilor industriale și al posibilității

de a efectua încălzirea în afara orelor de vîrf ale consumului de energie electrică. Acest sistem oferă anumite avantaje sub aspectul investițiilor, al costului exploatații și chiar al confortului.

Se apreciază că în cazul localurilor în care se dorește menținerea temperaturii în jur de 16°C planșeele încălzitoare pot acoperi integral necesarul termic. Sistemul este recomandabil pentru depozitele în care trebuie menținută o temperatură constantă, întrucît produsele depozitate se degradează în cazul unor variații considerabile ale temperaturii. În clădiri cu alte destinații, acest sistem de încălzire, care permite acumularea căldurii în anumite ore și cedarea ei mediului ambiant în altele, precum și „personalizarea“ zonelor de încălzit (de pildă, prin amplasarea rețelelor de cabluri numai în planșeul încăperilor periferice ale clădirii), poate fi cuplat — în funcție de nevoi — cu alte sisteme.

Exigențele profesiei de vânzător

CE APTITUDINI, ce calități profesionale se cer de la un vânzător „model“? După ce criteriile trebuie apreciat un tinăr sau tinără care se prezintă spre angajare sau care lucrează deja în rețeaua comerțului cu amănuntul? Un răspuns la această întrebare încearcă să furnizeze o anchetă realizată de Centrul internațional de desfacere Heinz Goldmann, în rîndurile a 850 de șefi de raion vânzări (din șase țări capitaliste), avînd în subordinea lor zece mii de vânzători, și a cărei sinteză este prezentată în tabelul alăturat.

Numerele cu zecimale din prima coloană (pentru fiecare țară) reprezintă raportul dintre nota acordată de șefii de raion pentru fiecare însușire — pe

de o parte vânzătorilor considerați a fi cei mai buni, iar pe de altă parte celor apreciați a fi cei mai slabi.

Cele mai mari decalaje între vânzători se constată în privința unor calități profesionale, cum sînt dinamismul și inițiativa, intuiția și simțul psihologic, tehnica vânzării ș.a., în timp ce printre calitățile la care se întînesc diferențe minime între vânzători figurează aspectul general — prezentarea și capacitatea de a stabili contacte.

Cifrele de 1 la 12 din a doua coloană (pentru fiecare țară) reflectă ordinea importanței acordate de șefii de raion uneia sau alteia dintre aptitudinile sau calitățile profesionale ale vânzătorilor. Se observă că — exceptînd preferințele specifice unor anumite țări — cele mai „căutate“ aptitudini sînt tocmai acelea la care se întîlnesc și diferențe mai ridicate între vânzătorii considerați drept buni și cei apreciați ca fiind slabi.

Punctajul însușirilor vânzătorului

Insușirea	Anglia	Franta	R.F.G.	Olanda	S.U.A.	Suedia	Media pe șase țări
Aspectul general							
- prezentarea	1,26	10	1,43	12	1,52	9	1,33
Capacitatea de a stabili contacte	1,95	4	1,75	8	1,69	7	1,71
Capacitatea retorică	1,95	4	2	6	2,04	4	2,34
Intuiție, psihologie	2,23	1	1,96	7	1,65	8	2,18
Echilibrul emotiv	—	—	1,66	9	1,35	11	1,48
Dinamism — simțul inițiativei	2,2	2	2,39	3	2,64	1	2,09
Simțul afacerilor	2,10	3	2,66	1	1,71	6	2,18
Capacitatea organizatorică	1,45	8	2,12	5	2,02	5	2
Disciplină în muncă	0,94	11	1,63	10	1,33	12	1,26
Cunoașterea produselor	1,41	9	1,63	10	1,44	10	1,42
Tehnica vânzării	1,79	6	2,53	2	2,27	2	2,26
Ambiția de a vinde și argumentarea în vânzare	1,5	7	2,22	4	2,21	3	1,87
							7
							2,02
							2
							1,85
							4
							1,93
							5

Sursa : „L'Usine Nouvelle“, nr. 9/1980.

GLOSAR

Depreciere — devalorizare (I)

DEPRECIEREA MONETARĂ este procesul în cursul căruia banii își pierd din puterea de cumpărare, pierderea fiind exprimată prin creșterea prețurilor și tarifelor. Acest proces este specific actualei etape de dezvoltare a capitalismului, în cadrul căreia toate monedele țărilor capitaliste se depreciază, într-un ritm mai rapid sau mai lent. Deprecierea se produce față de mărfuri și servicii în general, față de anumite categorii de valori materiale sau față de aur. Deprecierea generală este sinonimă cu creșterea tuturor prețurilor și tarifelor: cu aceeași sumă de bani se poate cumpăra o cantitate mai mică de mărfuri, se obțin mai puțin servicii. Banii se depreciază și în cursul așa numitei creșteri invizibile a prețurilor, de pildă atunci când o marfă oarecare rămâne cu același preț, însă calitatea ei slăbește.

Există de asemenea o formă de depreciere monetară atunci când numai anumite mărfuri și servicii înregistrează creșteri de prețuri și tarife cu caracter definitiv sau sezonier. În cazul menționat, banii se depreciază în raport cu aceste produse, deși își pot menține neschimbată puterea de cumpărare față de alte mărfuri. Într-un asemenea caz, se consideră că deprecierea monetară este parțială sau localizată.

Cele de mai sus se referă la deprecierea internă, adică la un proces care se desfășoară în cadrul economiei naționale respective. Există și o depreciere monetară externă, în raport cu valuta străină. Aceasta, bineînțeles, într-un regim de negociere liberă a valutei la bursă, de formare a cursurilor valutare prin efectul cererii și ofertei.

Ca urmare a pierderii puterii de cumpărare în interior, a dezechilibrului balanței plăților curente sau a altor factori, cursul valutei străine crește, deci este necesar să se cheltuiască o sumă mai mare în monedă națională pentru a se obține o sumă echivalentă în valută.

Deprecierea monetară este provocată în general de existența în circulație a unei mase excesive de bani în raport cu nevoile reale ale economiei. Cu alte cuvinte, deprecierea rezultă din acțiunea legii circulației banilor, potrivit căreia valoarea fiecărui semn bănesc este invers proporțională cu cantitatea totală de semne bănești aflată în circulație.

Deprecierea internă se măsoară prin indicii prețurilor. Ea este cu atât mai mare, cu cât indicii general ai prețurilor crește mai mult. Atunci când interesează numai deprecierea în raport cu mărfurile și serviciile necesare reproducerii forței de muncă (asa numita „coșniță”), aceasta va fi exprimată prin creșterea indicelui costului vieții. Deprecierea față de o singură marfă, de exemplu aurul, se măsoară în funcție de prețul acelei mărfi. Pentru reflectarea corectă a gradului deprecierei, indicii prețurilor trebuie să fie suficient de reprezentativi, să fie ponderați, să nu ignoreze mișcările invizibile ale prețurilor etc. Deprecierea externă se reflectă în evoluția ascendentă a cursurilor valutare.

Deprecierea are efecte economice și sociale importante. Creșterea prețurilor stimulează pe producători și avantajează pe exportatori. În schimb, ea reduce veniturile reale ale maselor populare. Din această cauză, perioadele de depreciere monetară mai intensă cunosc mari mișcări revendicative ale oamenilor muncii.

C.K.

Prognoză

Karina Steierdorf, Timișoara — 1) Potrivit unui scenariu mult dezbătut în prezent în R.F.G., elaborat de Institutul de ecologie aplicată din Freiburg, acoperirea necesară de energie al acestei țări din anul 2025 ar fi posibilă fără aportul petrolului, gazelor naturale și energiei nucleare, nu-

mai pe baza cărbunelui, biomasei, energiei solare, eoliene și hidraulice. La baza acestui scenariu relatat în revista hamburgheză *Der Spiegel* stă constatarea cercetătorilor institutului că actualul necesar de consum de energie al R.F.G. ar putea fi redus cu circa 40% numai pe baza utilizării tehnicilor cunoscute de economisire. Pe domenii de utilizare, posibilitățile de reducere a consumului de combustibil și energie sînt estimate de institutul din

Freiburg la 70% în încălzirea locuințelor, 65% la aparatele electrocasnice, 60% la automobile, 30% în procesele industriale de prelucrare la cald și 30% în cazul motoarelor electrice.

2) Cu doi sau trei ani în urmă puțini oameni de știință estimau la peste 2% ponderea energiei solare în totalul consumului de energie primară al S.U.A. în anul 2000. În prezent experții de la Harvard Business School consideră pe deplin posibilă atingerea unei cote de 20% în anul respectiv. Se estimează că încă la jumătatea acestui deceniu în California vor fi în funcțiune circa 1,5 milioane instalații solare, iar industria energiei solare va număra 30 000 de angajați.

Sărăcie persistentă

Prof. Sabin Mănăilă, Iași — Un articol intitulat „Sărăcia persistentă din țările industriale cu economie de piață”, apărut în *Revue internationale du travail* (vol. 118, nr. 6, noiembrie-decembrie 1979), sub semnăturile lui W.van Ginneken, L. Join-Lambert și J. Lecaillon, prezintă unele concluzii pe marginea unui seminar organizat sub egida Biroului internațional al muncii (B.I.T.), pe tema sărăciei din țările dezvoltate, care vin în întimpinarea observațiilor dumneavoastră. Autorii relevă că potrivit datelor B.I.T., după criteriul mai mult sau mai puțin comparabil al venitului, în țările membre ale O.C.D.E. existau în 1973 circa 60 milioane de săraci, ceea ce reprezenta 12% din totalul populației acestor țări. Ei constată însă că criteriul venitului nu este suficient pentru definirea situației de sărăcie persistentă, fiind necesară completarea lui cu alți indicatori precum gradul de participare la muncă, nivelul pregătirii școlare, situația familială etc. Cei mai mulți oameni aflați în situația de sărăcie absolută, atunci când reușesc să găsească de lucru, au un loc de muncă nesigur și prost remunerat, adeseori în întreprinderi marginale, din ramuri în pierdere de vedere, astfel încît venitul lor este nu numai scăzut, ci și neregulat și imprezvizibil. Fenomenul de respingere a acestor oameni de către societate, semnaleză autorii, nu este rezultatul unui „accident” economic, ci adeseori al unei situații moștenite. Majoritatea „să-

racilor permanenți” provin dintr-un mediu foarte sărac, fiind de aceea respinși de societatea capitalistă încă din copilărie. Sărăcia și ignoranța generează o mare instabilitate a vieții familiale, care conduce la rindul ei la situații administrative complexe, de natură să îngreuneze accesul lor chiar la drepturile de asigurări sociale de care ar putea beneficia. Dimensiunea de grup a problemei sărăciei persistente este fundamentală, conștientizată de aceea orice abordare comportînd măsuri care s-ar adresa numai individului este din capul locului sortită eșecului.

Organizații similare au fost create și pe alte continente. Astfel, în 1978 a luat ființă în capitala Ecuadorului Organizația latino-americană a întreprinderilor mici și mijlocii. „Carta de la Quito”, semnată la înființarea organizației, precizează caracterul instituțional ne-guvernamental și scopul acesteia: promovarea schimburilor de informații și experiență pentru facilitarea introducerii tehnicii moderne în producție, comerț, servicii și accelerarea integrării întreprinderilor mici și mijlocii în programele naționale de dezvoltare. La această organizație au aderat și asociațiile întreprinderilor mici și mijlocii din Spania, Portugalia și Italia.

Ca urmare a acțiunilor coordonate ale asociațiilor naționale și internaționale ale întreprinderilor mici și mijlocii au fost luate o serie de măsuri de sprijinire a acestor întreprinderi. Menționăm astfel înființarea unor agenții guvernamentale pentru aceste întreprinderi (Japonia și Franța), programe urmînd înlesnirea accesului la rezultatele unor cercetări (R.F.G., Elveția), reelementări financiare și fiscale de incurajare a înființării de întreprinderi noi (Franța, R.F.G.), modificarea legii creditului în favoarea întreprinderilor mici (Belgia), programe speciale de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii (Finlanda), înființarea de burse de subfinanțare (Portugalia), constituirea de consorții pentru export (Italia), crearea de foruri de informare și îndrumare (Franța) ș.a.

Întreprinderi mici și mijlocii

Tănase Frincu, Azuga — Cifrele referitoare la ponderea întreprinderilor mici și mijlocii în producția industrială, forța de muncă, exportul și investițiile din țări capitaliste dezvoltate, apărute în nr. 14 din 4 aprilie 1980 al revistei noastre la rubrica „Mondorama”, provin dintr-un raport publicat anul trecut de Federația internațională a întreprinderilor mici și mijlocii, din care au fost reluate de publicația italiană menționată ca sursă. Federația respectivă, care numără circa 3 milioane de întreprinderi din 18 țări europene, este inițiativa a numeroase sondaje și anchete privind situația și perspectivele acestei categorii de întreprinderi.

ÎN ATENȚIA CELOR CARE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL POLITICO-IDEOLOGIC

În numărul din 30 mai a.c. Suplimentul „Revistei economice” va fi consacrat integral publicării de consultații pe teme asupra cărora se vor axa convorbirile recapitulative

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 20 din 16 mai 1980

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Reducerea cheltuielilor materiale și sporirea producției nete (L. Tăranu) 2
- Pirghii ale creșterii eficienței economice. Producția netă, specializarea producției și cooperarea interuzinală (Grigore Corlan) 4
- Chimizarea — factor esențial al sporirii producției agricole (conf. dr. Vidu Bidilean) 6
- Creșterea veniturilor din comerțul invizibil (III) (dr. Ioan Georgescu) 7
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență. Bugetul de venituri și cheltuieli al maistrului în construcții (N. Scorțariu) 9
- Selecția și orientarea profesională — cale însemnată de ridicare a eficienței utilizării forței de muncă (prof. dr. Petre Pufan) 11
- Cititorii au cuvîntul 13

CONDUCERE • ORGANIZARE

- Cerințe actuale în perfecționarea pregătirii maiștrilor (dr. Radu Lungu) 14

TEORII • IDEI

- Gîndirea economică contemporană cu privire la cuantificarea eficienței progresului tehnic (II) (M. Horovitz, Gh. Zaman, St. Sandu, M. Ciumara, I. Resteman, M. Pop) 16
- Școli • curente • economiști. Contribuții ale economiștilor transilvăneni la relevarea unității de interese ale poporului român (II) (conf. dr. Toader Ionescu) 18

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA EXAMENUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Esența și formele exploatarei capitaliste (asist. univ. dr. Coralia Angelescu) 21

ECONOMIE MONDIALĂ

- Eliminarea forței din relațiile internaționale — condiție esențială a promovării destinderii, păcii și securității (prof. dr. dec. Edwin Glaser) 23
- Date de prognoză. Producția de oțel 25
- Tendințe-conjuncturi 26
- R.P. Bulgaria. Creșterea eficienței în agricultură, o prioritate a dezvoltării (Cristian Popescu) 27
- Aspecte ale măsurării decalajelor internaționale (I) (N.S. Stănescu) 28
- Mondorama 30
- Curier 31

ÎN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- The revenue and expenditure budget of the building construction master (N. Scorțariu) 9
- Selection and professional orientation — an important way to growing efficiency in using the labour force (Prof. Dr. Petre Pufan) 11
- The economic contemporary thought on quantifying the efficiency of the technical progress (II) (M. Horovitz, Gh. Zaman, St. Sandu, M. Ciumara, I. Resteman, M. Pop) 16
- Schools • trends • economists. Contributions of the Transylvanian economists to point out the unity of interests of the Romanian people (II) (Reader Dr. Toader Ionescu) 18
- Clear away the use of force from the international life — essential condition for promoting the détente, peace and security (Prof. Dr. Edwin Glaser) 23
- The P.R. of Bulgaria. Growing efficiency in agriculture, a development priority (Cristian Popescu) 27
- Aspects of measuring up the international disparities (I) (N.S. Stănescu) 28

DANS LE NUMÉRO

- Le budget des revenus et des dépenses du contre-maître dans le bâtiment (N. Scorțariu) 9
- La sélection et l'orientation professionnelle — voie importante pour accroître l'efficacité de l'utilisation de la main d'oeuvre (prof. dr. Petre Pufan) 11
- La pensée économique contemporaine sur la quantification de l'efficacité du progrès technique (II) (M. Horovitz, Gh. Zaman, St. Sandu, M. Ciumara, I. Resteman, M. Pop) 16
- Ecoles • courants • économistes. Contributions des économistes transylvains à la mise en évidence de l'unité des intérêts du peuple roumain (II) (maître de conférences dr. Toader Ionescu) 18
- L'élimination de la force dans les relations internationales — condition essentielle pour promouvoir la détente, la paix et la sécurité (prof. dr. Edwin Glaser) 23
- La R.P. Bulgarie. L'accroissement de l'efficacité dans l'agriculture, une priorité du développement (Cristian Popescu) 27
- Aspects de la mensuration des décalages internationaux (I) (N. S. Stănescu) 28

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Приходо-расходный бюджет мастера в строительстве (Н. Скорцариу) 9
- Профессиональная селекция и ориентация — важный путь роста эффективности использования рабочей силы (проф. др. Петре Пуфан) 11
- Современное экономическое мышление относительно квантификации эффективности технического прогресса (II) (М. Хоровиц, Г. Заман, Ст. Санду, М. Чумара, И. Рестеман, М. Поп) 16
- Школы • течения • экономисты. Вклад трансильванских экономистов в выявление единства интересов румынского народа (II) (ст. преп. вье. инж. др. Тоадеу Ионеску) 18
- Исключенные силы в области международных отношений — существенное условие обеспечения развития, мира и безопасности (проф. др. Эдвин Глазер) 23
- Н.Р. Болгария. Рост эффективности в сельском хозяйстве — приоритет в развитии (Кристиан Попеску) 27
- Аспекты измерения международных разрывов в уровне развития (I) (Н.С. Стănescу) 28

Abonamentele se încheie la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal): pentru întreprinderi și instituții — 260 lei anual; pentru cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, elevi, studenți — 130 lei pe an, 65 lei pe 6 luni, 32,50 lei pe 3 luni. Termen limită de încheiere a abonamentului: 20 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25. 71 131 București, telefon 12 66 10. Cont I.S.I.A.P.: nr. 6451.502.28 B.N.R.S.R., — filiala sect. 1. București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei“.

„GHIDUL... MĂSURILOR EXCEPȚIONALE SÎNTEM NOI!“

...afirmă lucrătorii comerciali ai magazinelor de confecții, lenjerie și încălțăminte, amplasate în centrul Capitalei :

str. Lipscani nr. 55 — Magazinul „FAMILIA“ (confecții pentru FEMEI și bărbați)

str. Lipscani nr. 56 — Magazin pentru încălțăminte de damă

Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 8 — Magazinul „MODERN“ (confecții pentru FEMEI și bărbați)

str. Doamnei nr. 1-3 — Magazinul de prezentare a Centralei Confecțiilor (confecții pentru FEMEI și bărbați)

sau in alte zone cu vad comercial tradițional

PIAȚA UNIRII

Magazinul „UNIREA“ — etaj IV (articole de confecții și încălțăminte pentru FEMEI și bărbați)

PIAȚA OBOR

Magazinul „BUCUR-OBOR“ — (articole de confecții și încălțăminte pentru FEMEI și bărbați, la raioanele respective)

GARA DE NORD

Magazinul „CERBUL“ — Calea Griviței nr. 163 (încălțăminte pentru FEMEI și bărbați)

Magazinul de confecții din Bd. Duca nr. 3-5 (vis-à-vis de magazinul „Sora“) — confecții pentru FEMEI și bărbați

În magazinele comerțului de stat, situate la adresele menționate, găsiți o bogată și diversificată gamă de articole vestimentare, destinată cumpărătorilor care poartă măsuri excepționale, la :

confecții (între 56—60)

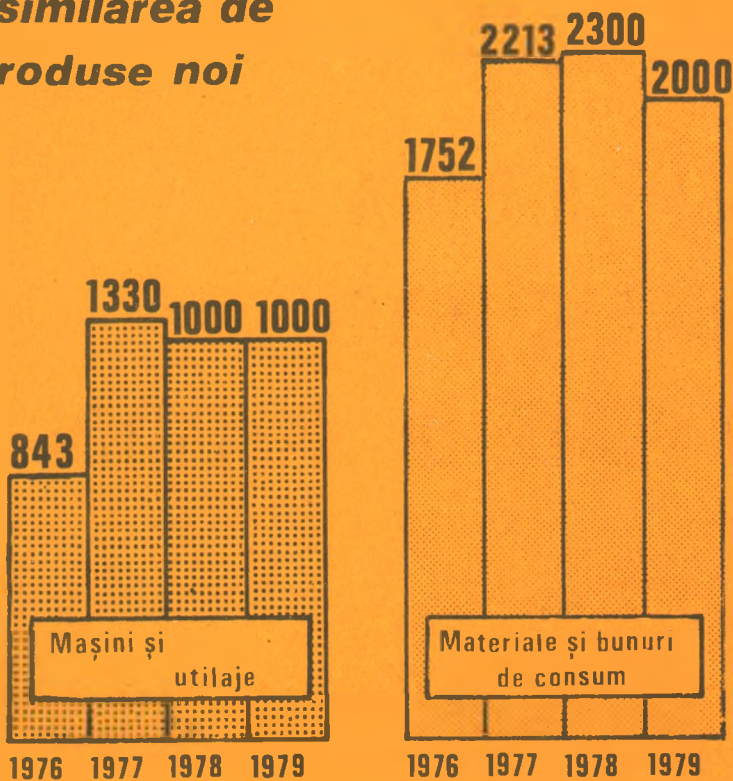
lenjerie (între 45—47)

încălțăminte femei (de la 22—23,5 și de la 26—27,5)

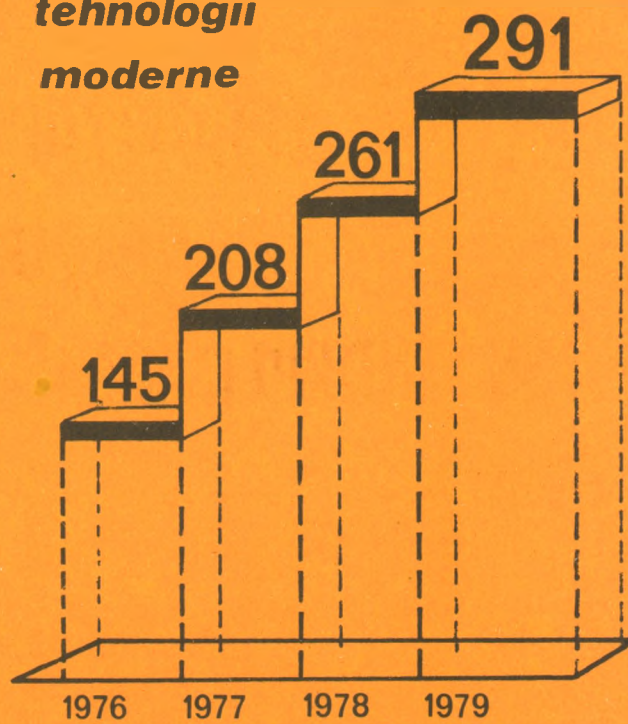

UN PROCES DINAMIC DE ÎNNOIRE A TEHNOLOGIILOR ȘI PRODUSELOR

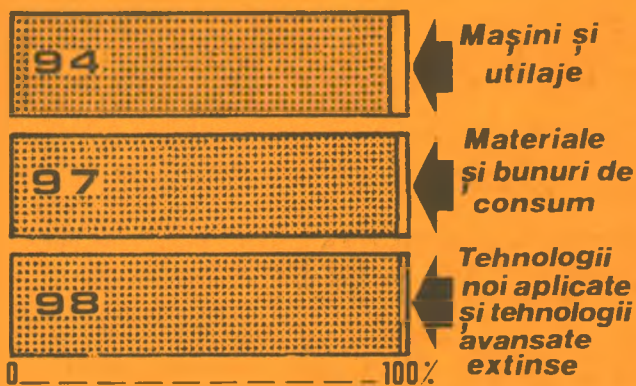
Asimilarea de produse noi

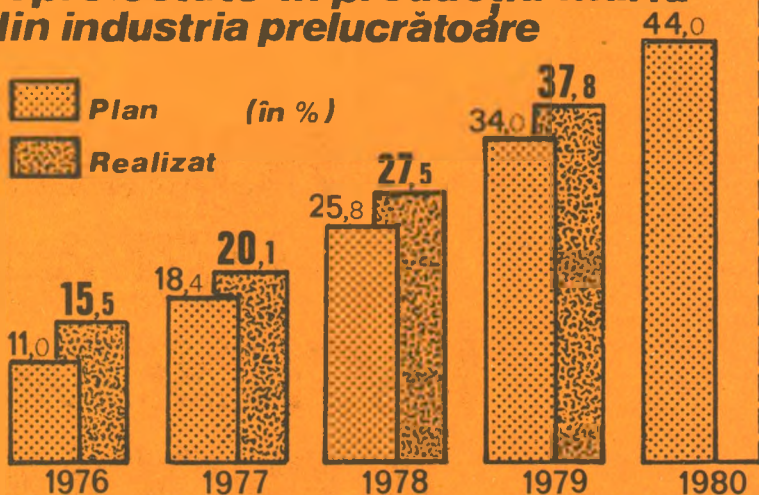
Introducerea de tehnologii moderne

Contribuția concepției proprii în asimilarea de produse noi și introducerea de tehnologii moderne — 1976 - 1979 —

Ponderea valorii produselor noi și reproiectate în producția marfă din industria prelucrătoare

Gradul de innoire a producției (în %)

